

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Tractatvs Secvndi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

est, si Coadiutor ille habeat omnes qualitates, quas ius canonicum in eiusmodi beneficiario requirit.

Nota obiter de duobus prioribus. Coadiutoribus eertum esse quod ij non sint proprie beneficiarij: sed de hoc tertio dubitari potest: tum quia solet constitui de consensu beneficiarij cui Coadiutor datur: itaut eiusmodi Coadiutoria videatur quodammodo vim habere, & naturam resignationis. Eo ipso enim, quod quis consentit suū beneficium alteri conferri, videtur eidem cedere. Tum quia talis Coadiutor ius in perpetuum habet in beneficio, & agnoscitur ab omnibus, & agnoscit oves tanquam proprius pastor. Sed cum Nauarro, & aliis quos ipse citat in tractatu De oratione ca. 26. num. 18. tenendum est contrarium: hoc est, ne Coadiutorem quidem perpetuum, esse proprie beneficiarium: quia est alius qui habet talis beneficij titulum nec in eodem beneficio, aliud est ius Coadiutoris, quā succedendi in illo post mortem alterius. Habet vero administrationem, & exercitium curæ annexæ ipsi beneficio: quoniam assumptus est tanquam adiutor ad ferenda onera administrationis, & curæ illius.

59.

Quod demum attinet ad Hospitalarios: notandum est duplex esse hospitale, vnum, quod in iure dicitur Religiosum: & est illud, quod auctoritate Episcopi aedificatum est ex cap. Adhæc, De religiosis domibus. ad Episcopumque ipsum pertinet procurare, vt redditus eius in vsus destinatos expen-

dantur. Alterum est non Religiosum, quod absque auctoritate Episcopi extructum est neque ad Episcopum ipsum, sed ad patronum eiusdem hospitalis, etiam si laicus sit, pertinet procurare, vt redditus eius in vsus destinatos expendantur. Non ponuntur autē hospitalarij in numero beneficiariorum, argumēto Clementinæ. Per literas. De præbendis. Et ratio est, quia instituantur hospitalia non quidem ad sustentationem Clericorum ob ministerium spirituale, sed ad pauperum alimoniam: ipsique hospitalarij possunt esse laici, qui tanquam tutores, curatores, aut gubernatores locum, & res hospitalis administrant ex Clementina. Quia contingit, §. Vt autem. De religiosis domibus. Aliquando tamen solet hospitale Clericis in titulum beneficij conferri. Ac primo, cum in illius fundatione dictum fuerit, vt in titulum detur alicui Clerico, qui illius bona dispenset: secundo, cum habet collegium Clericorum siue secularium, siue regularium, à quibus eligitur hospitalarius secundum præscriptam formam electionis canonicæ (de qua late Syluester verbo, Electio, 2.) quoniam tunc electus, & à Superiore confirmatus curam habet, & iurisdictionem in collegium; à quo electus est, vnde fit vt beneficiarius censatur. Denique quando hospitale vnitum est beneficio Ecclesiastico. Tunc enim cum accessorium sequi solet naturam principalis, dicitur beneficium.

TRACTATUS SECVNDVS.

De irregularitate, tanquam impedimento siue suscipiendi sacramentum Ordinis, siue susceptum exercendi.

Hic tractatus instituitur à Summularijs in verbo, Irregularitas, à Nauar. in Enchir. cap. 27. à num. 191. ad 251. à Couar. ad Clement. Si furiosus, De homicidio à Feliciano, & Borgalio, Alfonso à Vivaldo, Maiolo, ac aliis, quos hi duo referunt in initio suorum tractatum, vt & Henriquez tomo 1. Theologiæ moralis in initio libri 14. quibus nouissime accesserunt Suarez tomo 5. in 3 partem D. Thomæ à disput. 40. ad finem vsque, & Stephanus de Auila in tractatu de censuris parte vltima. Atque de irregularitate, nullus quidem inuenitur peculiaris titulus in iure canonico: multa nihilominus sparsim de ea habentur, postea commemoranda.

T P T V L V S P R I M V S.

De iis, quæ vniuersè spectant ad Irregularitatem.

Tres autem titulos hic tractatus distingui commode potest: quorum primus sit de iis, quæ vniuersè spectant ad Irregularitatem. 2. specialiter sit de irregularitatibus prouenientibus ex defectu: & ex facto, siue delicto. & 3. de prouenientibus ex delicto. Ad tria vero capita reducemus in primo titulo tradēda: vt vnū sit de nomine, definitione, & diuisione irregularitatis: & alterū cōplectatur generalia documēta de irregularitate, facientia ad rationem iudicandi de peccatis nobis propositam: & in tertio agatur de modis quibus irregularitas tollitur.

C A P V T I.

De nomine, definitione, & diuisione Irregularitatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Vnde dicta irregularitas, & varia formula verborum quibus in iure indicatur.
- 2 Generalis definitio irregularitatis.
- 3 Ius canonicum est causa irregularitatis: & quid, si ipsum sit dubium.

- 4 Quod ea fundamentum habeat in iure naturali, & quatenus in iure diuino positum.
- 5 Materialis causa irregularitatis factum, & defectus, siue patiant siue lateant.
- 6 Effectus formalis irregularitatis: ratione cuius, quatenus à censuris distinguatur.
- 7 Eiusdem finis, & diuisio.

IRREGVLARITATIS nomen, si vim illius spectes, significat generaliter regulæ priuationem: sed vsu Ecclesiastico, quem in præsentia sequimur, specialiter significat impedimentum recipiendi Ordines Ecclesiasticos, aut exercendi susceptos. Cum enim regulæ iuris, vt in sequentibus patebit, non admittant indifferenter quoscumque ad susceptionem, & vsum Ordinum: ij qui tales non sunt, quales volunt canones esse, circa Ordines suscipiendos aut susceptos administrandos; dicuntur irregulares, & ipsorum impedimentum irregularitas: vt de sententia. & re iudicata, & De sententia excommuni. vtrobique cap. 1. in 6. Quod idem impedimentum adhuc in iure canonico variis aliis nominibus indicatur, prout ex Maiolo, Couarruia, & aliis citatis annotat Henriquez in memorato lib. 14. cap. 1. §. 1. Ea sunt: non audeat promoueri, Non aspiret ad Ordines, Non promoueatur, Prohibetur ordinari. Non adducitur ad ministerium altaris, ad ministerium Ecclesiæ admitti non potest: Sacerdotij officio alienus sit. Prohibetur à Sacerdote, à clericali officio cogatur abstinere. Celsabit à Clero, non potest suscepto ministerio perfrui. Deicitur officio vel

officio

officio vel Clero. Alienus à regula, impedimentum praestat ne pertingat ad sacros Ordines. Addit idem, verbum Suffragatur, deponatur, degradetur ab officio, maledictione feritur, Communionem priuatur, & similia. Addit inquam, interdum indicare irregularitatem: quod quando contingat, relinquitur prudenti iudicandum ex indicis: qualia sunt, quae Suarez tractat in citata disput. 40. sub finem. Primo, si poena quae imponitur, dicatur auferenda per dispensationem. Secundò, si imponatur sine culpa, et si non sine causa. Tertio, si ita imponatur, vt post poenitentiam maneat impedimentum adferens Ordinibus siue suscipiendis, siue exercendis ex officio. Quae indicia ipse consequenter ibidem illustrat variis exemplis ex iure canonico.

Definitio autem irregularitatis à multis authoribus usurpata, quos loco citato in initio, Couar. refert, est: impedimentum canonicum ex facto, vel defectu proueniens: quo quis prohibetur ad Ecclesiasticos Ordines promoueri: & in iisdem ministrare. Cui definitioni paulo diuersam habet Nauarrus in memorato num. 19. in quibus esse impedimentum à iure canonico inductum, acceptionem Ordinum Ecclesiasticorum aut aliquem usum eorum, quatenus sunt Ordines, directe impediens etiam post poenitentiam. Sed plenissima, à qua ex omnibus suis causis irregularitas definitur, haec esse potest. Impedimentum canonicum, quod ex facto, vel defectu proueniens, impedit acceptionem Ordinis Ecclesiastici: vel aliquem usum eius, quatenus Ordo est, institutum ad diuinorum reuerentiam.

In qua definitione prima pars tenens locum generis, hoc est, impedimentum, indicat irregularitatem non esse de genere censurarum, quae vincula sunt, quibus quoad animam ligantur delinquentes: vt ad respiciendum à delicto, vel illud imposterum cauendum inducantur. Vnde tolluntur absolute: cum irregularitas, quae est tantum impedimentum inhabilitatis institutum ad reuerentiam diuinorum, collatur dispensatione, siue rehabilitatione: sicut is, qui infirmitate debilitatus priuatur vsu ambulandi, illa per curationem depulsa ab infirmo, is usum ipsum ambulandi recuperat, tantum ad eum rehabilitatus.

Secunda pars, Canonium inquam, siue iudicium à iure Canonico, indicat causam efficientem irregularitatis non esse aliam quam ius Canonicum: quod constat ex cap. Is qui, De sentent. excommunic. in 6. vbi statuitur, irregularitatem non incurri, nisi in casibus in iure expressis: Quam esse communem sententiam pluribus authoribus in eam citatis refert Couar. ad Clem. Si furiosus, initio prima partis, nu. 2. Qui etiam in sequenti n. 3. tractat, quod contra obicit potest ex cap. Ad audientiam, & ex cap. Significasti, secundo versu. Quod si discerni, De homicidio: cum dubitatur an quis irregularis sit, neque ipsum esse iudicandum irregularem: quia tale iudicium tutius est. Vnde sequi videtur falsum esse, quod irregularitas non incurritur, nisi in casibus iure expressis: quandoquidem in talibus nullus dubitationi locus esse videtur. Respondet (inquam) distinctione, quam proponemus in sequenti cap. 2. documento 4. Dici autem potest argumentum non concludere: quia ex propositis capitulis tantum habetur, quod super irregularitate, Episcopis sit praescriptum à iure, vt in dubio sequantur partem tutiorem: eos de quibus dubitatur, si sint irregulares iubendo, ad reuerentiam scilicet diuinorum, abstinere ab Ordinibus, quod non habet irreuerentiae periculum: sicut contrarius vsus Ordinum tunc habet. Ex quo praescripto non est consequens, vt in dubio debeat quis irregularis iudicari, sed tantum quod vsus Ordinum illi permitti non debeat eo nomine, quod incertum sit, an habeat impedimentum irregularitatis.

Ceterum irregularitatem efficienter ita esse à iure Canonico, vt illius quoddam fundamentum sit in iure tum naturali, tum diuino, patet: de iure quidem naturali, quia apud omnes gentes in vsu fuit, vt ad sacerdotium non admittirentur nisi corpore integri: pro quo vide quae habet Couar. loco citato num. 5. De iure vero diuino patet: quia quantumuis irregularitas non habeat vim ex diuina institutione: habet tamen ex humana auctoritate diuinitus homini concessa. Deinde quia ex diuina institutione quaedam, illius figura praecessit in veteri Testamento. Tum in eo quod Deus praeccepit Moysi cap. 21. Leuitici dicens, Loquere ad

Aaron: homo de semine tuo per familias suas, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si caecus fuerit, si claudus, si paruo vel grandi, vel torto naso] (quod praecipuum obiter aduertere arogatum esse à Christo, sicut cetera veteris Testamenti caeremonialia.) Tum etiam in eo, quod Dauid, quia plurima bella gerendo multum sanguinis effudisset, prohibitus est templum aedificare Domino Deo, 1. Paralip. cap. 22. Ex hac parte definitionis habetur quoque differentia ipsa irregularitatis à censuris: quod haec sunt à iure Canonico, & ab homine, & illa tantum sit à iure Canonico, & nunquam ab homine: vnde fit vt qui dicit aliquem esse irregularem, debeat adducere ius expresse inducens irregularitatem in tali casu.

Tertia pars, ex facto, vel defectu proueniens, indicat, proximam causam materialem irregularitatis: siue id propter quod ipsa incurritur, esse vel factum aliquod, vel aliquem defectum. Vbi aduerte primo, factum illud posse esse non modo id quod cum peccato perpetratum est, vt cum quis alium iniuste occidit: sed etiam id quod sine peccato, immo cum merito perfectum est: vt cum Iudex latronem zelo iustitiae interficit, iuxta cap. Aliquantos distin. 51. Defectum vero eum, posse esse ex parte tum animi, tum corporis, tum etiam parentum, de quibus sigillatim dicatur inferius.

Aduerte secundo, ex D. Anton. 3. parte tit. 28. cap. 2. in initio nullam irregularitatem incurri ex sola voluntate facendi id propter quod ipsa imponitur: vt si quis, inquit idem, vibret gladium animo occidendi, nec sequatur effectus mortis, aut mutilationis, non incurritur irregularitas, etiam si vulneret. Ratio est: quia lex Ecclesiastica requirit factum, iuxta illud 15. quaest. 1. cap. vltimo; Opera lex quaerit.

Aduerte tertio, quod factum sit occultum non ob stare, quin ex eo irregularitas sequatur: ita ut ex Nauarro in Enchir. c. 27. num. 194. & Couar. ad Clement. Si furiosus parte 2. §. 3. num. 4. contra Alphonsum à Castro in lib. 2. De lege poenali cap. vltimo, concl. 3. irregularitas quaelibet occulta tantum noceat quoad forum conscientiae, quantum manifestat: ac aequè requirat dispensationem. Quod probatur ex communi Ecclesiae vsu: quod super occulta, sicut & super manifesta irregularitate dispensatio procuratur. Et confirmatur ex cap. Nisi, De renunciat. §. Persona, vbi de Episcopo qui promotus est in irregularitate dicitur: Si & culpa latet, & causa: cum eo qui laudabiliter suum impleuit officium; potest non minus vtiliter, quam misericorditer dispensari. Item quod in Apostolicis litteris indulgentiarum, Sacerdoti electo ad confessionem excipiendam, detur facultas dispensandi cum Poenitente super irregularitate mentalitius nomine non potest alia intelligi, quam occulta seu incurta ob factum quidem externum: sed quod in foro externo probari nequeat, ac si esset sola mente commissum. De qua re Couar. ad eandem Clement. in initio num. 4. Denique in Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. De reform. id habetur apertissime, cum statuitur, quod in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto nec deducto ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario, possit Episcopus dispensare. Veruntamen cum duplex genus peccatorum in hac re distinguatur: vnum eorum quae solum ratione enormitatis, & notorietatis inducunt irregularitatem: alterum eorum quibus imposita est in iure irregularitas, non requisita conditione enormitatis & notorietatis: ea quae sunt prioris generis & occulta certum est non inducere irregularitatem, ita ut iam dicta debeant intelligi tantum de his quae sunt posterioris generis: Quae autem sint eius generis, quaeque prioris, patebit ex dicendis titulo 3.

Ceterum ex hac parte definitionis habetur adhuc differentia inter irregularitatem, & censuras: quod cum haec proueniant tantum ex facto culpabili, quod saltem sit peccatum veniale: irregularitas possit ex defectu, atque ex facto non culpabili prouenire, quod tamen illius causa sit iusta, habito respectu ad bonum commune. Cuius boni ratio, merito habetur in sacramento Ordinis, quod non est institutum vt cetera (excepto Matrimonio in quo similiter posita sunt impedimenta) pro singulis, sed pro communitate.

AL
S

Ad cuius bonum spectat, ne quilibet ad Ordines, sicut ad alia sacramenta admitatur indifferenter.

6. Quarta pars definitionis, *Impedit acceptionem Ordinis Ecclesiastici, & usum eius usum, quatenus Ordo est*, indicat formam, seu formalem effectum irregularitatis: qui est impedire acceptionem Ordinis, vel aliquem eius usum. Vbi aduerte ex Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 191. illius disunctionis, vel aliquem eius usum, rationem hanc esse, quod quaedam sit irregularitas impediens ascensum ad ordinem superiorem, quæ non impedit exercitium Ordinis iam suscepti, iuxta illud in cap. finali, 13. quæst. 1. Non omnia quæ ordinandum impediunt, ordinatum deiciunt: & quædam quæ sic impedit vnum exercitium Ordinis suscepti: vt tamen non impediatur aliud exercitium eiusdem, vel alterius Ordinis: vt in cap. 2. De clerico ægotante, Sacerdos cui abscissi erant duo digiti cum parte palmæ, prohibetur Missam celebrare, non item alia officia sacerdotalia exercere.

Adde, quod ibidem Nauar. premisit, illa reduplicatione: *Quatenus Ordo est*, indicari discrimen quoddam quo irregularitas adhuc separatur à censuris: quæ impediunt Ordinum susceptionem, & exercitia: aut quatenus sunt communicationis quædam fidelium, vt excommunicatio: aut quatenus sunt officia quædam Ecclesiastica: hoc est, à personis tantum Ecclesiasticis obeunda, vt suspensio; aut quatenus sunt vsus sacramentorum, vt interdictum. Irregularitas vero eadem exercitia impedit, quatenus sunt vsus Ordinum: quia per se primo respicit diuinorum reuerentiam, quæ seruanda est in ipsorum Ordinum vsu. Vbi aduerte quod cum Ordines per se sint inuicem subordinati: ita ut inferiores præsupponantur à superioribus, illique ad hoc ordinentur, irregularitatem impediendo acceptionem vnius Ordinis, consequenter impedire acceptionem cæterorum Ordinum, etiam si non impediatur semper vsus iam acceptorum, prout in sequentibus dicitur.

7. Reliqua pars definitionis, *institutum ad reuerentiam diuinorum*, continet finem irregularitatis: quam adhuc separat à censuris: quarum proximus finis est non quidem reuerentia diuinorum, sicut irregularitatis: sed emendatio delinquentis, ad conseruationem Ecclesiasticæ disciplinæ.

Diuidi autem potest generaliter irregularitas, vt ex propolita definitione patet, in eam quæ ex facto, & in eam quæ ex defectu provenit. Cuius vtriusque varietas sunt species, nam ex defectu quinque proveniunt. Prima ex defectu animæ, secunda ex defectu corporis, tertia ex defectu natalium, quarta ex defectu ætatis, quinta ex defectu libertatis. Et cum factum duplex sit, quoddam cum delicto, & quoddam sine delicto: ab hoc duæ præcipuæ species oriuntur: vna est ex bigamia, quam aliqui vocant ex defectu Sacramenti: altera ex homicidio licito, quam aliqui vocant ex defectu leuitatis. Ab illo vero oriuntur octo. Prima ex homicidio illicito secunda ex iteratione baptismi, tertia ex indebita susceptione Ordinis, quarta ex vsu Ordinis indebito, quinta ex aliquo actu infidelitatis, sexta ex infamia, septima ex quocumque alio delicto enormi & notorio, propter quod meretur quis deponi.

CAPVT II.

In quo traduntur quedam generalia documenta de Irregularitate.

SVMMARIVM.

- 8 Irregularitas non incurritur ob solum conatum sine effectu: ea vt ad Ordinem primario, sic ad beneficium secundario redditur inhabilem.
- 9 An idem secundarius effectus contingat cum Irregularitate si dubia.
- 10 Irregularitas adueniens non priuat beneficio, nec iurisdictione præhabita.
- 11 Violatio irregularitatis peccatum est suo genere mortale.
- 12 Quando in dubio iudicandus sit quis irregularis.
- 13 In irregularitate incurrenda non est differentia inter clericum, & laicum.

- 14 Irregularitas non impedit absolutionem sacramentali: neque per hanc, illi tollitur.
- 15 Ignorantia etiam inuincibilis irregularitatis non impedit, quin ea incuratur, nisi impossibilitas ob culpam quæ similiter ignoretur.
- 16 Irregularitas aliquando indelebilis est, aliquando per seipsam cessat.

PRIMUM documentum est: Etiam in casu expresso in iure actum interiore coniunctum cum solo conatu exteriori, absque consummatione actus exterioris, non inducere irregularitatem. Hoc tangit Couar. ad Clem. Si furiosus; sub initium secundæ partis. Et probatur, quia irregularitas imponitur ob factum. Atque is qui solummodo conatur facere, non facit reuera.

Secundum est (quod iam attigimus, & de quo late Suarez tomo 5. disput. 40. sect. 2. num. 29. & aliquot sequentijs) præter primarium irregularitatis effectum inhabilitandi ad Ordines tum recipiendos tum receptos exercendos, esse alium secundarium inhabilitandi ad beneficium Ecclesiasticum recipiendum: ita ut irregularitas præcedens collationem beneficii, eam subsecutam reddat nullam. De quo agendi commodior locus erit in sequenti tractatu, cap. 11. num. 15. Hic monendum est primo, quod Suarez habet num. 36. bonam illius rationem esse, quod conferentis voluntas, ex qua pendet validitas collationis, non sit censenda alia, quam conferendi secundum canones, etiam adeo non habenti impedimentum canonicum: inde enim fit, quod sciens illud omnino recusat conferre, aut certe impedimentum ipsum tollit per dispensationem si eius dandæ sufficientem habeat potestatem. Monendum est secundo, quod Nauar. notat in Enchir. cap. 27. num. 194. versu, Ad questum: illum qui tacita irregularitate impetrauit beneficium, egere necessario dispensatione, ad illud licite retinendum: teneque fructus ante perceptos restituere, prout Couar. expressit ad regulam, Peccatum, par. 2. §. 8. num. 6. in fine multis alijs citatis. Quod vtrumque est consequens ex nullitate memorata. Monendum est tertio, non sufficere, vt illa dispensatio in irregularitate & retentione beneficii impetrati simplex sit, si possessionem illius acceperit scienter, id est, sciens se irregularem esse: adeoque inhabilem ad illud. Etenim qui per id incidit in intrusionem, quæ ex natura sua, intrudentem se, reddit inhabilem ad id ipsum beneficium, fit vt talis non sit proxime capax eiusdem beneficii quantumuis dispensetur cum eo in irregularitate, & beneficii retentione: nisi per Papam ad illud rehabilitetur: quia per eiusmodi dispensationem sublata est tantum inhabilitas secuta ex irregularitate: non etiam secuta ex intrusione: adeo ut in petitionis suæ literis, debeat exprimere & exponere Papæ, illam intrusionem, id est, quod sciens se irregularem esse, possessionem acceperit. Ita post Felinum ad cap. In nostras; De rescriptis, corol. 2. notat Nauar. in eodem versu, Ad questum.

Si quæras; An secundarius ille effectus locum habeat in eo de cuius irregularitate dubitatur. Respondetur distinctione: nam si quis existens in tali dubio acciperet beneficium, valde probabile est collationem esse nullam: quia ex ante dictis num. 3. iudicandus est inhabilis ad officium Ordinum, propter quod beneficium Ecclesiasticum datur ex cap. 16. De rescriptis in sexto, & quo ipsum nititur sicut ad officium fundamento suo, ex Panor. ad cap. Cum dilectus: de consuetud. num. 20. adeoque ille mala fide accipiens nihil habere videtur vnde excusetur. Si autem quis nihil dubitans, sed bona fide putans se minime irregularem esse acciperet beneficium, probabile est collationem esse validam. Nam cum ipse non sit aperte irregularis sed dubius: bonaque fide possideat beneficium, merito iudicabitur quod melior tunc sit conditio possidentis.

Si iterum quæras, An irregularis adueniens post beneficium iam acceptum inducat huius priuationem. Respondet Panor. ad cap. Clericis. Ne Clerici vel Monachi, num. 22. (& communem sententiam esse notat. Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 249. versu §. 3.) propter irregularitatem non esse quæ ipso iure priuatum beneficium quod ante habeat: sed esse priuandum per sententiam Iudicis, prout in illo cap.

Clericis

Clericis, indicant verba futuri temporis: Si quis tale quid fecerit, honorē priuetur, & loco. Ratio vero est, quod irregularitas de se excludat tantum ab Ordine; ut patet ex ante tradita illius definitione, & eiusdem declaratione. Quare ex vi sua non tollit beneficium. Nec item tollit ex iuris interpretatione, quæ in materia pœnali fieri debet cū restrictione verborum, ad illud solum quod sonant. Videndus est Suarez in citata sect. 2. assertione quinta. Qui sub finem eiusdem sectionis, eidem doctrinæ congruenter docet, nec irregularitatem inducere priuationē iurisdictionis annexæ beneficio: siue in exteriori, siue in interiori foro. Atque ad hoc Parochum irregularem, pro iurisdictione sua ordinaria, posse alicui approbato ab Episcopo facere potestatem audiendi confessiones suorum subditorum: sique ipsemet audiat (*si enim si peccet, quia is actus est Ordinis sacerdotalis*) absolutionem ab ipso datam sufficienter disposito, esse validam.

Adverſus autem irregularem non modo non esse beneficium priuatum, sed nec priuandum, quando irregularitas provenit ex ægritudine: quoniam afflictio non est addenda afflictio: sed potius miseræ ipsius miserendum est, cap. Ex parte, De clerico ægroante: atque si curam animarum habeat, constituendus est illi coadutor, si Episcopus sit ex cod. cap. vel Vicarius, si sit Curatus, ex cap. De Rectoribus, eodem titulo: aut si ad vitandum populi scandalum, titulus beneficij transferendus sit in alium, referuanda est congrua fructuum portio, ipsi ægro ad vitam necessaria, ex cap. Tuas nos, eod. item titulo.

Tertium documentum est: Irregularem suscipiendo quemcumque Ordinem vel in suscepto ministrantem ex officio (*non item eo modo, quo laicus*) ante obtentam dispensationem, mortaliter peccare: nempe agendo contra Ecclesiæ præceptum in re sacra valde graui. Ad quod facit cap. vltimum, De temporibus ordinationum. Idque exprimens Suarez tomo 3. disput. 4. o. sect. 2. addit ob tale peccatum nec irregularitatem nouam nec aliam pœnam canonicam incurri, quia non inuenitur imposita. Pro quo Henriquez lib. 14. cap. 5. §. 2. plures citat in margine lic. N.

Quartum documentum est: Quæstionem qua queritur, An in dubio quis iudicandus sit irregularis, explicandum esse quoad vtrumque forum, prout explicat Nauar. ad cap. Si quis autem: De penitentia dist. 7. nu. 35. Couar. ad Clemen. Si furiosus, in initio num. 3. supponendo tale dubium posse esse iuris, aut facti. Iuris quidem, cum dubitatur de aliqua irregularitate an in iure habeatur. Exemplum est cum vertitur in dubium, An per iteratam Eucharistiæ consecrationem, fiat quis irregularis irregularitate ex iteratione sacramenti: facti vero, cum certum quidem est irregularitatem impositam esse in iure pro aliquo actu, ut pro homicidio: sed dubium est de persona: ut, An ei, quem secum plures alij vulnerauerunt, ipse inſixerit lethale vulnus. Responsio igitur ad propositam quæstionem his suppositis est: Quando dubium fuerit iuris, nullum ex eo censendum irregularem: cum id requirat ius expressum, ex cap. Is qui, De sententia, ex comm. in 6. ad irregularitatem exigente, ut ea sic in iure expressa: qualis non censetur, quæ in eo sic occulta est, ut sapientes nequeant illam detegere. Quando vero dubium fuerit facti, cum qui tali facto peccauit censendum irregularem, iuxta cap. Ad audientiam, & cap. Significasti, 2. §. Quod si discerni, De homicidio, sed ea ratione, qua propositum est in præcedenti num. 3. Atque de modo id ipsum dubium deponendi, vide tradita generaliter de conscientia dubia, ac de scrupulosa in præced. tomo 1. lib. 13. cap. nono, & aliquot sequentibus: quæ in hac specie dubij locum habent perinde, ac in aliis.

Quintum documentum, quod Sylu. habet in verbo Homicidium 3. quæst. 1. in fine, est, In irregularitate contrahenda non esse differentiam, siue in iure, siue in communi Doctorum doctrina, inter Clericum, & laicum: sed vbi cumque irregularis est laicus, esse & Clericum, ac contra: excepta irregularitate ex homicidio fortuito quando committitur vacando rei prohibita propter periculum homicidij: ut est Clerico exercitium chirurgicæ. Quod plenius intelligitur per dicenda in sequenti numer. 117. 119. & 120.

Sextum est: Absolutione sacramentali (à cuius susceptione,

vi pote que non est actus Ordinis, irregularitas non excludit) tolli posse peccatum, propter quod incurritur irregularitas eadem remanente. Ita post Cardinalem Nauar. in præced. num. 191. tradit. Et ratio est: quod sacramentalis absolutio, cuius capax est irregularis sicut aliorum sacramentorum excepto Ordine (prout notat etiam Henriquez lib. 14. cap. 1. num. 2.) simul omnia peccata mortalia, nec vnum sine alio tollat: non tollat autem irregularitatem, ut expressit glossa ad c. Ventum est, verbo *Cicatrice*, n. q. 1. quare quidem ea non est peccatum sed impedimentum tollendum dispensatione. Ceterum quamuis non sufficiat irregularem absolutum esse à peccato, sed debeat liberari ab irregularitate ut licite possit vel Ordines suscipere, vel susceptos exercere: attamen cum irregularitas provenit ex peccato omnino occulto, nemo tenetur se infamem reddere, aut exponere, mortis periculo ad obtinendam dispensationem. Namque metus grauis ac cadens in constantem virum excusat illum in tali casu: iuxta doctrinam de eodem metu traditam in præced. libro 11. cap. 8. Hinc occultus homicida si periculum sit ne extremo supplicio afficiendus cognoscatur si abstineat à celebratione Missæ, poterit absque vlla dispensatione celebrare præmissa confessione, ut expressit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 239. rationem addens, quod lex naturalis defendenda fama, vitæque sua, præstat legi humanæ de abstinentia ab usu Ordinis in irregularitate.

Septimum documentum est: Ignorantiam solius irregularitatis, etiam si inuincibilem, non impedire quin ea incuratur. Hoc habet Suarez in eadem disput. 4. o. sect. 5. num. 8. ex illo fundamento; quod ignorantia quæ non excusat à culpa, nec excuset à pœna: Talis autem est, quæ etsi sit pœnæ, non est tamen culpæ: ut cum aliquid scitur malum esse, ideoque pœna dignum tam diuina quàm humana; sed ignoratur in particulari quamnam lex imponat: vide antedicta in libro decimotertio cap. 26. quæst. 2. Quod si ignorantia fuerit inuincibilis tam culpæ ob quam imponitur irregularitas, quam ipsius irregularitatis: ab hac sicut & ab illa erit excusatio.

Postremum documentum est: Irregularitatem aliquando indelebilem esse, aliquando per se ipsa cessare. Prior pars probatur: quia cum irregularitas nascitur ex impossibilitate perpetua exequendi munus Ordinis, ut in muto, aut trunco manibus: ex impossibilitate celebrandi Missam, nullum esse potest tunc Ecclesiasticum remedium ad illam amolendam, ex D. Thoma 5. parte quæst. 82. artic. vltimo ad 3.

Posterior vero probatur: quia cessante defectu, ex quo irregularitas provenit, ipsa quoque cessat: iuxta illud in cap. Statuimus, distinct. 6. Ecclesiæ prohibitiones, proprias habent causas, quibus cessantibus cessant & ipsæ. Quod etiam confirmatur argumento, tum eiusdem capituli, tum sequentis: & cap. Neophytus, ead. distinct. in quo illa verba ex D. Ambrosio habentur: Vbi causa non adhæret, vitium non imputatur. Illustratur quoque variis exemplis tum aliis quæ Henriquez habet in lib. 14. cap. 17. §. 3. tum his: scilicet quod ille qui in corporis defectum repulsus est à susceptione Ordinum, ad eos admitti debeat, si talis defectus cessauerit: sic ille qui repulsus est eo quod vxoratus esset, mortua vxore, aut secuta separatione pen debitam Ecclesiæ auctoritatem, quasi esset e causa, promoueri potest. Item irregularitas quæ ex infamia nascitur, restituta fama cessat: & ea per quam aliquis ob ignorantiam repellitur à susceptione vel usu aliquorum Ordinum, tollitur eo ipso, quod is ad sufficientem scientiam peruenit. Sic etiam cum irregularitas nascitur ex defectu ætatis, aut defectu libertatis, ipsa tollitur eo ipsa quod illam patiens ad legitimam ætatem peruenit, aut libertate donatur, & sic de aliis: quæ quia sunt in homine, faciunt ipsum irregularem. Num cætera ideo faciant, quod præcesserint in ipso: ut fuisse natum ex fornicatione, perpetrasse homicidium & similia: quæ nunquam cessant: quia quod factum est, infictum esse nequit. Vnde irregularitas quam inducunt, perseverat quoad non tollitur dispensatione.

CAPVT III.

De modis quibus irregularitas tollitur.

S V M M A R I V M.

- 17 Quatenus irregularitas tollatur susceptione baptismi.
 18 Quatenus per ingressum religionis.
 19 Duae conditiones requisite ad talem ingressum: & quod is non reddat habilem ad prelaturas, sicut ad Ordines.
 20 Documenta notanda de modo irregularitatem tollendi per dispensationem.
 21 Episcopo committitur examen literarum Papa per quas dispensat, & quatenus Confessarius Episcopi possit cum ipso dispensare.
 22 Papa potest in omni irregularitate dispensare, potest & is cui ille id commiserit.
 23 De exceptione irregularitatis ex homicidio, que fieri solet in tali commisione.
 24 Alia notanda de eadem commisione: & inter cetera, quod non sit censenda fieri in tubilibus: concedendo facultatem absoluenti ab omnibus censuris.
 25 Alij habentes facultatem dispensandi, ex iuri dispositione.
 26 Irregularitates in quibus dispensat Episcopus.
 27 Varij casus in quibus potest Episcopus dispensare cum irregulari ex delicto publico.
 28 Quatenus dispensare possit Episcopus in irregularitate ex homicidio casuali.
 29 Notanda circa facultatem a Concil. Trid. Episcopo concessam, dispensandi in irregularitate ex delicto occulto.
 30 Quod delictum occultum, quod publicum sit tenendum in hacre.
 31 Dispensatio in irregularitate, dari potest non modo expresse, sed etiam tacite.
 32 Obseruandum in dispensatione, cum is, cum quo dispensatur plures habet irregularitates.
 33 Notanda de vsu dispensationis in irregularitate.

17. **T**OLLITUR irregularitas tribus modis. Primo, per baptismum. Secundo, per ingressum religionis. Tertio, per dispensationem. Ac quod ad primum attinet, Angelus, Baptismus 7. num. 3. & Irregularitas secundo, in principio, & Sylu. Baptismus 6. num. 2. & verbo Irregularitas sub finem, ex communi sententia referunt per baptismum deleri omnem irregularitatem ante ipsum contractam ex peccato, vel ex eo quod est peccato consequens, vt infamia. Nam delicta obesse non solent, si lauacri remissa fuerint sacramento, ex cap. Vna, dist. 26. Obessent autem, si post baptismum remaneret irregularitas illa que fuerat ex eis contracta. Quod argumentum est glossa finalis, ad cap. Deinde, eadem dist. 26. vbi in confirmationem adfert quod D. Paulus ante baptismum homicida fuerit: consentiendo scilicet neci Protomartyris Stephani: postea que factus sit Apostolus. Et quamuis baptismus non tendat ad purgandum id in quo non est peccatum cap. Vna, & cap. Deinde, citatis: ideoque non videtur liberare posse ab irregularitate que sine peccato contrahitur (sicut non liberat ab ea que prouenit ex digamia, iuxta textum in cap. Acacius, & cap. Deinde, dist. 29.)

Attamen post Panor. ad cap. Gaudemus, De diuortijs; Angelus, & Sylu. loc. cit. D. Anton. 3. parte tit. 28. cap. 12. in fine, Armilla, verbo Irregularitas nu. 87. Nauar. cap. 27. nu. 209. sentiunt liberare ab irregularitate proueniente ex homicidio; non modo eo quod a peccato, sed eo etiam quod sine peccato sit, in sententia vel executione iudiciali criminis. In probationem autem adferunt cap. Si quis viduam, dist. 50. in quodum absolute statuitur irregularitatem habendum cum qui post baptismum commiserit homicidium, censetur sufficienter significari, irregularitatem ex homicidio non pertinere ad eum qui ante baptismum commiserit homicidium. Quod si omnium consensu verum est quoad homicidium illicitum, censeri pariter debet verum quoad licitum: quia vt glossa prima ad initium dist. 51. habet, in ea re non debet esse melioris conditionis peccans, quam non peccans. Adde quod Henriquez notat lib. 2. q. 8. p.

17. §. 2. t. u. cessare horrore occisionis, eo quod homo, qui prius erat quasi lupus, Saulo similis, per regenerationem beatissimi deposita feritate, fiat ouis mansueta, & mutetur in alterum virum.

De modo tollendi irregularitatem per ingressum religionis.

S E C T I O I.

IN Authentica De monachis, in principio, collatione prima, verba hæc habentur: Conuersationis Monachialis vita sic est honesta, sic commendare nouit Deo ad hoc venientem hominem, vt omnem humanam eius maculam detergat, purum autem declaret, ac rationabili naturæ decentem, &c. Vnde glossa ad cap. Cum deputati: De iudiciis sub finem, infert, eo ipso quod aliqui se deputat ut obsequio Iesu Christi, omnem ab eis irregularitatem tolli si quæ fuit. Quod tamē aduerte nõ posse intelligi de omni irregularitate simpliciter, sed ad summum de ea quæ non confurgit ex proprio delicto eius, qui irregularis est. Nam confurgentem ex proprio delicto illius, dispensatione egere, patet ex cap. 2. De apostatis: vbi habetur, cum eo qui contraxit irregularitatem ex iteratione baptismi, si ad religionem transeat, posse dispensari fauore ipsius religionis: vbi glossa vltima id ipsum expressit. Eaque ratione Hostiensis (cuius meminerunt Angelus, Irregularitas 2. num. 3, & Sylu. eodem verbo sub finem) propositam authenticam accipiendam esse notant ad idem cap. 2.

Panormit. vero annot. vlt. in idem, censet ingressu religionis tolli tantum eam irregularitatem de qua expressum est in iure, quod per illum tollatur: sicut est De irregularitate filiorum illegitimorum in cap. 1. dist. 56. & in cap. 1. De filiis presbyterorum: quoad alias autem irregularitates, inducere tantum faciliorem earum dispensationem. Quam Panormit. opinionem Angelus & Sylu. probant ac cum eis Suarez. disput. 51. sect. 1. num. 3. Sotus tamen. in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 3. versus principium ait, morem nunc in religionibus seruari (siue is iure communi, siue consuetudine, siue priuilegio fuerit obtentus) vt per professionem, omnis irregularitas, quantum ad Ordinis susceptionem aboleatur, præter illam quæ vel ex homicidio voluntario, vel ex bigamia contrahitur. Adde per Concil. Trident. sess. 23. cap. 12. De reformatione & præter eam quæ contrahitur ex defectu ætatis. Cui dicto Soti, Suarez indicat non esse ita nitendum, quin iniquæ que religio expendere debeat. Antalem consuetudinem habeat ab antiquo, vel habeat aliquid priuilegium.

Porro in hacre ingressus religionis accipi debet cum duplici limitatione: vna est, vt religio sit approbata, quæ sola vere vocatur religio: altera, vt is ingressus sit per professionem, seu incorporationem illam, quæ quis sit religionis membrum. Nam talis proprie & secundum vsum canonum, vocatur ingressus religionis, non iuratus enim potius est ad probandam religionem, quam ad incorporandum se illi: ideoque tempore nouitatus non censetur cum ingresso dispensatum in irregularitate. Pro quo facit quod in citato cap. 1. dist. 56. ad id requiratur, vt ij cum quibus dispensatur, religiose conuersati sint in religionem: quod non potest esse, nisi post expletum tempus probationis.

Aduerte autem dispensationem quæ obinetur per ingressum religionis, valere quidem ad omnes Ordines: non tamē ad prelaturas: ne quidem in ipsa religione recipiendas: itaut monachus illegitimus non possit fieri Abbas vel Prior sine Papæ dispensatione ex cap. 1. De filiis Presbyterorum, neque generales Ordinum possent eum eo dispensare, sine speciali priuilegio Papæ.

De modo tollendi irregularitatem per dispensationem.

S E C T I O II.

QUONIAM prædicit glossa prima ad c. p. 1. dist. 55. habet, vbi non est copia aliorum, bene assumuntur unus legitimus, vt d. scientibus idoneis Dei ministris, possit cum irregularibus non idoneis dispensari: imo & debeat, si iusta adit

causa ex cap. Dominus noster, distinct. 56. (vbi glossa prima id habet expressum) & ex cap. Vnico distinct. 57. & ex cap. Literas De filiis Presbyterorum; & ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. De reform. attamen ex eodem Concil. sess. 25. cap. 18. dispensationes debent rarius concedi, quia enervant legem communem: etiam si interdum tam vrgens subest causa, vt dispensatio quodammodo debeat, prout ex eiusdem Concilii Trident. locis, atque ex aliis annotat Henriquez lib. 14. c. 17. §. 5. lit. B. Collige vero obiter ex eo effectum enervandi legem, dispensationem quamcumque sine causa datam illicitam esse (pro quo facit doctrina D. Thomae 1. 2. quæst. 97. art. 4.) etiam si data à Papa, censetur valida: quia potestas ipsius non restringitur iure canonico, sicut potestas ceterorum Prelatorum.

De proposito modo alia tangit idem Henriquez pro praenotanda. Primum est, in eo. cap. 17. §. 4. dispensatione esse tutissimum remedium contra irregularitatem: quæ vt licite fiat, debet iusta causa subesse: immo & præcedere talis causæ cognitio: eam in iure communi, per quod imponitur irregularitas, Episcopus, aut alius inferior, tanquam in lege fuit Superioris, non dispenset sine causa. Secundum est, in sequenti §. 6. facilius dispensari cum iam promotum (cuius irregularitas rationem quandam habet suspensionis ab usu Ordinum) vt Minister in Ordinibus susceptus, quam vt promoueat ad nondum susceptos. Pro quo facit, quod Episcopus plerumque cum illo, non item cum hoc dispensare possit: vt patet ex dicendis in sequenti sect. 4. Tertium est, ibidem: dispensatum in maiori impedimento censeri dispensatum in minori eiusdem rationis: ideoque dispensatum ad superiorem Ordinem, aut ad illius usum, censeri dispensatum ad inferiorem Ordinem, aut ad illius usum.

Quartum est, in sequenti §. 7. dispensationes quæ per breue Summi Pontificis aut Legati ipsius, conceduntur extra Romanam Curiam, committi Ordinario loci, vt summarie & extraiudicialiter cognoscatur veritas narrationis: atque preces expressas vitio surreptionis vel obreptionis non subiacere prout statutum est in Concil. Trident. sess. 22. cap. 5. De reformatione. Quintum est, De quo Henriquez ibidem. Si causa quæ Papam impulit ad dispensandum fuerit, vera tempore dispensationis, quantumcumque postea definat talis esse: non ideo dispensationem definire esse validam. Exemplum est si dispensandus proposuerit se pauperem esse sicut tunc fuit reuera: & postea cum sit ab Episcopo informatus & executio literarum Apostolicarum, effectus est diues. Veruntamen sententia contraria tanquam tutior, immo & probabilior videtur consulenda propter ea quæ tradit Sanchez libro octauo De matrim. disput. 30. preteritum num. 12. Ratioque est, si intentio dispensantis fuerit subuenire necessitati cui dispensantem non tantum de presententi, sed etiam in futurum sit obnoxius.

Vltimum est, De quo idem auctor in fine sequentis cap. 18. Episcopum si forte incidat in irregularitatem, aut censuram, posse dispensari & absolui per suum Confessarium in omnibus casibus in quibus ab ipso ordine subditi ipsius possunt ab eo dispensari aut absolui. Pro quo multos in margine citat: & addit id censeri à Papa vel à Metropolitanano concessum eidem Episcopo: ne facile cogatur extra suam diocesim vagari pro remedio suæ animæ.

De eo qui potest in irregularitate dispensare.

SECTIO III.

In qualibet irregularitate Papam dispensare posse, communis sententia est ex Angelo & Sylu. verbo, Irregularitas in fine, ac Couar. ad Clemen. Si furiosus 2. parte §. 3. num. 3. Nam cum plenitudinem potestatis habeat in Ecclesia, quæcumque sunt per Ecclesiam seu Ecclesiæ Prelatos instituta, de quorum numero est irregularitas ex dictis cap. 1. sunt ab ipso dispensabilia, prout D. Thomas expressit, quodlibet 4. art. 13. in corpore. Possunt etiam dispensare illi omnes, quibus Papa ipse dispensandi facultatem communicauerit.

In qua communicatione cum fere semper excipiat irregularitatem ex bigamia, & irregularitatem ex homicidio:

obseruandum est primo, si exceptio ea sit absolute ab irregularitate ex homicidio, facultatem extendi ad irregularitatem quæ prouenit ex licita occisione hominis, qualis est in bello iusto, aut in iudicio iusto. Quod Caet. in verbo, Irregularitas, sub finem sic probat. Vbi non interuenit homicidium, ibi non inuenitur irregularitas homicidii. Constat autem quando homo iuste occiditur non committi homicidium: vt pote quod species est criminis. Nec enim eo nomine significatur qualiscunque occisio hominis, sed iniusta. Quare ad exceptionem propositam non spectat irregularitas, quæ incurritur ex licita occisione hominis: itaut gaudent prædicto priuilegio possit sine scrupulo in ea dispensare ex eodem auctore.

Obseruandum est secundo, si exceptio sit ab irregularitate ex homicidio voluntario: illum cui data est facultas generalis dispensandi, per eam non impediti quominus dispensare possit in irregularitate ex homicidio casuali, seu perpetrato sine proposito & intentione occidendi. De qua re videri potest Nauar. cap. 27. num. 240. Possit idem dispensare in irregularitate ex occisione hominis licita: quia hæc, vt dictum est, nõ significatur nomine homicidii voluntarij.

Obseruandum est tertio, ex Nauar. in Enchir. (prout habetur in tomo tertio suorum operum editionis Lugdunensis) cap. 27. num. 253. verfu. Non dico: si Papa moriatur re adhuc integra mandatum ac etiam commissionem dispensandi ab ipso alicui facta expirare, nisi facta sint per modum edicti communis. Ratio est: quia mandatum & commissio, expirant mortuo concedente, iuxta legem, Mandatum, Cod. Mandati, vel contra: in eoque (prout notatum est ab Angelo in verbo, Gratia, §. 2. Sylu. eodem verbo, quæst. 2. & Tabiena n. m. 6.) differunt à gratia, & priuilegio. Adde ex eodem Nauar. in præced. cap. 26. num. 13. quando Papa committit alicui, vt cum alio in omnibus irregularitatibus ipsius dispenset, si dispensationem dederit generaliter ab omnibus: dispensatum non teneri amplius dispensationem petere in irregularitatibus quartum forte non fuit tunc memor.

Obseruandum est quarto, opinione quidem Soci in 4. distinct. 22. quæst. 3. art. 1 paulo ante primam conclusionem: cum in Iubilæis datur potestas absoluendi ab omni censure Ecclesiastica, eam potestatem extendi ad irregularitates prouenientes ex delicto. Meliorem tamen videri Nauarri sententiam in Enchir. cap. 28. num. 250. (pro qua plures alios Henriquez citat libro 14. cap. 17. §. 4. in marg. lit. L.) negantis potestatem absoluendi ab omnibus censuris, comprehendi vllam dispensationem ab irregularitate. Primo, quia in literis Apostolicis, nomine censure intelliguntur tantum excommunicatio, suspensio, & interdictum, iuxta cap. Quærenti, De verborum signif. De re vsus Romanæ curiæ habet, inquit Nauar. vt nunquam intelligatur concessa facultas dispensandi super irregularitate, nisi id exprimat. Denique nihil esset cur in iisdem literis aliquando exprimeretur facultatem eam dari. Adde quod cum in eadem expressione, solet fieri exceptio ab irregularitatibus ex bigamia & ex homicidio voluntario fateri oporteat, quod absurdum est, clausulam potestatis absoluendi simpliciter ab omnibus censuris, quæ in Iubilæis, bullisve indulgentiarum, sine expressione irregularitatis passim ponitur, esse maioris virtutis, quam eam in qua simul exprimeretur potestas dispensandi in irregularitate: quandoquidem cum tali expressione semper ponitur exceptio ab irregularitate ex bigamia & ex homicidio voluntario. In qua posteriori, ex homicidio voluntario inquam, cum non nisi ægre admodum solet Summus Pontifex dispensare etiam per se, iuxta cap. Miror, distinct. 50. nulla probabilitas est quod ipse dando passim facultatem absoluendi ab omnibus censuris, det & dispensandi ab omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto: de quarum numero est ea quæ prouenit ex homicidio voluntario.

Præter Summum Pontificem ex iuris dispositione, aut speciali eiusdem Pontificis priuilegio, possunt quidam ex officio suo in irregularitatibus dispensare nempe Episcopus in sua diocesi, Nuntius item Apostolicus in sua prouincia donec redierit ad urbem eam in qua est Papa, potest perinde ac Episcopus proprius dispensare: quia & ipse Ordina-

AL
S

24.

25.

rius est, licet extraordinarie, quemadmodum habet Henriquez lib. 1. cap. 18. §. 2. Vbi & addit quosdam alios qui ex Sedis Apostolicæ privilegio idem possunt iure quasi Episcopali. Sufficit nobis de Episcopi potestate agere: cuius notitia habetur ex iure, & est omnibus necessaria. De ea autem illud principio occurrit notandum quando iura habent absolute, quod possit dispensari in aliquo casu, intelligi debere quod possit per Episcopum: prout in sequenti cap. 19. §. 2. litera P, aliis citatis habet Henriquez. Rationem addens, quod non loquantur de Papa, quem constat in omni iure positivo dispensare posse. Cum autem ius nihil de dispensatione disponit, Episcopus illam ideo dare non potest, quod inferior sine commissione dispensare non debeat in lege Superioris, sed secundum eam iudicare.

De Irregularitatibus in quibus d. sp. n. stat
Episcopus.

SECTIO IV.

26. **I**am quando censetur Episcopo à iure commissi talis dispensatio sic explicatur. Primo, quoad irregularitates quæ ex defectu proveniunt: Irregularitatibus dispensare potest cum sponte mutilatis membro occulto, seu non apparente excepto castrato, prout post Astensem lib. 6. cap. 21. Sylvester notat in verbo *Corpore vitiatum, quæst. 1. lit. a.* Potest ite dispensare cum illegitimo, sed ad minores tantum Ordines, per cap. 1. De filiis Presbyterorum in 6. Deinde in provenientibus ex facto sine delicto, posse cum bigamis aliquatenus dispensare, exponitur in sequentibus cum in particulari dicitur de irregularitate ex bigamia. Postremo in provenientibus ex facto cum delicto, si delictum sit occultum, potest ex privilegio Concilii Tridentini sess. 24. cap. 6. De reform. dispensare in omni irregularitate excepto homicidio voluntario, & aliis deductis ad forum contentiosum: lite scilicet adhuc pendente, necdum finita: prout declarat Henriquez in sequenti cap. 20. §. 4. Sin autem delictum sit publicum, solus Papa, exceptis aliquot casibus, dispensare potest: sicut & in provenientibus ex defectu sine delicto, puta ex bigamia, illiteratura, defectu animæ vel corporis, aut Natalium, aut atatis, aut libertatis, aut lenitatis.

27. **P**rimus autem casus exceptus est, quando excommunicatus accipit Ordinem. Cum ipso enim, si religionem ingrediatur, potest Episcopus dispensare ut ministret in suscepto per cap. ultimum, De eo qui furtive Ordinem suscepit.

Secundus est, De quo Sylvester in verbo, *Irregularitas num. 5.* quando quis duos Ordines sacros simul, vel Subdiaconatum simul cum minoribus Ordinibus temerario ausu recipit. Potest enim Episcopus cum eo dispensare ut ministret in Ordinibus non furtive susceptis, ex cap. 2. eodem tit. Nisi forte taliter ordinari prohibitum illi fuerit sub pena excommunicationis latæ sententiæ: quia tunc necessaria est dispensatio Papæ, iuxta prius memoratum cap. ultimum.

Tertius est, quando quis exercet actum Ordinis quod non est in iuratus: cum eo enim Episcopus dispensare potest, ut ministret in Ordine quem iam habet: non tamen ut ad altiorum Ordinem promoveatur, ex cap. secundo, De Clerico non ordinato ministrante, iuncta ipsius glossa prima.

Quartus casus est, ex cap. 1. De ordinatis ab Episcopo qui renunciant Episcopatu: in quo proprius Episcopus cum iis qui ordinati sunt ab Episcopo, qui loco & dignitati renunciauit, potest dispensare in minoribus Ordinibus: ac cum lapsis in ea re ex ignorantia probabili, dispensare in maioribus Ordinibus: ut & cum iis qui Ordines ignoranter susceperunt ab Episcopo excommunicato, ex sequenti cap. ultimo, aut à limonico, ex cap. Statuimus decretum 1. qu. 2. Potest, inquam, dispensare tam in susceptis, quam in suscipiendis Ordinibus, ut notat Felicianus in tract. De irregul. sub finem, ap. 11. Idem statuens de eo qui ex ignorantia probabili ordinatus fuerit ab Episcopo hæretico, vel schismatico, vel deposito, vel degradato, quia par est in iis, ac in aliis ratio excusationis.

Quintus casus est, quando irregularitas nascitur ex adul-

terio publico, vel ex aliis minoribus peccatis publicis in ducentibus infamiam: quæ sunt ludus alexæ, visolonia, nonnullaque alia. In tali casu enim dispensare potest Episcopus quemadmodum notat Navar. in Enchir. cap. 27. num. 250. cum pluribus aliis, quos Henriquez refert lib. 14. cap. 19. §. 2. litera M, in margine: Pro quo citat cap. At si Clerici, De iudiciis §. 2. Vbi glossa verbo dispensare, id exprimit, fufque explicat.

Sextus casus est, quando irregularitas nascitur ex homicidio casuali: in ea enim, etiam si publica sit potest Episcopus in utroque foro dispensare ad minores Ordines, argumento cap. Ad audientia, De homicidio, & notant Navar. in Enchir. cap. 27. num. 240. in fine Covar. ad Clement. Si furiosus 2. par. §. 3. num. 5. & post eos Henriquez in citato §. 2. aliis in margine relatis lit. S. & T. Adde ex Concilii Tridentini sess. 14. cap. 7. De reform. cum homicidium casu perpetratum fuerit, aut vim vi repellendo, ad defendendum se à morte, committi Episcopo, aut ex causa, Metropolitanano, seu viciniore Episcopo, ut veritate rei prius diligenter explorata & probata, non autem aliter, possit dispensare ad sacrorum Ordinum ministerium. Denique ex prædicta facultate quæ in eodem Concilio sess. 24. cap. 6. datur Episcopis dispensandi in omnibus irregularitatibus ex occulto delicto provenientibus excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario (quo nomine intelligitur illud quod perpetratum est de industria aut per infidias; aut ex proposito, aut in causa ex se ordinata ad mortem ut sit propinquo veneni) & deductis ad forum contentiosum. Ex ea, inquam, facultate satis intelligitur posse Episcopum simpliciter, etiam ad maiores Ordines suscipiendos, dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio ipso casuali occulto. Cum enim exceptio firmet regulam: Concilium à generali sua clausula excipiens homicidium voluntarium, satis indicavit illam completi omne peccatum ab eodem homicidio distinctum: de quorum numero est homicidium casuale. Quo fit ut Episcopus perinde cum homicida casuali occulto possit dispensare, ac cum alio quocumque criminoso occulto: prout Henriquez in eodem §. 2. attingit. Cum quo in sequenti cap. 20. quædam addenda sunt de eadem facultate Episcopo concessa.

Primum est, eam esse ample interpretandam tanquam favorem Concilii, quod potuit olim restrictam facultatem Episcoporum relaxare in hac parte.

Secundum est Episcopum, cum sit Ordinarius, posse eam facultatem dispensandi delegare alteri, vices suas illi committendo. Hoc Suarez in 3. partem tomo 5. disput. 41. sect. 2. num. 8. prober aliquot rationibus. Potissima autem est: quod Concilium non ita limitet talem facultatem, ut intelligatur Episcopus concessa, tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, sicut alias facere solet: sed simpliciter eamdem illis concedit: ita ut merito videatur muneris Episcopali iure ordinario annexa: ideoque delegabilis esse. Quod vsus confirmat, quo solent Episcopi suas vices in tali re aliis committere, quemadmodum idem Suarez notat.

Tertium est dispensationem ita concessam, debere in foro exteriori admitti ab Episcopo, tanquam benigno Iudice, si postea delictum occultum detegatur.

Quartum est, Capitulum posse idem in hac re sede vacante, ac Episcopum, cui in iurisdictione succedit, exceptis paucis de quibus videri potest Sylva in verbo Capitulum.

Quintum est, Quamvis subditorum nomine cū quibus potest Episcopus dispensare in sua diocesi, non comprehendantur regulares exempti, qui habitant in monasteriis eiusdem diocesis: cum talibus tamen sicut cū aliis sibi subditis posse dispensare si à suo Prælo subiciantur ei in illum finem: nempe ut dispenset cum illis. Est enim ob privilegium, in odiis impediatur Episcopus iurisdictione ut in tales: tamen in causa favorabili, possunt à Prælo subici illi.

Sextum est, Si delictum occultum deductum fuerit quidem ad forum contentiosum, sed iudicium iam sit finitum, Episcopum posse dispensare in irregularitate ex eo secuta, videri probabiliter quia intentio concilii restringendo suam concessionem exceptione delicti ad forum contentiosum deducti ea fuit, ut iudicium auctoritas ferretur: quæ quidem in proposito casu nullo modo læditur neque obstat

quod

quod idem delictum deductum ad forum contentiosum sit publicum ex occulto quia sufficienter punitum in iudicio, ut supponitur non est generatum scandali, pro quo vitando Concilium suam concessionem restringit ad delictum occultum.

Septimum est, Cum idem Concilium in eod. cap. 6. vniuersaliter loquatur dicendo. Liceat Episcopis dispensare in omnibus irregularitatibus & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, &c. facultatem predictam locum habere sive delictum eiusmodi sit proprium, sive alienum: id eo que potest Episcopus dispensare in bigamia occulta quam contraxit quis cognoscendo uxorem suam, quam ignorabat adueterium commisisse & postea re comperita vult facto diuortio ordinari. Item in irregularitate ex defectu natalium, ut in Ordinibus bona fide susceptis ministrare possit is qui ob crimen occultum matris coniugata, habebatur legitimus.

Porro quodnam delictum censetur occultum quodque publicum explicat Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 250. §. 20. inquit occultum esse quod non est publicum. Censeri autem publicum, quod est notorium, vel manifestum, vel famosum. Nota vero primo, publicum quidem dici communiter, quod notum est omnibus: attamen ad hoc videlicet censetur publicum, sufficere quod notum sit vicinis, collegio, vel monasterio, etiam si non sit toti prouincie ciuitati, vel parochie, atque tunc censeri notum viciniae, collegio, vel monasterio, cuius notum est maiori parti populi, eorundem & ipso populo decem saltem inueniantur: tot scilicet quot requiruntur ad constituendum ipsum, iuxta cap. Vnio 10. quest. 3. iuncta eiusdem glossa finali.

Nota secundo, distingui triplex publicum peccatum, vnum notorium, quod nititur scientia maioris partis antedictarum communitatum: alterum manifestum, quod nititur fama eiusdem maioris partis orta a scientibus: & tertium famosum, quod nititur quoque eiusdem maioris partis fama, non tamen orta ex scientia, sed ex indicij, vel ex presumptionibus. Similiter esse triplex occultum: vnum quod natura sua probari non potest ut illud quod in sua animi actione interiore consistit: alterum quod potest quidem probari suapte natura: ut illud quod actione externa committitur: sed nemo est per quem probetur, quia coram nemine factum est: & tertium quod probari quidem potest, sed per tam paucos, ut nulla inde fama orta sit, nec in iudicium deductum sit (pene occultum videntur) ita ut ex eo non oriatur scandalum, nec laedatur iudicis auctoritas, sicut nec ex aliis occultis.

Nota postremo, ut delictum dicatur publicum, non sufficere ut actio in qua consistit fiat publice, sed adhuc debere publice constare eam esse peccatum: nisi enim id constet delictum censetur esse occultum in quo potest Episcopus dispensare. Exemplum est, si quis Missam publice dicat irreuerentia maiori excommunicatione, sed excommunicatus esse ignoretur a populo. Cum eo enim tanquam irregulari occulto potest Episcopus dispensare in irregularitate ab eo incurra taliter celebrando, quemadmodum definitum esse in Penitentia Romana Nauarrus ait in praeced. nu. 241.

De ratione dispensandi in irregularitate.

SECTIO V.

Quae necessaria videntur ad Confessarij instructionem comprehendimus aliquot documentis. Primum est à D. Antonino insinuat in 3. part. tit. 28. sub finem: dispensationem in irregularitate dupliciter dari posse: vno modo tacite, ut si Papa vel Episcopus (prout alijs in margine citatis habet Henriquez lib. 14. cap. 17. §. 4. lit. O.) in casu sibi concessio ordinem, vel ordinari committat aliquem, quem scit esse irregularem. Eo enim facto dispensat cum illo, iuxta glossam ad cap. Qui in aliquo, dist. 51. verbo, Qui concubinas. Idem iudicandum est quando alius Praelatus potestatem habens in irregularitate dispensandi cum suis, quempiam eorum, quem scit irregularem, mittit ad Ordines, ex Syluest. verbo, Dispensatio, quest. 15. Et verbo, Irregularitas in fine, ac ex alijs aucto Henriquez refert loco citato lit. P. ut pote qui iudicat

etiam si nullis verbis exprimat, dispensare cum eo in omni irregularitate, in qua potest, aut dispensationem ordinari committere. Alioquin enim malitiose peccaret, quod praesumendum non est. Hoc autem procedere tantum in quoad forum conscientiae, ex Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 74. non autem, quod nostra parui refert, quoad externum. Nota vero cum Maiolo in suo tractatu De irregular. cap. 51. num. 8. quod si Episcopus supine nihil de dispensationibus cogitarit, cum intentionem dispensandi non habuerit, illum qui ab eo in irregularitate ordinatus est non videri dispensatum, ideoque susceptum Ordinem exercere non posse ante adeptam dispensationem. Etenim tacita dispensatio intelligenda est tantum, quando Praelatus cognitionem habuit irregularitatis ante Ordines susceptos. Nam tantummodo sciens postea, non ideo iudicandus est dispensate.

Altero modo in irregularitate dispensari potest expresse, id est sub certa verborum formula, qualis in particulari non est determinata; etsi haec sit in Ecclesia vbi, prout in fine tractatus, De irregularitate, Notat Felicianus. Ego auctoritate qua fungor, dispenseo tecum super irregularitate: vel, si pueri in curia, super irregularitatibus, quam vel quas contraxisti propter hanc vel illam causam: aut si dubium erit, si quam, vel quas contraxisti: & habilito te executioni, sique noudum sit promotus, susceptioni & executioni Ordinum & officiorum tuorum in quantum mihi conceditur, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Secundum documentum est, iuxta illud in cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi. Quod in maiori conceditur, licitum videatur in minori: Possit quidem censeri per dispensationem in irregularitate, sublata esse impedimentum minus sublato maiore, cui annexum vel in quo inclusum sit (quomodo dispensatus ad promotionem aut usum Superiorum Ordinis, censetur dispensatus ad inferiorem Ordinem) non tamen tolli irregularitatem minorem sublata maiore, à qua est omnino separata ac distincta: sicut enim ipse inhabilitates sunt omnino diuersae, sic requirunt diuersas rehabilitationes, aut certe vnam vtriusque &que communem. Itaque dispensatus in irregularitate ex homicidio, non censetur dispensatus in irregularitate ex violatione alicuius censuræ, nisi de vtraque mentio facta sit in dispensatione. Vnde is qui plures habet irregularitates, debet omnes exprimere, dispensanti, qui utens verbo Dispensandi, intentionem expressam habeat tollendi illas omnes.

Vbi aduerte obiter iteratione facti propter quod imposita est irregularitas, hanc multiplicari ita ut ea toties incurra sit quoties factum ipsum fuerit commissum: ut patet, cum inter commissiones dispensatio intercessit: si enim obtenta sit post primam, nihil obstat quin adhuc obtineri debeat post secundam, & sic dereliquis.

Porro, si quis habeat aliquam irregularitatem cui annexum est aut coniunctum aliquod impedimentum: dum illa per dispensationem tollitur, hoc quoque sublato censetur. Sic spurium cum quo dispensatur ad Ordines, censetur simul dispensatus ad beneficium simplex: quia solus Ordo Ecclesiasticus facit capacem beneficij simplicis, non autem beneficij curati, ut Syluest. verbo, Beneficium, 3. quest. 10. habet ex Geminiano: sicut nec dignitatum, & praelaturarum: iuxta illud quod dictum est in praecedenti nu. 19. per ingressum religionis spurium reddi habilem ad Ordines, non autem ad praelaturas, etiam in eadem religione.

Tertium documentum esse potest: quod Henriquez auctoribus suo more in margine citatis habet lib. 14. cap. 17. §. 5. his verbis. Dispensationes debent rarius concedi, quamuis ad sit causa, quia eneruant legem communem: nec fieri deberent de plenitudine potestatis, quia oportet conformari legi communi, nisi ad sit idonea dispensandi causa. Interdum tam virgens subest causa, ut dispensatio quodammodo debeat: quia dispensare ex causa pertinet ad Deum commune. Quod si virgente causa Episcopus nolit dispensare, contra illum competet officium iudicis, seu appellatio ad Superiorem. Raro autem dispensandum est in irregularitate quae habet indecentiam quamdam naturalem, aut qua caecus vel carens oculo sinistro dispensetur ad celebrationem Missae: rarius cum bigamo & homicida voluntario: quos fere semper solet Papa excipere in suis priuilegijs.

TITVLVS SECVNDVS.

De Irregularitatibus ex defectu, aut ex facto sine delicto.

DE his in communi prænotandum est: quod etsi ut plurimum spectet ad solum Papam in eis dispensare, tamen quando res est dubia Episcopi esse iudicare num defectus qui occurrit talis sit, ut inducat irregularitatem, ex Innocen. ad cap. 1. De corpore vitiat. Dubium vero est, num in religionibus exemptis idipsum iudicare possint religiosorum Prælati. Nauar. enim in Enchir. cap. 27. num. 200. Post Sylu. verbo corpore, vitiat. quæst. 1. negat posse, Angelus autem eodem verbo num 5 & Tabiena num. 3. affirmant posse: quod est quidem satis probabile, cum per exemptionem ab Episcopo, Prælati exempti censeri possit habere in eo ius æquale Episcopali: Prior tamen sententia est tanquam tutior in praxi sequenda.

CAPVT IV.

De prima specie Irregularitatis, quæ est ex defectu animæ.

SUMMARIUM.

- 34 Triplex defectus animæ, ex quo nascitur irregularitas.
 35 Proueniens ex illiteratura.
 36 Cuius literaturæ defectus constituat irregularitatem.
 37 Quomodo verum sit irregularitatem ex illiteratura indispensabilem esse.
 38 Amens incapax est Ordine.
 39 Qui in amentiam incidit, postquam ad sanam mentem rediit, irregularis manet, & quid agendum sit, ut valeat ad Ordine promoueri.
 40 Delirium aut insaniam proueniens ex vehementia feb. is, cessans hac cessante, non relictum hominem irregularem.
 41 Irregulares sunt furiosi, lunatici, epileptici: & sic Sacerdotes conuulsique dicuntur, quid agendum sit cum eis, ut ad Missæ celebrationem admittantur.
 42 Quid seruandum cum obnoxio vertigini capitis vel animi deliquo.
 43 Irregularitas dæmoniacorum.
 44 Irregularitas Neophytorum.

34 DEFECTVS animi inducens irregularitatem triplex est, vnus literaturæ, alter vsus rationis proueniens ex infirmitate corporis, ita redundante in animam, ut eam priuèt ipso vsu rationis, sicut accidit in furiosis, lunaticis, & comitiali morbo laborantibus, ac in dæmoniacis. Tertius antiquitatis & firmitatis in fide, qualis defectus communiter est in Neophytis. Quibus in Enchir. cap. 27. num. 205. Nauarrus addit defectum in fide, tantum in eo qui hanc nondum recepit, ut in Iudæo, vel pagano: quam in eo qui receptam deseruit: ut in hæretico vel apostata. Sed cum impedimentum recipiendi vel administrandi Ordines in eo qui fidem nondum recepit, sit de iure diuino, quo baptismus præsupponitur in omnium aliorum sacramentorum receptione (ita ut ad hanc Ecclesia dispensare nequeat cum non baptizato) ipsum nequit censeri irregularitas, quæ inducitur tantum iure canonico, prout habitum est in cap. primo. Impedimentum vero in eo qui fidem deseruit, irregularitas est quidem, sed quæ merito ponatur in numero earum quæ nascuntur ex facto cum delicto.

De proueniente ex literaturæ defectu.

SECTIO I.

35 DE irregularitate autem ex defectu literaturæ notandum est primo induciam esse à iure per c. Illiteratos, dist. 23. & per cap. vltimum. De temporibus ordinat. in 6. vbi illiterati ad clericalem tonsuram, atque adeo ad quemuis Ordine non promoueri prohibentur, ac per cap. vltimum, De

ærate, & qualitate, vbi propter illiteraturam Episcopus ab executione, & administratione officii amouetur.

Notandum est secundo, quænam ad singulos Ordines literaturæ requiratur, definitum esse in Conc. Triden. sess. 23. De reformatione, vbi cap. 4. prohibentur initiari prima tonsura qui fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant: & cap. 11. statuitur conferendos esse minores Ordines iis quis saltem Latinam linguam intelligant: & in cap. 13. vt Subdiaconi & Diaconi ordinentur in minoribus Ordinibus iam probati, ac literis & iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent instructi: & cap. 14. vt ad presbyteratum assumantur qui ad populum docendum ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, atque ad sacramenta administranda, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur; & sess. 22. cap. 2. vt qui ad Episcopatum assumendus est in vniuersitate studiorum, magister siue Doctor, aut licentiatuſ re sacra Theologia, vel iure canonico, merito sit promotus: aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus alio docendos ostendatur.

Tertio notandum est: Concilium Triden. hæc d. finiendo non inducere irregularitates quæ nascuntur ex defectibus illius doctrinæ, quam exigit ad vnumquemque Ordinem. Primo, quia nullo vitur verbo prohibitio, nisi loquendo de prima tonsura, per quod insinuet Irregularitatem imponere ob talis doctrinæ defectum. Deinde si irregulares essent qui promouentur ad quemque Ordinem sine doctrina ad eum requisita per Concil. ipsum, pari ratione essent quicumque deficerent in aliquo ex iis quæ idem Concilium in iisdem locis ad Ordines similiter requirit, si quæ in infinitum multiplicarentur irregularitates, quod est incongruum.

Itaque defectus doctrinæ constituens irregularitatem est solus ille, qui hec inueni denuciat illiteratum (quia de hoc tantum memorata iura expressam mentionem faciunt) atque adeo illiteratum penitus: ut ad cap. Illiteratos, dist. 23. glossa interpretatur. Quo nomine significari cum qui nunquam grammaticam audiuit, deduci potest ex c. fin. De ætate & qualitate: vbi de quodam qui, quoniam illiteratus erat, depositus fuit: dicitur quod nunquam de grammatica didicisset, nec Donatum legisset. Ad eum illi qui aliquo modo in literis versati sunt, etiam si non multum profecerint, non videantur illiterati censendi, sufficienter ad irregularitatem: præsertim quando in illis, quod imperfectum est scientiæ, supplet perfectio haritatis, ex cap. Nisi cum præd. De renunc. §. Pro defectu.

Quarto notandum est: cum talis est defectus doctrinæ in vnoquoque Ordine, & officio: ut ordinatus non possit propter ignorantiam fungi suo munere: tunc & qui ordinatur & qui ordinat peccare mortaliter: atque si periculum sit de aliqua irreuerentia in vsu Ordinum, vt in celebratione Missæ, teneatur ordinatus ab illo abstinere sub pena peccati mortalis: quia ratio naturalis dicit, diuina esse reuerenter, digneque administranda.

Vnde intelligimus quatenus admittendum sit quod Maiolus habet in lib. 1. de irregular. cap. 32. nu. 13. defectum literaturæ indispensabilem esse. Id enim verum est habito respectu ad Ordines eos, qui vt debite exerceantur, doctrinam requirunt: quia enim impedimentum eorum exercendorum in illiterato, est de iure naturali, Papa non potest super eo dispensare. Habito respectu vero ad eos Ordines quorum rectus vsus non habet necessariam doctrinam, sed sufficere potest quod quis recte legat: vt cum talis vsus non habet adiunctum onus docendi populum, aut conficiendi vel conferendi sacramenta (velut vsus minorum Ordinum) aut cum ante tempus vtendi Ordinibus susceptis comparabitur literaturæ sufficiens ad eorum debitum vsum: tunc, quia in illiterato impedimentum exercendorum Ordinum est tantum irregularitas de genere impedimentorum Ecclesiasticorum, Papa potest super eo dispensare: sicut super cæteris Ecclesiasticis impedimentis: quamquam ex Nauar. in cit. num. 205. id non solet, & merito.

De irregularitate proueniente ex carentia vsus rationis.

SECTIO II.

De irregularitate ex defectu vsus rationis quæ imponitur in cap. Infames, 6. quæst. 1. notandum est primo, eos qui omnino carent vsu rationis, vt argentes, non tam esse irregulares, quam naturali, diuinoque iure ineptos ad Ordines iuxta antedicta tra. 1. num. 30. Quæ de causa merito monet Nauar. loco cit. versu 4. neque Papam posse cum talibus dispensare. Nam cum susceptio Ordinis sit actus quidam moralis requirit ex sua natura, liberum voluntatis consensum, qui sine deliberatione esse nequit; nec deliberatio sine vsu rationis, ita vt merito iudicetur contra naturam esse, vt is qui omnino destituitur rationis vsu, ad Ordines promoueat: præsertim cum omne quod alienata mente agitur, metu potius dignus sit quam Ecclesiastici Ordinis honore. e. argumento cap. Quamuis sit triste. 7. quæst. 1.

Porto nemo qui amens aliquando fuit, statim atque ad se redierit, liberatur impedimento recipiendi vel exercendi Ordines, quasi e. stante causa cesset & effectus: sed manet irregularis, per cap. Maritum, distinct. 33. vbi is qui aliquando in furiam versus insanauit, id est, furiosus, lunaticus aut epilepticus fuit, & a fortiori is qui plene amens fuit (etiamsi promotus non deponatur, ex memorato cap. Quamuis) prohibetur promoueri. Ratio que esse potest, quod ordinari illi qui semel amentes fuerunt, vix solent sic conualescere, quin interdum in eandem amentiam recidunt. Quocirca iuxta cap. Nuper, 7. quæst. 2. in fine, triginta diebus probandi sunt: atque per cap. Communiter, distinct. 33. non ante permittuntur sacris altaribus ministrare, quam vnus anni spatium per discretionem Episcopi inueniantur sanitatem mentis recuperasse. Ex quibus verbis aduerte colligi, eum annum esse numerandum ab illo tempore quo recuperata est integra mentis sanitas: non autem ab eo quo cepta est recuperari. Quia vero tale negotium discretioni Episcopi committitur, dici potest cum D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. sub finem, & Rose' 1. verbo. Viriatus corpore, atque Ta' iena verbi, Corpore viriatus sub finem: tempus talis probationis positum esse in arbitrio Episcopi: qui pensatis sufficienter conditionibus morbi, & personæ (& præsertim iudicio medicorum habito, quod ita sit recuperata sanitas vt dubitari deinceps non debeat de relapsu) statuat numi citius, aut tardius, debeat admittere ad Ordines, aut ab eis excludere liberatum ab infamia.

Intellegenda autem sunt hæc de eo, qui in veram amentiam incidit ex Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 72. nam si quis ob inualentem febrem deliret, aut insaniat, sublata febre, ac cessante delirio, & infamia; nihil obstat, quin possit statim promoueri; vt communem receptumque apud omnes vsu obtinere habeat Maiolus in lib. 2. De irregularitate cap. 13. num. 6. Vbi addit ipsum de quo agimus impedimentum amentie congruere quoque possit, quos stolidos, bardos, aut hebetes vocant; argumento cap. Petrus, distinct. 39. Licet interdum populus ad co. syluestris sit, vt crassior ingenij, & hebetior sensus hominem, propter dignorum penuriam & necessitatem, non sit indignum illi præfici in sacramentorum administratione: præsertim cum stoliditas & hebetudo non pertinent ad priuationem vsus rationis, sed solum ad tarditatem, & obtusam conditionem mentis, ita vt aliquam docilitatem secum patiat.

Notandum est secundo, præter veram amentiam dari certum defectum vsus rationis, quo irregularitas inducitur, qualis est in furiosis, lunaticis, & epilepticis, seu caduco morbo laborantibus, qui irregulares constituuntur per cap. Maritum, & cap. Communiter, distinct. 33. De quibus plura Maiolus in citato lib. 2. c. 14. 15. 16. sed ad Confessarij institutione obseruasse sufficit in talibus, si Sacerdotes sint, ad tenentis ad ministerium altaris, cum penitus conualuisse dicuntur, seruandum esse id ipsum quod secundum canones paulo ante de mente capitis indicatum est: nempe triginta diebus faciendum esse periculum de recuperata sanitate, & a tempore penitus recuperata sanitatis expectandum esse vnum annum (aut certe plus, vel mi-

nus, prout Episcopus arbitratus fuerit) antequam admittatur.

Adde seruandas esse quoque sequentes conditiones. Prima, vt valde raro, velut semel in mense, aut rarius corripantur tali morbo; nam si sæpius corripantur, admitti prohibentur expresse, cap. In literis, 7. quæst. 2. Secunda, vt ipsa correptio non sit valde vehemens; vt contingit cum est sine clamore, sine vlla spuma; sine magna, & horribili corporis agitatione: alioqui enim etiamsi semel tantum in anno talis vehemens correptio contingeret alicui, is non esset ad Missæ celebrationem admittendus, ex ante memorato cap. Communiter. Tertia, vt ex ea celebratione nullum scandalum (propter quod illam prohiberi patet, ex cap. Vsque adeo, distinct. 33.) oriatur: vt fere fiet si duæ præcedentes conditiones adsint. Quarta, vt talibus celebrantibus adfit alius Sacerdos ieiunus, qui ipsorum vice totum Missæ sacrificium perficere possit si forte contingit eos inter celebrandum morbo corripi. Hæc colligitur ex cap. Nud, & ex cap. Nihil, 7. quæst. 1.]

Ex quibus inferre licet quod Maiolus sub finem 16. cap. citati habet: eos qui patiuntur leues affectiones inducentes defectum vsus rationis, vt vertiginem, synopem, deliquiumve animi, aut similes, non impediri a celebratione Missæ, etsi temere se illi ingerere non debeant, sed alium Sacerdotem habere, qui mysteria, si oporteat, vice ipsorum perficere possit. Immo nec impediri a susceptione Ordinum, nisi Medicorum iudicio talis esset vertigo quæ morbi caduci præsentia, ipsum immingere significaret; aut certe nisi simul magna esset, & satis frequenter contingeret: vt amplius, quam quater in anno: quo casu susceptioni obfaret periculum imminens scandali populi, & irreuerentiæ Sacramenti.

De ea Irregularitate qua demoniaci, & ea qua Neophyti ab Ordine eiiciuntur.

Tertio notandum est: Dæmoniacos expresse definiri irregulares in cap. Communiter, distinct. 33. Quamuis autem de promotis tantummodo loqui videatur, prohibendo ne audeant sacris altaribus ministrare, vel temere sacramenta diuina se ingerere: tamen quia (vt habet propositio recepta) Quidquid deicit promotum, multo magis impedit promouendum: intelligi debet etiam de promouendis: præsertim cum dæmoniaci ipsi ex cap. Clerici, ead. distinct. non modo ij qui adhuc sunt vexationibus dæmonis obnoxij, sed etiam effectus ab eis omnino liberi, ad sacros Ordines promoueri non possint, etiamsi possint ad minores: vt deduci potest ex eiusdem capituli verbis illis: Si ad superiorem sacri regiminis gradum ascendere non possint, quæ quidem tantum indicant prohibitionem susceptionis Ordinis maioris. Porro eos qui iam initiati sacris Ordinibus vexantur à dæmonibus, non esse admittendos ad altaris ministerium quousq; vnus anni spatium per discretionem Episcopi inueniantur ab ea vexatione liberati, expresse habetur ex citato cap. Communiter. Aduerte vero per synodum sextam generalem Constantinop. can. 60. eos qui se dæmoniacos esse simulant, etiamsi non sint, perinde subijci irregularitati, ac eos qui à dæmone vere correpti sunt.

De Neophytis demum, seu Saracenis, Iudæis, aut Paganis recenter conuersis, aut baptizatis recenter (id est nondum expletis decem annis in vera fide post susceptum baptismum, ex Nauar. cap. 17. nu. 205. argumento cap. Eam te, Descriptum) quod irregulares sint, constat ex illis verbis D. Pauli prioris ad Timoth. cap. 3. non Neophytum: & ex distinct. 48. cap. 1. & 2. Cuius irregularitatis causam adfert ibidem Apostolus, nec in superbiam elatus incidat in laqueum diaboli. Altera causa in cit. cap. 1. insinuatur, quod alios docere ne. Nat. qui ipse non didicit. Adde quod habetur in cap. Miserum, distinct. 61. miserum sit eum fieri magistrum, si nunquam fuit discipulus: eumque summum Sacerdotem fieri, qui in nullo gradu vnquam obsecutus est.

Quamquam tamen in Neophyto nonnunquam tanta apparet charitas, humilitas, & eruditio in ijs quæ ad finem pertinent, vt sine dilatione longa possint: tamen debet cum ipso dispensari, si id necessitas Ecclesiæ exigere videatur

vt exemplis beatorum Nicolai, Seueri, & Ambrosii docetur eadem distin. 61. cap. Statuimus, Quod & in sequenti cap. confirmatur his D. Ambrosii verbis, Neophytus prohibetur ordinari ne extollatur in superbiam: sed si non defectus humilitas competens sacerdotio, vbi causa non adharet, vitium non imputatur. Vide Couarr. ad Clemen. Si furiosus, 1. par. §. 2. num. 7. & 8. In istiusmodi autem irregularitate vt & in præcedentibus prouenientibus ex animæ defectibus solus Papa dispensare potest, prout Nauar. sub finem citati num. 205. expressit. Nec enim sunt de numero earum, quarum dispensatio est à iure Episcopis concessa, de quibus dictum est in præced. cap. 3. sect. 4.

CAP V T V.

De secunda specie Irregularitatis, quæ est ex defectu corporis.

S V M M A R I V M.

- 44 Ratio generalis iudicandi de irregularitate ex defectu corporis.
- 45 Talis defectus vel est membri, vel morbi corporis, de cuius sufficientia ad irregularitatem iudicare est Episcopi.
- 46 Obseruanda in genere de membri defectu inducente irregularitatem.
- 47 De eo qui sua culpa patitur eiusmodi defectum.
- 48 De eo qui in eum incidit post susceptum Ordinem.
- 49 Defectus inducentes irregularitatem ex parte capillorum, aut oculorum.
- 50 Ex parte aurium, auricularum, aut nasi.
- 51 Ex parte labiorum, aut dentium, aut lingue, aut faciei.
- 52 Ex parte dorsi, aut pectoris, aut genitalium.
- 53 Ex parte manuum, quatenus defectus inducat irregularitatem.
- 54 Quando claudicat o inducat irregularitatem.
- 55 Morbus inducens irregularitatem & specialiter de lepra.
- 56 De psora & lue Venerea.
- 57 De herbis podagra, chiroagra, & quibusdam febribus & doloribus capiti.
- 58 De paralyti, horrore bibendi, rimum, & languore stomachi.
- 59 Duo casus in quibus irregularitates obseruatione digna.

44. De hac per cap. penult. & vltimum, De corporibus vitiat, & per cap. 2. De Clerico agrotante, statui potest generalis propositio quam habent D. Anton. 3. par. tit. 28. initio quinti capituli, atque alii quorum Couar. meminit. ad Cl. ment. Si furiosus 1. par. tit. 5. quamque ex Panormit. ad præcitatum cap. 2. num. 2. refert. Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 200. Eum corporis defectum inducere irregularitatem, cui coniuncta est inhabilitas ad officium Ordinis exercendum, vel deformitas notabilis, quæ populo scandalum, aut horrorem inducat.

Aduerte autem in eodem Panormit. in sequen. num. 4. defectum corporis irregularem facere tantummodo quoad officium illud Ordinis, ad quod exercendum reddit ineptum: sic enim defectus duorum digitorum cum medietate palmæ impedit quidem Sacerdotem ne Missam celebrare possit, non item ne alia officia Sacerdotalia exercere, vt confessiones audire: per expressum textum in memorato cap. 2. Quod ex eodem, Nauarrus loco citato addens: ita restringendum putat, vt id verum sit, quando quis talem defectum non incurrit sponte, aut sua culpa. Item quoad iam ordinatos, & non quoad ordinandos. Cui fauet quod idem capitulum 2. quo Panormit. nititur, aperte loquatur de Sacerdote qui sine sua culpa, & postquam ad sacerdotium promotus fuerat, in defectum memoratum incurrerat. Fauet etiam ratio; quia in eo qui sponte aut culpa sua defectum parit, cessat executio: neque Ordinis collatio fit ad vnum officium ipsius, & non ad alterum: adeo vt ille qui ob impedimentum exercendi aliquod officium Ordinis, ab eius susceptione arcetur, simpliciter arceri censetur.

45. Ceterum omni cuiusmodi corporis defectus, quo irregularitas inducitur, vel est defectus alicuius membri, id est,

partis humani corporis officium per se distinctum habentis, prout explicat Nauar. in sequenti num. 206. vel est aliquis corporalis morbus: de quo cum dubitatur si ne talis qui Ordinis executionem impedit aut scandalum gignat, Episcopi est determinare: vt omnes qui hac de re tractant consentire ait Couar. ad Clemen. Si furiosus, par. 1. initio, num. 5. & confirmatur ex cap. 2. de corpore vitiat, vbi Pontifex quod de macula in oculo obiciebatur cuidam tanquam de impedimento obtinendi Episcopatum, iudicium relinquit Archiepiscopo ferendum cum concilio suorum suffraganeorum.

Nota vero ex D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. in tali determinatione consilium Episcoporum ita necessarium est, vt si ipsum non adhibeatur, illa nullius momenti sit: cum non fiat secundum summi Pontificis præscriptum. Quamquam si adhibito consilio Archiepiscopus seorsum quam idipsum consilium iudicet atque determinet, non quidem ex sola animi libidine, sed quia id iustum sibi videtur (quasidoquidem ad illius tantum instructionem consilium exigitur) existimat Panormitanus ad citatum cap. 2. De corpore vitiat, talem determinationem esse validam: itaut determinatus irregularis debeat pro dispensatione recurrere ad Papam, qui solus eam dare potest super irregularitate ex defectu corporis; vt Nauar. cap. 27. nu. 209. docet. Determinatus vero non irregularis possit sine dispensatione promoueri. Quod idem iudicandum videtur de determinatione Episcopi non admittentis vel non sequentis consilium eorum qui in tali difficultate vices suffraganeorum supplere possunt: nisi communis patriæ consuetudo præscripta aut speciale priuilegium aliud fera.

De Irregularitate ex defectu membri vniuersæ.

S E C T I O I.

46. **A**tque de membri defectu inducente irregularitatem hæc in genere obseruanda occurrunt. Primum est: Eum non tantum consistere in mutilatione qua quis priuatur membro, vt ille cui abscissa est manus, vel offusus oculus: sed etiam in debilitatione, qua quis habet quidem membrum integrum, sed inefficax & inutile: vt is qui manum habet aridam, vel oculum orbatum visu. Ratio in promptu est quoniam ex ea debilitatione perinde sequi potest inhabilitas ad exercendum officium Ordinis atque ex abscissione.

Secundum est: Defectum membri necessarij ad executionem Ordinis, vel qui habet coniunctam deformitatem notabilem, inducere irregularitatem: tam in eo qui sine sua culpa, quam in eo qui cum sua culpa eum contraxit, iuxta cap. 2. De Clerico agrotante: atque adeo totum titulum de corpore vitiat. Et ratio est: quod talem defectum non proueniret ex propria culpa, non obstat quin vere sit impedimentum exercendi Ordinis.

Tertium est: Defectum membri, quod nec est necessarium ad executionem Ordinis, nec annexam habet notabilem deformitatem, non reddere irregularem eum, cui sine propria culpa contingit: vt censetur contingisse ei qui vacans relicta, casu sibi ipse, aut chiiurgus propter valetudinem, aut alius absque propria sua culpa, tale membrum abscidisset. Istud constat ex cap. Qui partem, & aliorum sequentibus, distin. 55. Ex cuius capituli glossa prima adde, eam de esse rationem si quis præscinderet sibi digitum superfluum aut aliam partem superfluum, ac si præscinderet sibi vngues, aut dentes nimis longos: dummodo, vt monet Angelus verbo Corpore vitiat nu. 1. talis præcisio fieri possit sine deformitate corporis.

47. Quartum est: defectum membri, irregularem efficere eum cui cum peccato contingit, ex cap. Maritum, distin. 33. vbi statuitur non promouendus is, qui semetipsum abscidens, aliquod membrum ind. gnatione, vel timore sine iusto siue iniusto superatus truncauerit. Quod intellige, ex Couar. ad Clemen. Si furiosus 1. parte initio, num. 5. in fine, etiam si membrum sit occultum, nec suo defectu inducat notabilem deformitatem, nec etiam necessarium sit ad executionem Ordinis: vt pudenda de quibus est textus expressus distin. 55. cap. Si quis absciderit, & cap. Si quis etiam si item non à seipso sed ab alio mutilatus sit sua culpa: nempe quia

iussit,

missit, aut rogavit sibi membrum abscindere; aut quia rei illicitae datus operam, illud casu perdidit: argumento cap. Prefbyterum, & cap. Continebatur, De homicidio. Ita habet Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 198. vbi etiam vult idem esse sciendum de eo, cui ab inimicis in poenam alicuius sui delicti, membrum fuerit abscissum. Cuius contrarium in verbo *Corporis vitiatas*, indicat Angelus n. 1. cum absolute dicit mutilatum non sponte ab inimicis, irregularitatem non esse. Quod confirmari potest ex cap. Si quis 2. & 3. citata distinct. 55. vbi de ijs quos inuitos, domini aut barbari castrauerint, absolute statuitur non esse irregulares, si alias digni sacris Ordinibus inueniantur.

possimus autem distinctione vti, vt sententia Angeli lo cum habeat, quando delictum est occultum, Nauari vero, quando est manifestum: quia tunc saltem ratione infamiae irregularem efficit. Quo modo idem Nauar. ibidem interpretatur illud, quod per antecitatum cap. Qui partem, is irregularis est, qui notorie per indignationem sibi abscidit membri partem, cuius defectus non adimit facultatem naturalem bene celebrandi: interpretatur inquam, vt talis irregularitatis causam constituat non membri defectum, sed notorietatem peccati quod commissum est abscidendo.

Quintum est: Eum qui mutilatus est post acceptum Ordinem, arceri quidem ab executione illius actus; in quo est opus vsu membri quo mutilatus est: reliquos tamen exequi posse, vt si Sacerdoti abscissa sit manus, Missam celebrare non potest quidem, sed potest confessiones excipere, concionari, funeralia agere, ex Panorm. ad c. 2. De clerico agrotante, omnesq; fere pro regula id tenere, habetur ex Couar. in nu. quinto ante citato.

Sextum est: Quod dicitur de membri defectu, dicendum quoq; esse de excessu. Nempe membrum superuacaneum, aut nimis grande, si reddat inhabilem ad celebrandum, saltem sine notabili horrore, deformitate, aut scandalo, irregularitatem inducere, prout expressit Nauar. in Enchir. c. 27. num. 200. versus 6. & confirmatur ex regula initio huius capituli proposita, in qua nomen defectus sumitur pro vitio corporis: quod consistere potest tam in superabundantia partium eius, quam in earum penuria.

D. irregularitate ex defectu membri specialiter.

SECTIO II.

In specie de irregularitate ex defectu membri per ea quae vniuersae dicta sunt proxime, ista statui possunt. Cum humanum corpus distinguatur in caput, thoracem, & artus: ex parte capitis posse irregularitatem contrahi 1. ratione capillorum decidendum, si infamiam adferant incontinenter expletę libidinis, aut nimiam deformitatem gignant, ex qua horror aliquis sequatur.

Secundo, ratione oculorum: primo. cum quis caret vtroque oculo, vel vtriusque vsu, seu cum quis caecus est, ex 77. Canone Apostolorum, & ex cap. Hinc etenim, distinct. 49. Nam vsus oculorum necessarius est ad celebrationem Missae. Quod impedimentum maximum quidem est; non tamen tantum, quin Papa aliquando in eo dispensare possit, etiam ad Sacerdotium, & ad Episcopatum propter exigentiam sanctitatem, & doctrinam eius qui eo laborat, Ecclesiaeque utilitatem, vt confirmant exempla Didymi Alexandrini, & aliorum de quibus Maiolus lib. 1. cap. 20. Deinde cum quis altero oculo caret: vt post Archidiaconum per cap. Si Euangelica distinct. 55. definiunt D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. & Rosellus verbo *Vitiatas corpore* nu. 2. ob deformitatem scilicet quae sequitur carentiam talis membri eminentis.

Aduerte vero non esse in hac re idem iudicium de eo qui caret vsu oculi, ac de eo qui caret oculo: ita vt possimus concedere cum Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 199. illum qui solummodo caret vsu oculi dexteri, non item ipso oculo, & sufficienter videt oculo sinistro, non esse irregularem: nec item illum qui solummodo caret vsu oculi sinistri (quem vocant oculum Canonis, eo quod maxime seruiat ad legendum Canonem in Missa) si tantum valeat oculo dextero, vt singulima & inde ora faciei conuersione ad populum, possit eo modo legere Canonem in Missa. Ratio est: quia in cita-

to cap. Si Euangelica, sermo est de oculi carentia in eo cui erutus est. Id quod non est interpretatione extendendum ad carentiam vsus, quae est sine scandaloso deformitate. Nam vt habet regula 15. iuris in 6. Oda refringi & fauores conuenit ampliari.

Tertio, ratione aurium vel auricularium, irregularitas contrahitur cum quis vtraque aure surdus est, per supra cit. 77. Canonem Apostolorum. Vbi aduerte, quia is defectus eueniens post ordinationem, priuat quidem exercitio Ordinum in quo necessarius est auditus, non autem in quo necessarius non est: Sacerdotem factum surdum, non posse quidem audire confessiones, posse tamen Missam submisse celebrare. Dico, submisse, quia non videtur admittendus ad celebrandam Missam solemnem in Ecclesia; quia potest facilius eum excitare, faciendo aliquid extra tempus. Cum vero surdaster est, seu cum vel difficile audit, vel altera tantum aure surdus est, nullo iure, inquit Maiolus lib. 1. cap. 25. prohibetur promoueri. Praeterea cum quis caret vtraque, vel altera auricula, irregularis censendus est ob nimiam deformitatem apparentem. Atque si auriculam perdidit sua culpa, vt dimicans in duello, vel per sententiam Iudicis, vel quia ex ira, & indignatione illam sibi abscidit, nullo modo esset dispensandum cum eo ad Ordinum susceptionem, vel susceptorum exercitium, vt in eodem loco Maiolus confirmat argumento cap. Maritum, distinct. 33. & cap. Qui partem, distinct. 55. Sin absque sua culpa perdidit, potest cum eo dispensari, maxime ad exercitium susceptorum Ordinum.

Quarto ratione nasi irregularitas incurritur, cum quis caret naso: ob maximam nimiram deformitatem, quae sequitur ex defectu eius partis a qua maxime pendet faciei venustas. Efficit enim quis ineptus ad susceptionem Ordinis & ad exercitium suscepti; non modo propter impedimentum actus, sed etiam propter impedimentum claritatis personae: siue propter aliquam notabilem maculam, per quam obscuratur claritas personae: qualis est abscissio nasi, vt D. Thomas expressit in 4. distinct. 25. in fine secunda quaestio.

Quinto, ratione labiorum, irregularitas incurritur, cum alicui abscissa labia, aut aliquo morbo penitus corrosatum quia in eo potest esse magis deformitas, quae horrore sit: tum quia non posset absque periculo effusionis, sanguinem Christi sumere; ita ut par sit ratio in eo atque in plerisque aliis de quibus antea dictum est, vt bene ait Maiolus lib. 1. cap. 23.

Sexto, ratione dentium, multi quorum meminit Maiolus ibidem cap. 24. argumento cap. Qui partem, distinct. 55. volunt irregularitatem incurri, cum quis per in dignationem, aut dando operam rei illicitae sibi dentem euulserit, an ocelli fecerit: si eo modo, per indignationem inquam, factam esse notorium sit. Sed contrarium non caret probabilitate quia defectus dentium nec impedit actus Ordinum, nec notabilem deformitatem inducit. Vnde carere dentibus etiam omnibus ex se non inducere irregularitatem communis sententia est; quam idem author initio huiusdem cap. admittit. Deinde in memorato cap. Qui partem, sermo est de eo qui sibi absciderat partem digiti: vnde interpretatio illius facta cum extensione ad eum, qui sibi dentem eruit, latior est in materia odiosa; quia defectus digiti inter manifestos; & dentium, inter occultos ponitur: quo fit vt ex hoc non sumatur perinde ac ex illo deformitatis ratio.

Septimo, ratione linguae irregularitas incurritur, cum quis omnino mutus est, siue quia non habet linguam, siue quia non habet illius vsu, per 77. Canonem Apostolorum. Similiter cum quis tam grandem patitur linguae nodum, vt vix verbum integrum efformare possit; iuxta D. Thomam 3. par. quaest. 82. sub finem; Et ratio est: quod talis quoque defectus reddat impossibilem saltem moraliter, Ordinis executionem.

Postremo ratione totius faciei incurritur irregularitas. Nam etsi Dominus noster Ioan. 7. praecipiat ne secundum faciem iudicemus: tamen cum quis habet faciem maculis, aut citatricibus sic deturpatam, est ve vultu adeo festido, aut vergente ad monstrositatem, vt aspicientibus, risum aut horrorem facile mouere possit, irregularis esse censendus est: quia vt habet D. Thomas in 4. distinct. 25. sub finem se-

cunda

50.

51.

cunda quæstionis: promotioni ad Ordines requiritur, non quidem de necessitate sacramenti, sed tamen de præcepto, personæ clariss, quæ per faciem turbatam maxime obscuratur.

32. Ex parte autem thoracis irregularitas incurri potest. Tum ratione dorsi, cum quis est gibbosus, prout expresserunt D. Anton. par. 3. tit. 28. ca. 5. & Rosella verbo, *Vitiatus corpore*, n. 2. Tum ratione pectoris, cum quis illud habeat turgidum, ut is qui regibbet vocatur: Tum ratione ventris, ut cum quis ex crapula, vel otiositate est ventre præturgido, & præpingui: quod utrumque Maiolus expressit illud in cit. cap. 19. & hoc in præced. cap. 17. Temperanda autem sunt hac conditione, si adsit notabilis deformitas, aut impedimentum tractandi sine periculo sanctam Eucharistiam.

Tum demum ratione genitalium, tam in illo qui is caret, quam in eo qui illius abundat. Cum vero possit carere dupliciter, vel sua culpa: ut si nulla ægritudine compellente seipsum absiderit, aut abscondi fecerit: vel sine sua culpa, ut si à natura mutilus sit, vel à domino abscessus, vel ob ægritudinem seipse abscondi fecerit, aut cum esset peritus in ea re, aliisque cecisset, qui possit, semet urgente ægritudine absiderit: ex priore carentia incurrit irregularitatem per cap. Qui in aliquo, distinct. 51. & cap. Si quis 1. & 3. distinct. 55. non item ex posteriore, per 21. Canon. Apostolorum, & citatum cap. Si quis 1. & 3. & cap. Qui partem, eadem distinct. Neque excusari ab istiusmodi irregularitate eum qui conservandæ castitatis gratia seipsum absiderit, argumento est: quod per memoratum cap. Si quis 1. ea generaliter imponatur abscedenti sibi virilia, eo quod sit homicida. Hæc enim ratio perinde in eo, ac in aliis locum habet. Neque ipse excusatur timore amittendæ castitatis: quia per cap. Maritum, distinct. 33. irregularis est etiam is, qui timore iusto quodcumque membrum sibi abscedit.

Ex abundantia autem genitalium irregularitas nascitur in hermaphroditis, qui utroque sexu præditi sunt. Si enim corpore vitiat, ne quidem ordinati ministrare debent, argumento cap. Illiteratos distinct. 36. & cap. Hinc etiam, distinct. 49. nec debet hermaphroditus patiens vitium corporis propter quod nec ad testimonium ferendum simpliciter admittitur, ex cap. Si testes 4. quæst. 5. Hermaphroditus iuncta glossa ibidem. Atque istud quod de hermaphroditis dicitur, dubium non est esse dicendum de aliis naturæ monstris. Et confirmatur: quia si omnia deformitas corporis, quantumvis sit absque monstruositate, sufficiat ad quem impeditur, dum ne possit promoveri: multo magis sufficit monstruositas: cum monstra ordinarie adeo deformia sint, ut horrore sint inspicientibus.

53. Ex parte denique artuum irregularitas incurri potest ratione brachiorum, manuum, & illorum digitorum, qui sunt necessarii ad exercendum actum aliquem Ordinis. Si quis enim illis careat, vel illa habeat quidem integra, sed ad utendum inefficacia, promoveri non potest: ex cap. Qui in aliquo, distinct. 51. & ex cap. 2. De Clerico ægrotante. Quamquam talis proprie loquendo, non est dicendus irregularis, cum impedimentum habeat de iure naturali ob impossibilitatem executionis. Exemplo igitur esse poteritis cui brachia, vel manus aut digiti ex diminutione adferunt deformitatem, vel periculum in Eucharistiæ contrectatione, iuxta cap. 1. De corpore vitiat. Ad quod genus Maiolus lib. 1. cap. 14. num. 8. & lib. 2. & 24. in fine, reuocat eum, qui manibus est ita tremulis, ut defectus eius scandalo sit populo, vel antea dictum periculum adferat.

Hic observandum est primo, irregularem esse eum, cui vel solus unguis deficit, defectus illius notabilem deformitatem habet, vel faciat ne sacra hostia recte frangi possit, ex cap. ultimo, De corpore vitiat. Id quod vsu venit præsertim, cum defectus est in pollice. Secundo, quod attinet ad eos digitos, qui non sunt necessarii ad perficiendum actum Ordinis: si quis sua culpa, ut ex indignatione, sibi eorum aliquem suæ in totum, suæ etiam, quoad partem absiderit, aut abscondi fecerit, vel aliter sua culpa perdidit: irregularitatem esse ob deformitatem: aut etiam si deformitas deficit, ob infamiam, quando notorium est ipsum sua culpa pati eum defectum. Quæ doctrina est Innocentii ad

cap. Significavit, De corpore vitiat: cui tamen cap. Qui in aliquo distinct. 51. & cap. Qui partem, distinct. 55. Si quis autem non sua culpa, sed calu, vel ob ægritudinem, aut inimicorum malitiam perdidit aliquem talem digitum, excusari ipsum ab irregularitate, per cit. cap. Qui partem, etiam si perdidit in totum, iuxta cap. Lator, eadem distinct. 55. In quo licet expressa mentio sit de digito manus sinistræ: tamen glossa ibidem à pari ratione intelligendum vult de digito manus dextræ, dummodo absit magna deformitas. Tertio, illum qui habet indicem, & medium digitum coniunctos sub vno communi ungue irregularem esse: ut Maiolus, in cit. cap. 14. nu. 14. notat ob deformitatem, & difficultatem tractandi Eucharistiam. Dicitur est sub vno communi ungue, quia in eo qui haberet coniunctos sub distinctis unguibus, multo minus impedimentum esset, & periculum contrectandæ Eucharistiæ: adeo ut possit ad altaris ministerium admitti, prout D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 5. attingit, & memoratus auctor statuit.

Ratione aliorum artuum incurritur irregularitas, primo, si quis ita claudicat ut sine seipione ad altare ire nequeat, ut habet glossa ad cap. Si quis in infirmitate, distinct. 55. quod consuetudine receptum esse, notat D. Anton. loco cit. & confirmat per cap. Disciplina, distinct. 45. & cap. Nullus Episcopus, De consecr. distinct. prima. Cuius verba sunt, Nullus Episcopus, aut Presbyter: seu Diaconus ad Missarum solemniam celebranda præsumat cum baculo introire. Vnde glossa ad verbum, *Cum baculo*, infert, quod non debeat promoveri in Presbyterum, si quis sine baculo non potest sustinere se in altari. Intelligendum est autem, etiam si quis defectum eum patiat sine sua culpa, quando quidem respectu quoque illius incommoda locum habent. Quamuis autem alios claudos consuetudo ab irregularitate immunes esse ostendat, prout idem D. Anton. tangit: nihilominus tamen ratione scandali vix videtur in eorum numero censendi illi, quorum claudicatio est valde ridicula, vel cum ea neruorum contractione, quæ non patiatur ipsos genua tantillum flectere.

Secundo, incurritur irregularitas: si quis culpa sua claudus efficiatur: generaliter enim ex Tabien. verbo *Corpore vitiat*, circa principium, per cap. Penitentes, & cap. Qui partem, distinct. 55. irregularis est quicumque sua culpa in aliquo membro vitiat: si scilicet cum infamia.

Tertio incurritur irregularitas, si quis est cruce penitus abscesso aut ita contracto, ut pede ligno sit ei opus. Cui, ut Maiolus libro 1. cap. 18. ait, dispensatio vix concedenda est. Quam tamen regularibus concedere, permillum est Episcopo, ut ex Hostiensis habent in verbo, *Corpore vitiat*, Syl. in fine, Tabiena circa principium, & Rosella verbo, *Vitiatus corpore*, num. 2. circa medium. Addens id quoque posse Prælatos eorum, si iam professi ac promoti fuerint, quando superuenit eis necessitas utendi pede ligno.

De irregularitate ex morbo corporali, tam vniuersæ, quam specialiter.

SECTIO III.

54. De morbo autem corporali, hoc vnum in genere obseruandum est, quod Nauar. attingit in *Enchir. cap. 27. num. 202.* Omnem, & solum eum irregularitatem inducere, qui siue sit in toto corpore, siue in aliqua eius parte, talis est ut inducat in eum infirmitatem, aut inhabilitatem ad vsum Ordinum, vel faciat ut Ordo non sine scandalo & horrore populi exerceatur. Huiusmodi sunt: primo, lepra, qua qui laborat, per cap. De rectoribus, cap. Tua nos, De Clerico ægrotante, remouetur ab exercitio ordinum, & consequenter ab eorumdem susceptione repellitur. Ingenerat enim is morbus quemdam horrorem: & cum per contagionem alii facile eo inficiantur, reddit eos sum infirmum, ut non possit sine populi horrore, & scandalo in exercitio Ordinum versari, etiam si morbus non sit adhuc grauis quia facile crescit, difficillimeque curatur. Quamquam, ut Tabiena monet, verbo *Corpore vitiat* num. 4. post D. Thomam in 4. distinct. 9. et. 4. in fine, potest leprosus iam promotus, quod idem pari ratione sentiendum est, de aliis infirmis, quos ob populi scandalum à receptione, & exercitio Ordinum arceat dicitur

dicitur deinceps) susceptum Ordinem exercere in occulto, aut inter alios leprosus: nisi forte manus, aut labra haberet corrupta: aut tam grandis esset lepra ut sine penicillo ministerium explere non posset. Promoueri autem non potest, ne quidem ad ministrandum in occulto, aut inter alios leprosus, ut notat Maiolus lib. 2. cap. 18.

Vbi addit ex eodem D. Thoma, idem ac de lepra in hac re iudicium esse de scabie quae liberum vsum manuum valde impedit, ita vt sacramenti contractio non sit tuta, qualis est ea scabies, quam medici psoram dicunt, ex atra bile sicut lepra originem trahens. Idipsam de luē Venerea. prout ad acres dolores habet adiuncta vlcera, per totum corpus diffusa, idem author in sequenti cap. 19. merito statuit propter magnam similitudinem, quā talis morbus habet cum ipsa lepra: in eo, quod incurabilis sit, & contagione inficiat, scandaloque & horrore sit, etiam magis, quam lepra, hoc nomine, quod turpitudinem fœdæ libidinis vnde causatur, præ se ferat in conspectu hominum. Ideoq; illam etiam irregularitatem inducit, quam incurant Sacerdotes fornicarij, cum actus criminis ipsorum manifestus, ostensusque est, vt habet textus expressus in cap. Sacerdotes, distinct. 50. Adeo vt, ex eodem authore, quantumuis ei verbo deessent externa illa vlcera, sed adesset claudicatio, vel vocis debilitatio ob internam faucium, vel narium corrosionem, vel capillorum defluxio, vel aliquid simile inde proueniens, vnde vulgus scandalum pateretur, etiam si æger de suo crimine penitentiam egisset, ipse nec posset promoueri, nec iam promotus Ordines susceptos exercere.

Secundus morbus irregularitatem specialiter inducens ex eodem Maiolo in sequenti cap. 20. est: tum phthisis: præsertim cum ex medicorum attestacione, periculum est ne halitu aut fetore phthisici inficiantur alij, aut tussis reddat non tutam Eucharistia sumptionem: Tum etiam pestis, imo & pestis suspicio, donec ea purgetur, propter ingens periculum contagionis quod est in illa.

Tertius morbus, ex eodem in cap. 21. est podagra, & chitagra: illa quidem, quatenus ob eam non potest quis stans altari commode deseruire: vt censendus est, iuxta glossam ad cap. Si quis in infirmitate, distinct. 55. & Panor. mit. ad cap. 2. De Clerico agrotante num. 3. qui sine baculo nequit ad altare ascendere. Hæc vero quatenus vsum manus ita impedit, vel deformem efficit, vt inde timeri possit scandalum propter deformitatem membri, aut sacramenti tractacionem nõ securam, ob illius debilitatem: quibus de causis arceat quis à celebratione Missæ, iuxta cap. Presbyterum De Clerico agrotante.

Quartus morbus ex eodem Maiolo in cap. 22. est febris, quæ adeo vexat hominem, vt in eo sensuum officia non sint libera: grande enim periculum esset sacris ministeriis se in tali agitatione ingerere. Quamquam si febris non esset continua, sed intercalaris: quo tempore ea vacat, & liberum corpori vsum permittit, promoueri quis posset, aut promotus celebrare, si coadiutorem secum habeat, qui si febris inualuerit, possit succurrere, aut si opus sit, sacra ministeria perficere, argumento cap. Illud, & cap. Nichil, 7. quæst. 1.

Quintus apud eundem in cap. 23. est dolor capitis continuus, aut quasi continuus, quo quis angitur tam grauiter, vt nõ habeat liberum naturæ vsum ad exercenda Clericalia officia. Ob qualem dolorem Episcopo datur coadiutor in cap. Scripsit, & in cap. Qualiter, ead. quæst. 1. vnde intelligitur, quod posito eo impedimento, talis non fuerit in Episcopum promouendus.

Sextus ex cap. 24. est paralysis: qua membra corporis ita dissoluantur ve suo vstu destituantur. Nam ea laboranti datur quoque coadiutor, iuxta cap. vltimum De Clerico agrotante. Idem etiam, ob similem effectum dici potest de apoplexia, qua membra ita corripuntur, vt ad agendum inutilia reddantur.

Pro septimo, idem Maiolus in cap. 25. ponit defectum abstemiorum illorum qui sic à vino abhorrent, vt illud nec bibant, nec bibere possint. Quales glossa ad cap. Ipsi Apostoli. 2. quæst. 7. ordinari nõ posse probat ex eo, quod Missam celebrare non possint, cum in ea omitti nequeat

consecratio, sumptioque calicis, De consecrati. distinct. 2. cap. Compertimus. Maximum autem periculum est; ne si talis abstemius calicem consecret, illum phosforente natura, non possit sumere, saltem sine periculo ægritudinis, vel sumptum euomendi. Quare ipse potendus est in numero eorum qui inhabiles censentur ad Ordines.

Postremo loco in cap. vltimo ponit languidorem stomachi adferentē notabile periculum euomendi, sacram Eucharistiam. Quod periculum, ab eius perceptione arceat, patet ex cap. Si quis per ebrietatem, De consecratione distinct. 2. Vbi Eucharistiam euomenti, etiam per infirmitatem, penitentia imponitur. Adde ex tali quoque periculo nasci horrorem, ac scandalum populi.

Aduerte obiter non referre, quod de omnibus propositis morbis non habeatur specialis mentio in iure canonico: quia sufficit illos eam affinitatem habere cum iis, de quibus est specialis mentio, vt in vtriusque eadem plane cernatur ratio, & modus impediendi Ordinum vsum, adeo vt merito censentur eodem iure comprehendendi. Id enim est fundamentum generalis documenti, quod initio huius sectionis attulimus ex Nauarro: Qui in eodem num. 202. monet solum Papam in hac specie irregularitatis dispensare.

Aduerte item circa irregularitatem ex defectu corporis: eo ipso quod ob illum quis censetur irregularis, tanquam ad sacerdotium ineptus, ipsum ad inferiores Ordines promoueri non posse, imo nec ad Clericatum, iuxta cap. Illiteratos, distinct. 36. Iam tamen promotum, ob superuenientem defectum non prohiberi exercere actus inferiorum Ordinum, imo & sacerdotij, ad quos iure naturæ aptus fuerit: neque enim Sacerdos qui amisit partem pollicis, nec potest hostiam frangere, prohibetur Epistolam ad Euangelium canere, vel confessiones audire, sicut prohibetur Missam celebrare. Vide Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 200. & Couar. ad Clement. Si furiosus, i. par. in initio, num. 5. Cum hocque in sequenti num. 7. (vbi communem sententiam esse ait) adde in irregularitate quæ incurritur ex corporis vitio, solum Papam dispensare, et si de tali vitio cum dubitatur, an sufficiat ad irregularitatem, sit Episcopi determinare: prout iidem authores notant ex Innocent. ad cap. 1. De corpore vitiat, & iam in præcedentibus annotauimus.

CAPVT VI.

De tertia, & quarta specie irregularitatis ex defectu ætatis, & ex defectu libertatis.

SVM MARI VM.

- 60 Defectus ætatis quatenus irregularitatem inducat.
- 61 Ordinari ante legitimam ætatem sunt suspensi: & quatenus talis suspensionis violatione, irregularitatem incurrant.
- 62 Solum Papa dispensare potest, vt quis ante legitimam ætatem ordinetur, aut Ordinem exerceat.
- 63 De irregularitate mancipiorum, quid sit tenendum.
- 64 De irregularitate maritum.
- 65 De irregularitate eorum, qui sunt alijs ad ratiocinia obligati.

Defectum ætatis dum durat, facere hominem irregularem communis sententia est: quæ, vt Nauar. cap. 27. num. 202. notat, deducitur ex cap. vltimo, De temporibus ordinationum in 6. Addi potest ex cap. In veteri, distinct. 77. & ex cap. Pueri, i. q. 1. & ex cap. Vel non est, De temporibus ordinationum. Ac iure quidem antiquo fuerunt singulis Ordinibus propria ætates præscriptæ, sed in Clement. vltima, De ætate & qualitate, immutatum est his verbis, Generalem Ecclesiæ obseruantiam volentes antiquis iuribus in hac parte præscripti: decernimus vt, non alio obstante impedimento Canonico, possit quis libere in decimo octauo ad Subdiaconatus: in 20. ad Diaconatus, & in 25. ætatis suæ anno ad Presbyteratus Ordines promoueri. Vbi videnda est glossa. Nuper vero Concilium Tridentinum in sess. 23. cap. 12. De reform. ad Subdiaconatus Ordinem ante

22. annum, ad Diaconatus ante 23. ad Presbyteratus ante 25. etatis suae annum (inceptum intellige iuxta vltimam consuetudinem, quae optima est legum interpret, cap. Cum dilectus, De consuetudine) quemquam promoueri prohibet: tacens de minoribus Ordinibus, quasi in his magis sit habenda ratio literaturae, & morum (de quibus praecipit cap. 4. & 11.) quae etatis. Constat autem ex cap. Nullus, De temporibus ordinationum in sexto, eos nulli esse conferendos ante septimum annum expletum. Illic enim infans prohibetur initiari prima tonsura, & multo magis minoribus Ordinibus.] Infantem vero dicit eum qui non excessit septimum annum, ex glossa ibidem ad verbum (Infanti.)

61. Ceterum ordinati ante legitimam aetate suspensi sunt ab Ordinum executione, donec ad illam peruenerint. Ea autem adueniente, dummodo susceptos Ordines nondum exercuerint, possunt sine dispensatione eos exercere, & ad altiores promoueri: argumento cap. Vel non est compos, De temporibus ordinationum: iuxta communem, vt habet Couar. ad Clemen. Si furiosus, l. par. §. 1. num. 4. Doctorum interpretationem. Sin exerceat actus Ordinum maiorum (intellige cum Nauar. post citando) antequam ad legitimam aetatem peruenerit, ex violatione suspensionis, seu eo nomine quod suspensus Ordinem exercuerit, irregularitatem incurrit: vnde & adueniente aetate opus habet dispensatione Papae, vt per bullam Pij secundi, quae incipit, Cum ex sacrorum, anno ant Sylu. in verbo, Irregularitas quae. 10. in fine, & Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 70. ex cap. 27. num. 155. & Couar. loco cit. alios referens. Quam tamen bullam Nauar. in dicto num. 155. putat non comprehendere eum, qui temerarie quidem ordinatus est, sed postea bona fide, & candida simplicitate per poenitentiam purgato peccato, exercuit Ordinem, existimans id sibi licitum esse: sicut nec eum qui bona fide & simplicitate existimans se legitimum cum non esset, ordinatus est. Id quod ille infert ex verbo, *presumpsit*, quo Pontifex in dicta bulla vtitur, importante dolum.

62. Neminem autem posse cum quoquam, siue ad suspensionem, siue ad executionem Ordinum ante legitimam aetatem dispensare praeter Papam, confirmat glossa ad cap. Cum dilectus, De electione, verbo, In aetate: & ad cap. Nihil, eodem tit. verbo, Aetatis: habetque locum in religiosis, privilegis quibuscumque quod id, exclusus, ex Concil. Trident. in cit. cap. 12. Id quod Nauarrus notat in sequenti num. 202. versu 12.

PARS RELIQUA CAPITIS.

De Irregularitate ex defectu libertatis.

63. EX defectu libertatis irregulares sunt. Primo, illi qui omnino priuantur libertate, vt mancipia. Ita habetur per totam fere distinct. 54. & totum tit. De seruis non ordinandis. Quod genus hominum Ecclesia tanto studio a sacris Ordinibus arceat, vt Episcopus, in sua consecratione de ea re moneatur quemadmodum attingitur in cap. Coniuluit, De seruis non ordinandis, cum dicitur: Si memores, in consecratione tibi dictum fuit, vide ne quemlibet se uilis conditionis ad Ordines promouere praesumas. Ratio vero est, vilitas siue abiectio seruilis conditionis, & dignitas sacerdotalis, vt in *tertiapartit. 28. cap. 6. §. 6. D. Anton. expressit.*

Ceterum si seruus domino sciente, nec contradicente ordinatus est: hoc ipso euadit liber, & ingenuus ex cap. Si seruis sciente, distinct. 54. etiam si minoribus tantum Ordinibus esset ordinatus, ex D. Anton. loco cit. Et ratio est, quia canon generaliter loquitur. Sin autem domino nesciente, vel nullo ordinatus est, distinguere oportet. Nam vel promotus est tantum ad minores Ordines, & tunc redigitur in pristinam seruitutem, ex cap. Nulli, distinct. 54. & ex cap. 2. De seruis non ordinandis. Id quod glossa vtrouique exprimit: atque ad ipsum cap. Nulli, ea notat, talem nullo Clericorum privilegio gaudere, nisi Canonis imponentis excommunicationem percussori Clerici, quod & amittit depositus.

Iam si promotus est ad Diaconatum: id aut contingit

sciente Episcopo ordinatore: tuncque liber erit, & Episcopus tenebitur domino satisfacere, ex cap. Si seruis absente, eadem distinct. 54. aut contingit nesciente Episcopo, sed scientibus praesentatoribus, & tunc per idem cap. Hi tenebantur similiter domino satisfacere: aut demum contingit nec Episcopo, nec praesentatoribus scientibus: tuncq; ordinatus tenebitur substituere alium seruum suo loco, vel dare pretium suae redemptionis. Quod si nec uti possit, de popi debet ac domino suo restitui iuxta cap. Ex antiquis, eadem distinct. 54. Idem esse dicendum de promotis ad Sudaconatum patet ex cap. Miramur, De seruis non ordinandis, vbi eodem privilegio cum Diacono gaudere exprimitur.

Deniq; si promotus est ad sacerdotium, nequit amplius cogi ad seruitutem subeundam, sed si quod peculium habeat, debet illud reddere domino, per citatum cap. Ex antiquis, aut si non habeat, debet redemptionem procurare, prout Nauar. addit in Enchir. cap. 27. nu. 202. aut demum si neq; illud, neq; hoc potest, debet seruire Domino in iis obsequiis, quae Ordinem, quem consecutus est, non deceant, iuxta cap. Frequens, eadem distinct. Aduenit vero domino tantum concedi spatium vnius anni ad repetendum seruum ordinatum, ex cap. Si seruis sciente, supra memorato. Quem annum glossa ad verbum, Vnius, iudicat esse numerandum a tempore quo sciuit ordinatum. Et ratio esse potest, quod in tali reus innocenti censeri debeat fauere velle, non fraudulenter nocenti.

Secundo, ex eodem libertatis defectu irregulares sunt illi, qui libertatem quidem aliquam habent, non tamen integram, & perfectam: vt Curiales, & ij qui obligati sunt aliis ad ratiocinia: nam Curiales: siue, vt D. Anton. loco citato §. 4. interpretatur, ij qui ex quacunque cau a3 curia publicam potestatem habent, obligati sunt ad aliquod munus gerendum: quousque fuerint soluti ea obligatione, non posse ordinari, habetur ex cap. 1. 2. & 3. distinct. 51. & ex cap. primo, distinct. 55. In quibus rationes hae redduntur: in cap. quidem primo distinct. 51. quod in talium numerum executione plerumque contingant ex quibus irregularitas incurritur: in cap. v. o. 2. & 3. quod Ecclesia molestiam passura esset, dum domini quibus obligantur, ipsos repeterent. In eodem demum tertio, & in primo distinct. 53. ne suspicio sit simulatae promotionis ad liberandum se ab obligatione per sacerdotium. Intelligendum autem illud est, *ex eodem auctore*, siue in uas sit honestum, sicut est iudicium, A uocatorum, Militum, & similia: siue inhonestum vt histrionum, & aliorum, qui theatralibus spectaculis additi, publicis stipendiis aluntur ad ludicia facienda. Atque hi posteriores, quoniam per tale ministerium infames redduntur, non sunt statim ac liberantur ab illa obligatione, idonei ad Ordines, donec sublata sit infamia. Illi autem priores statim fiunt, nisi in executione sui maneris egerint aliquid per quod irregularitas contrahitur, vt si exercuerint iudicium sanguinis.

Iam de iis qui a ratiocinia obligati sunt aliis, quod sint irregulares, habetur ex cap. v. nico, De obligatis ad ratiocinia. Quod quomodo accipiendum sit, glossa ibidem verbo, *Ratiocinia*, & cum ea D. Antoninus in eodem §. 4. sic explicat. Obligatus ad ratiocinia alicui seculari personae non miserabili: velur tutor, curator, procurator: si in officio voluerit permanere, promoueri non debet 21. quest. 3. cap. 1. & 2. & titulo, Ne clerici, vel Monachi & c. cap. 1. & 2. Si vero Ecclesiasticae personae aut seculari quidem, sed miserabili, seu paupertate, vel infirmitate oppressa, quam quilibet iuuare tenetur, etiam perseverans in officio, potest promoueri, si nihil aliud obliat: distinct. 86. cap. Peruenit, & 16. quest. 7. cap. In noua actione. Sin administrationem quidem deposuit negotiorum, vel officij quod gessit, sed manet obligatus ad ratiocinia: si haec sint publica, id est, ad quae obligetur reipub. promoueri non debet ante redditam rationem, ne reuocetur: ex cap. Praeterea, distinct. 51. Si vero sint priuata, vt ob *empionem*, vel aliam *similem* motum: aut in ipsa promotione mouetur, aut prius, mota est ei questio de dolo, seu perfidia: vel neque mouetur neq; mota est. Siq; prius, non debet ante finem

litis

REGINA
PRAS
FORS
E. V.

litis promoueri, distinct. 81. cap. Tantus. Quantum vero tempus satis sit ad eam terminandam, taxari debet per Episcopum; in posterius, non obstante obligatione promoueri debet, inquit memorata glossa, nisi manifestum sit ipsum de dolo teneri: quo casu Episcopus eum repellere deberet: sicut quemlibet criminolium, & infamem, 6. q. 1. cap. Infames.

CAPVT VII.

De quinta specie Irregularitatis ex defectu natalium.

S Y M M A R I V M.

- 67 Irregularis est quisquis ex legitimo matrimonio natus non est.
- 68 Regula iudicandi de nato ex legitimo matrimonio non legitime.
- 69 De legitimatione filii spurii per subsequens parentum matrimonium legitimum.
- 70 Factus legitimus per consequens parentum matrimonium habitus est, ut ad seculares, sic & ad Ecclesiasticas dignitates.
- 71 Nec eget dispensatione ut susceptos Ordines exerceat, vel ad superiores ascendat.
- 72 Legitimatione per potestatem secularem non facit illegitimum ad Ordines habitum.
- 73 In hac irregularitate quatenus Papa, & quatenus Episcopus dispenset.
- 74 Illegitimus a Papa dispensatus absolute ad Ordines, & beneficia Ecclesiastica, non est eo ipso ad seculares dignitates.
- 75 De legitimatione facta per Papam cum aliqua determinatione.
- 76 Is qui existimatur ex legitimo matrimonio natus, sed non est: an censeri debeat irregularis.
- 77 Filii infidelium conuersorum, & filii fidelium expositi, quatenus sint irregulares.
- 78 De eo qui bona fide existimat se legitimum, & a matre illegitimus asseritur.
- 79 De hereticis, & eorum credentibus, receptatoribus, defensoribus, fautoribus, ac ipsorum filius quatenus sint irregulares.

EX defectu natalium irregularis est omnis illegitimus, seu non procreatus ex legitima vxore: qui ex cap. Nisi cum pudem. De renuntiatione, §. Personæ: vel est manzetus, natus ex scorto, seu meretrice: sic dictus voce Hebraica significante alienum: eo quod ignotam habeat originem, ob matrem pluribus prostitutam: vel est nothus ex adulterio natus, commisso ab vxorato cum soluta: vel est filius naturalis, natus ex concubina domi retenta à viro soluto, qui cum ea tempore concepti vel nati foetus contrahere potuit ex glossa ad cap. Per venerabilem, verbo, Naturalibus, Qui filij sint legitimi: vel denique est spurcius natus ex coitu damnato, seu quod puniunt legibus: ut ex stupro, rapto, sacrilegio, incestu, aut ex semina coniugata. Quibus irregularitas imponitur per cap. 1. De filiis presbyterorum: quo præcipitur quidem tantum, ne talis aliquis, nisi religiosus factus sit, ad sacros Ordines promoueat: sed ex cap. 1. eodem tit. in 6. patet etiam à minoribus arceri.

Ratio autem cur sicut per leges ciuiles ab honoribus secularibus; ita & per Ecclesiasticas ab Ordinibus, & dignitatibus Ecclesiasticis illegitimus arceatur est, quod si in eisdem privilegiis quibus legitimus frueretur, nullo discrimine matrimonium à fornicatione separaretur ex corrupto hominum iudicio: nec filij ab imitatione sceleris parentum reuocarentur. Procedit vero istud in occulte illegitimis, etiam illis qui publice pro legitimis habentur ex Sylu. verbo, Irregularitas, quæ est. 20. & Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 69. & cap. 27. num. 201. Nonnulla autem notare oportet. Primum est, sequentes regulas dari iudicandi de nato ex legitimo matrimonio non legitimo.

Prima est, si duo contraxerint per verba de presenti, eorumque alter ante consummationem matrimonij ingrediatur religionem, & profiteatur: si postea commiscean-

tur, proles que inde nascetur, legitima erit, quia per emissionem professionis, dissolutum omnino fuit matrimonium, ex Concil. Trid. sess. 24. can. 6.

Secunda est, Si post consummationem in matrimonij alter coniugum altero contradicere, vel ignorare, religionem ingressus, in ea profiteatur: (aliam rationem ille casus adulterij intelliges in seq. lib. num. 326.) quia non est solutum matrimonium, & professus cogitur redire ad coniugem, ei que debitum coniugale reddere, ex cap. Quiddam, & cap. Placet, De conuersione coniugatorum, proles inde suscepta, legitima est.

Tertia est, Si mulier viro ad religionem transeuntē consentiat, postmodum non valens se continere, potest repetere virum, & vii matrimoniali copula, ex cap. De conuersi, coniug. Vnde proles que inde nascetur, erit legitima. Secus autem foret, si ipsa religionem esset ingressa, vel si suspecta non esset, saltim continentiam vouisset iuxta cap. Cum sis, & cap. Significauit, De conuersi, coniug. (præsertim si Episcopi consensus, & decretum de separatione accessisset) quia illicita plane tunc esset copula, ex ea que nasceretur partus, non legitimus. De qua re potest videri idem Sanchez lib. 7. De matrim. dispur. 33.

Quarta est, Si matrimonium contractum sit per verba de presenti, & ante consummationem vit fiat Subdiaconus, siue consentiente, siue dissentiente vxore, quia matrimonium inde non dirimitur, vxor potest cogere virum suum Subdiaconum ad consummationem matrimonij: Ita definitur in Extrauag. Ioannis 22. quæ incipit, Antiqua concertationis (vbi quoque talis, matrimonio etiam soluto, fit inhabilis ad Ordines suscepti executionem, & superioris susceptionem, ac beneficij, vel officij Ecclesiastici adeptionem) ideoque partus, qui ex ea copula, quam lex Ecclesiastica admittit, nascetur, censetur legitimus: irregularis tamen, iuxta cap. Literas, De filiis Presbyt. vt Sanchez quoque habet in seq. lib. 9. dispur. 38. num. 7. Illegitimus vero erit, si cum mulieris consensu interuenisset separatio, qualis antea descripta est.

Secundum quod notare oportet, est: eum qui natus est illegitimus, legitimum fieri per sequens matrimonium inter patrem, & matrem ipsius, ex cap. 1. & cap. Tanta, Qui filij sint legitimi. Quod quidem procedit etiam si non contingat ipsum matrimonium consummari: quia matrimonium non consummatum, vere est matrimonium.

Aduerte autem primo ex Syluest. in verbo, Legitimus, quæ est. 8. & Couar. in Epitome 4. Decretal. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 1. ad hoc tanquam conditionem necessariam requiri, ut quando talis filius concipitur vel nascitur, nec uterque, nec alteruter parentum habeat impedimentum aliquod, propter quod inter ipsos matrimonium nequeat valide contrahi: vt v. g. si nec consanguinei sint, vel affines in gradibus prohibitis: nec uterque, aut alteruter sit coniugatus, aut solempne castitatis vorum emisit, vel sacro Ordine initiatus sit. Si enim adsit aliquod eiusmodi impedimentum, si quis ante procreatus, etiam post matrimonium legitimum inter ipsos parentes habito impedimento contractum, manet illegitimus, iuxta cit. cap. Tanta. Itaque si quis liber ab impedimentis contrahendi matrimonij, per plures annos mulierem coniugatam cognouerit ante, & post mortem mariti ipsius, ex ea que filios susceperit, per matrimonium cum ipsa tandem contractum, filij suscepti post mortem prioris mariti, sunt legitimi: sed suscepti ante eandem mortem, manent illegitimi: nisi excuset ignorantia inuincibilis, qua alter ignorauit alterius impedimentum dirimens matrimonium: vt v. g. qua mulier ignorauit eum cui commisscebatur habere vxorem, vel contra. Facit enim talis ignorantia ut eiusmodi impedimentum non obstat quominus ob legitime contractum postea inter parentes matrimonium, filius habeatur legitimus. Pro quo habetur textus satis expressus in cap. Ex tenore, Qui filij sint legitimi: vbi glossa id notat, & Couar. sequitur in Epitome 4. Decretalium cap. 8. §. 2. numer. 16.

Aduerte secundo, si quo tempore infans concipitur, nullum sit inter parentes ipsius impedimentum matrimonij contrahendi: interueniens postea impedimentum

(vt exempli gratia transitus ad alienas nuptias) siue ante, siue post natiuitatem interueniat, non impedire quin per matrimonium inter eosdem parentes, postea tandem legitime contractum, idem infans legitimus efficiatur. Ita post Ioan. Andream statuit Panormit. ad cit. cap. Tanta, num. 3.

70. Aduerte tertio, cum qui per sequens matrimonium inter parentes efficitur legitimus, reddi habilem non solum ad successionem hereditariam, & ad seculares dignitates: sed etiam ad omnem Ordinem, & dignitatem Ecclesiasticam. Quia, vt argumentatur glossa ad cap. Innotuit, verbo, Coniugata, De electione, & ad memoratum cap. Tanta, verbo, Legitimi, matrimonium sequens, omnia precedencia purgat: ita vt ante illud natus ex contrahentibus, habendus sit legitimus post illud, ex eodem cap. Tanta: adeoque possit sine dispensatione promoueri tanquam legitimus: praesertim cum nec parentes eam legitimacionem impedire, nec filius eidem renuntiare possit, prout notat Couar. loco cit. num. 12. Neque in eo excipiendam esse dignitatem Episcopalem, idem haberi in sequenti num. 24. Pro quo facit quod in re fauorabili nihil sit quod cogat vt ea restrictione: praesertim cum ius decernat ralem tanquam legitimum habendum esse: neque sit praesudicium vllum si vt ad omnes alios actus, ita & ad Episcopatum is habilis esse teneatur.

71. Aduerte quarto, probabile esse illegitimum qui sine dispensatione ad aliquem Ordinem promotus est, antequam parentes ipsius matrimonio inter se coniungerentur: posse post initium tale matrimonium, per quod factus est legitimus, Ordinem susceptum exercere, & ad altiorem ascendere sine dispensatione. Namque per illam suspensionem Ordinis, non incurrit in nouam irregularitatem: sed tantum suspensionem ab executione suscepti. Atque illa cui subiicitur ex defectu natalium purgata est omnino persequens matrimonium, per quod vere effectus est legitimus. Quia igitur nulla ei superest irregularitas, nulla opus habet dispensatione. Cessat pariter suspensio secuta ex illa ordinatione: nam cessat effectus cessante ipsius causa. Ideoque sicut ordinatus ante aetatem, hoc ipso quod aetas debita aduenit, potest sine dispensatione exercere susceptos Ordines: ita & is qui adhuc illegitimus, ordinatus est, potest praedicto modo factus legitimus, in susceptis Ordinibus sine dispensatione ministrare: nisi forte praesumpserit exercere Ordinem susceptum iuxta aenedita num. 61.

72. Tertium quod notandum occurrit est: Ex eo, quod aliquis auctoritate legis civilis, vel Principis secularis, qui ad id potestatem habeat (vt habere censentur Reges, & Principes, qui non agnoscunt superiorem temporalem, iuxta cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi) ex illegitimo factus sit legitimus, non habere vt possit ad Ordines sine dispensatione promoueri. Ratio est, quam S. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 4. §. 1. in fine attingit, quod potestas secularis determinata sit ad res seculares, ideoque non extendat se ad Ordines, & dignitates Ecclesiasticas: ne quidem indirecte, cum id quod minus est, vt seculare, non trahat secum id quod maius est, vt spiritale. Sicut igitur talis legitimatio quoad secularia, id est, quoad dignitates, & successiones seculares tantum habet locum in teris subiectis potestati Principis legitimantis, sic ea determinata est ad sola secularia: neque se extendit ad Ordines, & dignitates Ecclesiasticas, quae seculari potestati non subsunt. In quam sententiam plura videri possunt apud Couar. in cit. cap. 8. §. 8.

73. Quartum est (De quo ad 3. par. Suarez tomo 5. disput. 50. sect. 5.) illegitimum posse Ecclesiastica auctoritate Papae, vel Episcopi, ita legitimum effici, vt ad Ordines perinde idoneus sit, ac si natus esset ex legitimo matrimonio: vt quoad Papam habetur expresse in cap. Per venerabilem, ante memorato, vbi id probatur: quia sedes Apostolica aliquos non nunquam legitimauit ad omnes actus Ecclesiasticos, & dignitates etiam Episcopales. Quoad Episcopum vero, aduerte quod cum possit cum illegitimo (quocumque intelligit, quia ius indefinite loquitur) dispensare tantum ad Ordines minores, & ad beneficia non cura-

ex cap. 1. De filiis presbyterorum, in 6. legitimacionem per eum factam simpliciter quoad actus spirituales, valere tantum (vbi que tamen ex Sylu. verbo, Legitimus, quest. 7. sub initium) ad minores Ordines, & beneficia non habentia annexam curam animarum; vt glossa ibidem, verbo Beneficium, interpretatur, addens non posse Episcopum cum talibus dispensare ad personatus, & dignitates: a quibus acceptis sine dispensatione Sedis Apostolicae, remouentur, iuxta cap. vltimum, De filiis Presbyterorum; adde neque posse ad Canonicatum in Ecclesia Cathedrali. Etenim quia talis Canonicatus annexum habet Ordinem sacrum, ex Concil. Trident. in sess. 24. cap. 12. De reformat. Episcopus sicut non potest cum illegitimo dispensare ad sacrum Ordinem: ita nec potest ad talem Canonicatum.

Legitimatio vero facta simpliciter a Papa, qui cum quocumque illegitimo ad quemcumque Ordinem, & dignitatem Ecclesiasticam (ex cit. capitulo Per venerabilem) dispensare potest: valet ad omnes Ordines, & dignitates Ecclesiasticas: quia sicut simpliciter restitutus, ad omnia restituitur; sic simpliciter legitimatus, intelligi debet legitimatus ad omnia ad quae legitimantis potestas se extendit, quando legitimando nihil excepit, & potuit excepisse: praesertim cum in beneficiis plenissima interpretatio sit adhibenda, ex cap. Quia circa, De priuilegiis. Verum tamen quia priuilegia non intelliguntur concedi cum praesudicio alterius, nisi ipsa id expresse ferant, ex cap. Pastoralis, eodem tit. Syluester bene monet, restrictionem talis legitimacionis faciendam esse ad ea quae nulli praesudicant.

Si quaeras, An qui a Summo Pontifice ad Ordines, & ad beneficia legitimi declarantur, censentur etiam idonei ad dignitates seculares. Respondetur, quod etiam videantur censendi idonei: quia qui potest maius, potest & minus: tamen ex cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi, constat id proprie pertinere ad principes seculares, extra partim onium D. Petri. In eo enim cap. Pontifex iubet, vt quod attinet ad haereditatem, Index secularis definit, sine quis legitimus, an non: deinde se in partim onio D. Petri dicit auctoritatem habere efficiendi quoscumque legitimus ad qualicumque beneficia: tam secularia scilicet, quam Ecclesiastica: quia in illo est Princeps temporalis supremus.

De legitimacione facta a Papa cum aliqua determinatione, sufficit annotare ex Panormit. ad cap. Literas, De filiis Presbyterorum, num. 6. Eam quae facta est cum dispensatione ad suscipiendum certum Ordinem, vt v. g. diaconatum, non includere Ordinem superiorem illo, vt presbyteratum: sed solos inferiores, vt Subdiaconatum, & minores ordines; Dispensatio enim est materia odiosa, vt ipse vulnus legis, ideoque stricte interpretanda. Quo eodem argumento confirmatur quod habet Couar. in Epitome quarti Decretalium par. 2. cap. 8. §. 8. num. 5. illatione quinta: illegitimum dispensatum ad sacerdotium, manere in habilem ad beneficium curatum. Confirmantur & alia: vt dispensatione ad omnes Ordines non dispensari ad beneficia, vel Ecclesiasticas dignitates: & dispensationem ad Ecclesiasticas dignitates, non includere Episcopatum. Videat qui vult Syluest. Beneficium, 3. quest. 7. & aliquot sequentibus, & Tabienam eodem verbo, 2. quest. 16. cum aliquot sequentibus. De eo autem quod vt dispensatione, & legitimacione tolli potest haec irregularitas: sic possit ingressu religionis per cap. 1. De filiis presbyterorum, videri potest praecedens numerus 18. itemque Suarez tomo 5. disput. 50. sect. 5. §. Tertius modus.

Quintum quod oportet notare est: Eum qui non est natus ex vero matrimonio censendum esse legitimum, si id ipsum matrimonium (etsi reuera non sit) existimetur validum ex errore facti. Patet ex cap. 2. & cap. Perlatum est, Qui filij sunt legitimi. Exemplum est: mulier probabiliter existimans maritum mortuum cum adhuc viuat, alium accipiat permissione Iudicis: filij ex illo suscepti censentur legitimi. Sed auerte quod cum tali errore conditiones debere concurrere, iuxta cap. vltimum, De clandestina desponsatione: & communem Doctorum sententiam

vt ha-

vt habet Couar. in memorato cap. 8. §. 1. num. 2. Altera est, vt matrimonium publice, & non clandestine celebratum sit: altera, vt coniuges cōtrahant bona fide, id est, nesciant huiusmodi impedimentum. Quamquam satis est, vt adteruter nesciant, iuxta cap. Ex tenore, & cap. Peruenit, Qui filij sint legitimi.

Idem iudicandum est, si positis his conditionibus matrimonium inualidum, existimetur validum ex errore iuris: dummodo error sit iustus, & probabilis: ita vt bonam fidem producat: prout fit in dubia iuris decisione, de qua est controuersia inter Doctores: quorum alij hanc, alij aliam diuersam opinionem profiteantur: quod etiam in citato §. 1. habet Couar. num. 9. Ex quo in precedentibus num. 5. 6. & 7. adde in hoc casu filios censeri legitimos; non tantum eos qui generati sunt ante factam quaestionem de validitate matrimonij, sed eos etiam, qui postea generantur lite contestata: siue concipiuntur ante latam sententiam, siue pēdente: post latam sententiam, pēdente termino decem dierum: qui à iure, per cap. Non solum, de appellationibus, in 6. datur ad appellandum: siue etiam pēdente appellatione à sententia lata contra matrimonium ipsum. Eadem habet, & confirmat Maiolus lib. 1. cap. 5.

Sextum est: Cum matrimonium inter infideles, siue paganos siue Iudeos contractum, valuit iuxta propriam ipsorum legem, etiam si inualidum fuerit iure Canonico: si tales coniuges ad Christi fidem conuertantur, filios ex eiusmodi matrimonio natos, legitimos esse: ex cap. vltimo, Qui filij sint legitimi: neque matrimonium illud asumptra fide dirimitur ex cap. De infidelibus, De consanguinitate, & affinitate. Istud quoque obseruat Couar. initio cit. §. primi.

Septimum est: Expositos, quando parentes ipsorum ignorantur, tutius esse haberi pro illegitimis; quia quantumuis legitimi interdum exponantur ob parentum egestatem, vel ignauiam: id tamen non est ita frequens in eis, ac in illegitimis, qui saepe à parentibus exponuntur ad vitandam turpitudinis infamiam. Quamquam tamen probabile est, ordinatos bona fide (cum in dubia melior sit possidentis conditio) posse citra dispensationem exercere Ordinem susceptum: vt notat Couar. ad Clemen. Si furiosus, De homicidio 1. par. in initio num. 9. Et confirmatur ex eo, quod ipsos esse expositos nihil obstat eis, iuxta cap. vnicum, De infantibus, & languidis expositis. Sed negandum non est, quia & tutius sit dispensatione a petere: quā dare potest Episcopus, & qui non praesumitur probabiliter illegitimus, vt docet Suarez in citata disput. 50. sect. 4. num. 4. hac maxime ratione nixus, quod in eo casu, sicut & in alijs nonnullis, auctoritas Praelati cum opinione probabili, sufficiat ad pacandam conscientiam.

Octauum est: Si is qui natus est in matrimonio legitimo, & se legitimum bona fide putat, à matre audiat se illegitimum esse, nō teneri simpliciter dicenti credere, vt notant D. Anton. 3. parte tit. 28. cap. 4. paulo ante §. 1. Sylu. verbo, illegitimus, num. 2. & Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 201. Neque enim in re tanti momenti tenetur, imo nō debet permittere se ob leues suspiciones detrahi de sua bona fide, siue promouendus ad Ordines, siue iam promotus. Adferenti vero matri rationes tam multas, & tam probabiles vt sufficiant ad faciendam certam fidem, tenetur credere, & plane se pro illegitimo gerere, ex D. Anton. ibidem. Quod si tales adferat quae tantummodo faciant filium dubium, an legitimus sit; is non debet quidem promoueri ad Ordines sine dispensatione: quia in dubijs paritior est sequenda: neque promotus exercere actum Ordinis (si conscientia motu intimo propendat ad credendum matri asserenti se illegitimum esse) donec ad cautelam obtinuerit dispensationem: quia non licet contra conscientiam agere. Attamen si nullo interiori conscientiae motu ad credendum propendat: imo legitimum se esse credat; nec abstinere, nec dispensationem petere tenetur: vt ex Panormit. ad cap. 1. De filiis presbyterorum, & ex Summistanum communi sententia refert Maiolus lib. 1. cap. 7. vbi addit eum dubium esse de iure an quis illegitimus sit, ipsum & à suscipiendis Ordinibus, & à susceptis exercendis debere abstinere, donec difficultas sit decisa.

Nonum est: Ad hanc speciem irregularitatis posse reduci eam, cuius meminit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 205. & quae haereticis, ac credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorumdem: ac filijs ipsorum, filiorumque filijs imponitur, per cap. Quicumque, §. Haeretici, De haereticis in 6. Quod aduerte intelligendum esse de filijs in paterna linea quoad i. & 2. gradum: & in materna, quoad primum tantum: itemque de parentibus, qui tales mortui sint, nam si ante mortem reconciliati fuerint Ecclesiae, neque filij, neque nepotes ipsorum promoueri prohibentur: quod vtrumque habetur ex cap. Statutum felicitis, eodem tit. & libro. Obijcientibus autem, quod in illis capitulis sermo sit tantum de beneficijs, & officijs Ecclesiasticis. Respondendum est, id quidem verum esse: sed quia in eo maior ratio est Ordinū, quam illorum prohibendorum talibus personis, eo ipso quod ea excluduntur à beneficijs, & officijs, merito intelliguntur ab Ordinibus exclusae. Quamquam tamen existat Henriquez in lib. 14. cap. 5. §. 4. quod si occulta fuerit haeresis aut in natione infecta pater decesserit in publica haeresi absq; nota infamiae; non videatur filius Catholicus fieri irregularis. Id quod Satyrus, in lib. 6. Theauri casuum confit. cap. 10. num. 4. approbat. Quae opinio, non caret probabilitate: vt licet colligere ex dicendis in sequenti nu. 193. versu Quamquam.

CAPVT VIII.

De sexta specie irregularitatis, ex defectu sacramenti, seu digamia.

SVMMARIVM.

- 80 Irregularitas contrahitur ex digamia.
- 81 Tribus modis potest quis digamus esse, re, interpretatione, & similitudine: & quis re, ac quis interpretatione digamus dicatur.
- 82 Non est irregularis, qui ducit extra matrimonium corruptam, non ab alio, quam a se.
- 83 Est irregularis qui et si virginem duxerit, eam tamen in adulterium lapsam carnaliter cognouit.
- 84 Irregularis est quisquis dum duabus contrahit, etiam si alterum, aut vtrumque matrimonium sit inualidum: sicut & qui cum serua, aut cum mima.
- 85 Duo requisiti ad bigamiam vt inducat irregularitatem: vnde nonnulla inferuntur.
- 86 Ratio cur quis fiat irregularis, contrahens cum corrupta, non item si ipse corruptus.
- 87 Quis dicatur similitudine digamus.
- 88 Nec Laicus, nec minoribus tantum Ordinibus initiatus, obnoxius est tali irregularitati.
- 89 Cum digamore, aut interpretatione, solus Papa dispensat.
- 90 Cum digamo similitudine potest nonnumquam Episcopus dispensare, etiam ad maiores Ordines.

DIGAMIAM efficitur hominem irregularem, habetur ex cap. 3. prioris ad Timoth. per ea verba, Oporet Episcopum ineprehensibilem esse, vnius vxoris virum: & ex distin. 34. cap. 1. recipimus, cap. Si quis viduam, & cap. Lector. Item ex titulo De bigamis non ordinandis cap. 1. 2. & 3. ita vt sine dispensatione, ne quidem ad Ordines minores promoueri possit, nisi necessitas exigat, iuxta cap. Si Subdiaconus, eadem distin. 34. & Concil. Trident. sess. 23. cap. 17. De reform. Nec item possit alicuius Ordinis actum exercere. Imo priuatur omni priuilegio Clericali, eique sub anathemate tonsura, & habitus clericalis prohibetur, in cap. vnico De bigamis in sexto. Cuius irregularitatis imponenda, redduntur haec causa. Prima & reciproca ex cap. Acutius, distin. 26. & ex cap. Debitum, De bigamis: quod his coniugatus non possit apte significare vniorem Domini nostri Iesu Christi cum Ecclesia vnica, & sancta sponsa sua. Altera ex cap. Proposisti, distin. 82. quod bigamia sit signum incontinentiae. Postrema ex cap. Vna distin. 26. quod ad castitatem persuadendam adimat auctoritatem: quodque excellentia Sacramenti Ordinis mereatur, vt bigamus ab eo aiceatur.

80.

81. Tribus autem modis iuxta glossam ad cap. 2. De bigamis, verbo, In bigamis; receptam prout habet in Enchir. Nauarrus cap. 27. num. 195. dicitur bigamus: re, interpretatione, & similitudine. Ac si quidem dicitur ille, qui habuit, & cognouit carnaliter duas legitimas uxores; siue ante, siue post baptismum vtramque aut alteram habuerit, ex cap. Acutius, & cap. Deinde distinct. 26. cuius ratio proponitur in sequentibus. Interpretatione vero ille digamus dicitur, qui non quidem vere, sed secundum interpretationem iuris duas uxores duxit: ut ille qui duxit viduam, ex cap. Si quis viduam 1. & 2. distinct. 34. & cap. 3. De digamis. Quod obiter aduerte non procedere, nisi matrimonium ipsum cum vidua in initum, validum sit. De quo post Nauarrum Suarez tom. 5. disput. 49. sect. 3. §. Dubitatio vero. Dicitur prout interpretatio digamus, is qui duxit corruptam ab alio, ex cap. Curandum, distinct. 34. etiam si crederetur illam fuisse virginem, cum non esset: eumque esse communem consensum expressit Couar. ad Clemen. Si furiosus, 1. par. §. 2. num. 2. versu 3. Et ratio est, quam habet glossa ad cap. Nemo, distinct. 32. quod ex eo non desinat esse maritus corruptæ ab alio.
82. Corruptam vero esse extra matrimonium ab eo solo, qui illam ducit, non efficere hunc irregularem, idem Couarruias ibidem consequenter docet; tum allatis pro ea sententia multis authoribus: tum hac ratione: quod talis fœmina non diuiserit carnem suam in plures: utpote ab vno tantum cognita, qui eo nomine censetur duxisse uxorem virginem cum matrimonium absterferit præcedentis copulæ vitium: ex cap. Tanta, Qui filij sunt legitimi. Quod autem glossa 1. ad cap. Maritum, distinct. 32. contrarium ex eod. cap. colligit, ideo non videtur necessarium: quod illic nomen concubinæ non de propria, sed de aliena accipi possit, tanquam ea, quæ per tale matrimonium, diuidet carnem suam.
83. Adhuc interpretatione digamus dicitur, irregularis que est ille, qui cum virgine quidem contraxit matrimonium, sed eam carnaliter cognouit, postquam adulterium commisit, ex cap. Si cuius, & cap. Si laici, distinct. 34. Quod procedit ex Nauar. in citato num. 195. etiam si per ignorantiam ei tale quid contingeret: & ex Couar. ad Clemen. Si furiosus 1. par. §. 2. nu. 3. etiam si alteram uxorem cognouerit per penitentiam sibi reconciliatam.
84. Addit Nauar. in eod. num. 195. (quod Suarez latius tractat tomo 5. disput. 49. sect. 2.) irregularem similiter censendum eum, qui cum vna contrahit validum matrimonium, & cum alia inualidum: aut ob aliquod impedimentum inualide cum duabus contrahit; siue vtraque vivente contrahat, siue altera mortua. Quod etiam D. Anton habet 3. par. tit. 28. cap. 3. & confirmat ex cap. Nuper, De bigamis: vbi Papa, etiam si expresse dicat talem non esse bigamum, ipsum tamen irregularem perinde facit, ac si vere bigamus esset. Sicut & per cap. Si quis viduam, 2. is qui cum seruâ, aut cum mima, seu publica fabularum actrice matrimonium contraxerit (etiam si bigamus non sit, si illa fuerit virgo) perinde ac bigamus, tanquam vilis nimirum persona, irregularis efficitur: ut etiam notat Nauar. in sequentibus num. 97.
85. Aduerte autem ex D. Thoma in 4. distinct. 27. quest. 3. art. 1. quæstioncula 1. ad 3. (quod etiam Nauar. habet in eodem cap. 27. num. 196.) bigamiam quæ irregularitatem inducit requirere coniunctionem, tum animorum per mutuum consensum contrahentium; tum corporum per carnalem copulam eorundem: quod est requirere matrimonium consummatum. Er probatur ex cap. Debitum, De bigamis, & ex cap. vltimo distinct. 34. Vnde inferimus primo, solam fornicationem, etiam cum vidua non inducere irregularitatem bigamiæ: quia bigamia non est, ut nomen ipsum indicat, absque matrimonio. Inferimus secundo, eidem irregularitati minime subici eum, qui plures habuit concubinas: sed vnicam uxorem virginem duxit, ex cap. Quia circa, De bigamis. Tertio, nec eum qui duxit uxorem eam quæ matrimonio coniuncta fuit alteri, morte præuento, antequam ipsam carnaliter cognosceret, ex cap. vltimo distinctione trigesima quarta, & ex cap. Debitum, De bigamis. Postremo nec eum qui contraxit qui-

dam cum multis, sed cum vna tantum, & ea virgine copulam habuit, prout in fine citati num. 196. Nauar. expressit.

Ratio vero, cur aliquis fiat irregularis ex bigamia si contrahat cum corrupta, non item si contrahat ipse corruptus, post D. Thomam, in cit. art. 1. in responsione ad tertiam quæstionculam, à Syluestro, verbo Bigamus num. 2. hæc redditur: quod consensus contrahentis matrimonium non cadat super ipsum consentientem, sed super alterum coniugem. Non enim est institutus ad coniungendum aliquem sibi ipsi, sed alteri. Quo fit ut carnis in multis diuisio, quæ tollitur significatio vnionis Christi cum vnica Ecclesia, non operetur defectum hunc Sacramenti, quem dicimus bigamiam, in ipso coniuge qui carnem suam in multos diuisit, sed in altero, qui ei matrimonio coniungitur, vnde inquit, D. Thomas, si mulier capax esset Ordinum, & virgo nupsisset viro corrupto, ac matrimonium consummasset, ab illis excluderetur tanquam irregularis ex bigamia interpretatiua. De qua re Suarez in prius citata lect. 3. §. Hæc igitur:

Similitudine demum bigamus vocatur is qui aliquo Ordine sacro insignitus, vel solemnī castitatis voto adstrictus contrahit, & consummat matrimonium; etiam cum vnica, & ea virgine, per cap. Quotquot, 27. quæst. 1. & per cap. vltimum, De bigamis: Eius vero appellatiōis rationem hanc insinuat Palud. in 4. distinct. 27. quæst. 4. art. 2. sub finem: quod talis post contractum matrimonium spirituale cum Christo, per professionem in religione approbata vel sacri Ordinis susceptionem, contrahat de facto alterum matrimonium carnale, & consummet. Inter quæ duo matrimonia similitudo est tantum, non identitas rationis matrimonij.

Laicum vero non esse irregularem, nec item eum qui initiatus tantum minoribus Ordinibus, contraxit matrimonium cum vnica & ea virgine: confirmat Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 195. quia nullum datur ius ex quo talis irregularitas habeatur, neque vlla sit irregularitas nisi à iure, ex cap. Is qui, De sententia excommunicationis in 6. De eo qui simplici tantum castitatis voto se Deo adstrinxit, perinde in hac re iudicandum est, ac de eodem non habente tale votum, cum iura irregularitatem imponant tantum ei qui Deo adstrictus voto solemnī castitatis, matrimonium contrahit.

Quod attinet ad dispensationem in hac irregularitate, Nauar. in sequenti nam. 197. ait omnium consensum esse; quod in ea quæ est ex bigamia vera, vel interpretatiua, solus Summus Pontifex dispensare possit ad maiores Ordines. De quo videri potest Couar. ad Clemen. Si furiosus, 1. par. §. 3. num. 4. vbi id quod Nauarrus addit Episcopum in eadem irregularitate dispensare posse ad minores Ordines quoad usum eorum iam susceptorum, non item quoad susceptionem: ita admittit, ut contrarium (quod ex D. Thoma, in verbo Bigamia, Syluester quæst. 7. & Tabiena num. 7. tradunt) putari possit, quoties maxima subest dispensandi causa. Id quod non videtur similiter dicendum de eo quod illi iidem addunt, posse Episcopum ad maiores quoque Ordines cum bigamo dispensare, si religionem intrare velit. Namque id alienum est à communi Ecclesiæ praxi, qua Summus Pontifex plerumque Generalibus Religionum concedens facultatem cum suis dispensandi in irregularitate, solet excipere eam quæ est ex bigamia.

Iam quod Nauar. quoque addit communem item sententiam esse, quod cum bigamo similitudine, qui contraxerit cum vnica virgine, possit Episcopus dispensare, confirmatur per cap. primum, Qui Clerici, vel vouentes. Id quod ex glossa ad verbum, Dispensatiue, verum est, etiam de dispensatione ad maiores Ordines & suscipiendos, & susceptos administrandos: prout ex eodem cap. satis intelligitur.

Cæterum etsi olim dubium fuerit, nunc tamen teneri communiter, ex bigamia tam si ante, quam si post baptismum contigerit, irregularitatem contrahi. Pro quo rextus est in cap. Acutius, distinct. 26. vbi hæc ratio tangitur: quod

quod in eo qui plures habet uxores, siue ante, siue post baptismum habuerit, deest id quod requiritur ad significandam coniunctionem Christi cum vnica Ecclesia, perinde ac mulieri corrupta ante baptismum, deest id quod requiritur, vt inter sacras virgines numeretur.

TITVLVS TERTIVS.

De irregularitatibus que incurruntur ex delicto.

LET inter irregularitates quae oriuntur ex facto, sine delicto numeretur proueniens ex homicidio licito: atque homicidij nomine, in quotidiano sermone, intelligatur tantummodo illud, quod est cum culpa, quemadmodum notat Caiet. in verbo Irregularitas, hic tamen de ea sub praeposito titulo agemus, quia cum nulla sit differentia physica inter vtrumque homicidium (tam enim vnum, quam alterum consistit in occisione hominis) irregularitates proueniens ex eis, ob coniunctionem quam habent in causa sua proxima, declarantur communi explicatione: non obstante, quod sint diuersae ob diuersitatem moralem eiusdem causae, positam in ratione iusti, & iniusti.

CAPVT IX.

De irregularitate ex homicidio, qua comprehenduntur, tam septima species ex licito, quam octaua ex illicito.

SVMMARIVM.

- 91 Mutilatio membri in hacre equipollet homicidio: & quae corporis pars membri nomine significetur.
- 92 Falsa est regula, irregularitatem esse eum, qui alterum reddidit irregularem.
- 93 Nomine mutilationis in hoc negotio, non comprehenditur membri debilitatio.
- 94 Requisita vt quis censetur incurrere irregularitatem ex homicidio: ac primo, vt sit baptizatus, & mentis compos.
- 95 De ebrio, & anente quid sit tenendum in hacre.
- 96 Ex cuiuscumque hominis occisione, aut mutilatione irregularitas nascitur.
- 97 Occisionem, aut mutilationem oportet esse de facto, ad incurrendam irregularitatem: nec sufficit voluntas, etiam cum conatu.
- 98 Sufficit vero causam propinquam dedisse homicidio, vel mutilationi.
- 99 Quo censetur causa propinqua quod ad hoc negotium.
- 100 Quatenus ab irregularitate excusentur qui arma, aut venena vendunt, aut qui hortantur milites ad pugnam.
- 101 Si homicidium, aut mutilatio non sequatur ex causa data, non incurritur irregularitas.
- 102 Quando irregularitas incurratur ex eo, quod causa detur vt quis citius moriatur, aut mutiletur.
- 103 Ex aliquorum sententia parum, & ex pietate cooperans, excusari potest ab irregularitate: & de infirmitate excusante.
- 104 De necessitate vitam defendendi excusante ab irregularitate.
- 105 Circa quam nonnulla sunt ponderanda: ac primo, vtrum alio modo potuerit vitam defendi, quam occidendo, aut mutilando.
- 106 Deinde an seruatum sit moderamen in culpata tutela.
- 107 Irregularitatem incurrit qui ad defensionem rerum suarum, immo & parentum, occidit vel mutilat.
- 108 Rationes in contrarium cum solutionibus: & casus in quo ipsam contrarium potest procedere.
- 109 Non est irregularis qui amicum ad vitam necessariam defensionem aduocat, si is aggressorem occidit.
- 110 Debet licita esse defensio, per quam occidens aut mutilans excusatur ab irregularitate.
- 111 Debet esse praesens vita periculum, vt censetur adesse necessitas excusans ab irregularitate.

112 Locus Concilij Tridentini in sess. 4. cap. 7. De reformatione, ad hanc irregularitatem spectans, quo modo accipiendus sit.

LATE patet haec consideratio: ideoque in plura capitula est distinguenda. In hoc persequemur communia, in aliis specialia.

Principio autem obseruandum occurrit, mutilationem membri hominis quoad irregularitatem incurrendam, equiparari seu parem esse homicidio, prout Couar. ad Clemen. Si furiosus. titulo 3. cap. 7. expressit; post glossam eiusdem Clementinae ad verbum *Mutiler*. vbi in confirmationem, Clementinae, ex qua aperte habetur, adiungit nouem canones. Aduerte autem (quod Suarez tomo 5. disput. 44. sect. 2. numer. 4. habet) quia illae irregularitates equiparantur quidem, sed non sunt eadem, id quod circa irregularitatem ex homicidio iura disponunt spectans ad leuitatem, aut aliquam poenae diminutionem, accommodari ad irregularitatem ex mutilatione, quia fauores sunt ampliandi; spectans autem ad rigorem, non extendi; nisi ius ipsum id exprimat: quia in equiparatis, aucta poena in maiori, non sequitur auctam esse in minori. Sicque (vt idem author addit.) Congregatio Cardinalium circa priuilegium Episcopis concessum in Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. De reformat. dispensandi in omni irregularitate occulta excepta proueniens ex homicidio occulto: respondit ad irregularitatem ex mutilatione: ita vt possit Episcopus in ea dispensare si fuerit occulta.

Ceterum, quoniam ad iudicandum de irregularitate proueniens ex membri mutilatione, cognoscendum est, quae corporis humani partes, comprehendantur membri nomine: idem author ex communi sententia subiungit comprehendendi illas corporis partes, quae officium distinctum habent, vt oculus habet officium videndi, pes gradiendi, auris audiendi, manus palpandi, naris odorandi, lingua loquendi. Quod quidem consentaneum est non modo philosophiae, quae cuique membro proprium actum attribuit: sed etiam sacris literis: ex illo D. Pauli ad Rom. 12. Omnia membra non eundem actum habent. Neque audiendum esse Caietan. 2. 2. questio. 65. artic. 1. (cui tamen assentitur Sotus lib. 5. De iustitia & iure, questio. 2. artic. 1.) cum vult comprehendere quoque partes eas, quae non habent quidem per se officium distinctum, at tamen habentibus ferunt opem in officio suo exequendo: vt digitus, manus: dens, lingua: & aliae alii: Nauarrus in Enchirid. cap. 27. num. 206. ostendit tum aliunde, tum ex eo quod alioqui non modo digitus ex *emili gratia*: sed etiam pars digiti, cum haec manus quoque adiuuet in suo officio, membrum dici deberet, quod neque Caietanus dixerit: Item quod ex lege Idem Ofilius. ff. De adilitio edicto, habeatur, illum cui abscissus est vnus digitus, equiparari ei, cui aliquid membri est laceratum.

De aliis vero partibus quae homini tantum ad conatum aut tutelam membrorum sunt attributae, vt capilli, vngues, & auriculae: multo minus rationi consentaneum est comprehendendi eodem membri nomine, vt de auricula Couar. expressit; asserens ex eo aliquem non fieri irregularem, quod alteri illam absciderit. Expressit quoque de mammilla foeminae: sed cum illius, perinde ac oculi sit proprium officium, aliter videtur sentiendum.

Si quis opponat his: quod regula generalis sit: Eum irregularem fieri qui alium reddit irregularem: sicut reddere potest per abscissionem digiti, vel auriculae, vt patet ex praeced. cap. 5. sect. 2. occurrendum est, eam regulam falsam esse: quod Nauar. in sequen. num. 209. ex eo confirmat, quod generans filium extra matrimonium, faciat ipsum irregularem ex cap. 1. De filiis Presbyterorum: non tamen ideo ipse est irregularis. Adde quod abscidens alteri digitum, reddit ipsum irregularem ob deformitatem, vel impedimentum ministrandi in altari: non tamen ex eo, ipse fiat irregularis, quemadmodum habet Couar.

in fine citati numerus octauus. Ratio est, quod abscissio ea nec sit occisio, nec mutilatio membri ex antedictis. Quod etiam ad memoratam Clementinam glossa prima sub finem expressit.

93. Reiciunt quoque iidem auctores opinionem illorum (de quorum numero sunt, Angelus *H. homicidium* 5. num. 5. *S. lu. ster eodem verbo* 3. num. 4.) qui mutilationem in hac re extendunt ad debilitationem, qua membrum corpori coherentis inutile est ex vulnere, aut ex percussione.

Reiciunt, inquam, & volunt per mutilationem intelligi truncationem: sicut in memorata glossa exprimitur, dicendo mutilationem fieri per membri separationem. In argumentum autem Couarr. sumit, quod in lingua Latina sic inter se distinguitur mancus, & mutulus, ut ille sit, qui membrum habet debile, vel aridum: & hic, cui membrum abscissum est. Deinde quod nullus casus specialis habeatur in quo irregularitas imponatur alicui propter percussio nem, quatenus membrum reddiderit inutile, sicut plerique sunt, in quibus imponitur propter abscissionem. Quare non est consentaneum, ut quando irregularitas generaliter imponitur mutilati, isto nomine contra communem Latini sermonis usum, intelligamus eum qui sine rescissione, membrum percuteudo reddiderit inutile: praesertim cum poena legum interpretatione sint restringenda: ut Sotus, idem tenens, argumentatur in lib. 5. De iust. & iur. quaest. 2. art. 2. Quibus ita propositis, oportet vniuersae tradere requisita ad irregularitatem ex homicidio incurrendam: quod fiet vnicuique propositione cum sua explicatione.

SECTIO PRIOR.

Propositio quae generatim de latrat, quae requirantur ad incurrendam in irregularitatem ex homicidio.

94. Propositio ista est: Ut quis in irregularitatem ex homicidio incurrisse censetur, requiritur ut sit baptizatus, mentis compos, qui hominem occiderit, aut mutilauerit, vel causam propinquam dederit, ut occideretur, vel mutilaretur, aut certe ut citius occideretur, vel mutilaretur, extra casum infirmitatis, & citra necessitatem inuitabilem vitae propriae defendenda. Haec sumpta est ex Nauar. in eodem cap. 27. num. 209. & 218. Cuius prima pars, ut sit baptizatus, confirmatur per cap. Si quis viduam, distinct. 50. iuncta glossa ad verbum, *Post bapt. finium*: & per illud quod habitum est initio precedentis cap. tenij, baptizatum non manere obnoxium irregularitati, quod ante baptismum perperat homicidium.

Secunda pars vero, mentis compos, probatur per Clement. Si furiosus, De homicidio: in qua decernitur, furiosum, & infantem, & dormientem non incurere irregularitatem ex homicidio. Quia nimirum (ut ad eandem, initio tertiae partis num. primo, Couarr. ait, communem interpretum opinionem esse) ad contrahendam irregularitatem ex homicidio, semper necessarium est ut ipsum tanquam actio humana, ex iudicio rationis contingerit. Et patet: quia alias non est poena dignum tanquam excusatum a culpa. Vnde Couarr. ipse n. 3. & 4. infertur nec obnoxium sit in potestate ebrietatis hominem occiderit, irregularem esse: quia tale homicidium processit ab eo qui vsu rationis carens, erat furiosus similis, iuxta cap. Venter, distinct. 35.

95. Quod vult esse intelligendum, non tantum de eo, qui non sua culpa, sed dolo alterius inebriatus est: verum etiam de eo qui sua culpa: qui perinde ab irregularitate excusatur ac furiosus, qui aliqua sua culpa in furorem versus est. In quam sententiam etiam (quae est Nauarri in Enchir. cap. 27. num. 230. & di. rum, quos refert, & sequitur Henricus 4. b. 14. cap. 35. §. 7. lit. F. & G.) ille plura ibidem adfert. Ad extremum admonens contrariam sententiam veram censere posse, ubi ebrius conuulsisset arma sumere, & homines offendere: quia inebriando se, daret operam rei illicitae, ad occisionem periculosa. Nec enim tunc excusaretur, quia censetur indirecte voluisse ho-

micidium: sicut nec excusatur furiosus, qui habens lucida intervalla, & sciens se amentia temporaria corripere, & alios inuadere, arma ipsa non semouerit a se. Quod idem iudicium est de dormiente, qui se quid sibi inter dormiendum sciret solere euenire. Quod si nihil tale sciret, excusaretur ab irregularitate, ut habet Henricus in citat. §. 7. lit. O, etiam cum vehementi ira, & desiderio occidendi concessisset cubitum: si quidem inaduerterent, ac ex sola imaginatione naturali occiderit somno adhuc oppressus: vnde is euentus non potest censeri voluntarius; nec in se, nec in sua causa, ad eum sufficienter ordinata.

Infert praeterea Couarr. num. 5. quod licet infans, iuxta cap. vnicuique, De despons. impub. in 6. is dicatur qui minor est septennio; absolute tamen hic, infantis nomine intelligendum esse eum qui nondum habet vsu rationis ad discernendum id quod agit: ita ut ille qui infra annum septimum iam doli capax hominem occiderit, sit irregularis: non item qui est excedens septimum annum, nondum capax est doli, occiderit hominem. Hic enim cum sit immunis a culpa, est & a poena: cui utriusque alter obnoxius est.

96. Tertia pars, hominem, indicat irregularem esse eum qui occiderit, aut mutilauerit Saracenum, & iuxta infidelium, aut excommunicatum, vel diffidatum, ex cap. Clericam, distinct. 50. (ubi dicitur homicida) non item eum, qui solum corpus mortuum truncauerit; ne si quidem, ut communem sententiam esse ait D. Anton. 3. parte tit. 28. cap. 2. §. 5. sub finem, profectus sit ad occidendum, & reperiens iam occisum ab aliis: ut animo suo satisfacere, cadaueri amputauerit caput, aut aliud membrum. Nec etiam eum qui scorum nondum anima rationali informatum mutilat, ex cap. Moyses, & sequenti, 32. quaest. 2. & ex cap. Sicut ex literarum, De homicidio. Cum autem anima rationalis masculo infundatur 40. die: & foeminae die octogesimo (quod glossa vltima ad primum cap. quinta distinctionis notat) si post 40. diem scetus mutilatur, abortusque contingerit: & nesciatur an abortiuus sit mas, vel foemina, mutilator debet se censere irregularem: quia in dubiis iurior pars elegenda est, ex cap. Ad audientiam, & cap. Significasti 2. De homicidio. Ceterum quod in cap. Si aliquis, De homicidio, ille tanquam homicida tenetur, qui facit, vel dat sortilegia, aut venena sterilitatis, glossa ibidem interpretatur teneri quoad poenam legalem, non item quoad irregularitatem, quae iuxta antedicta non contrahitur nisi homo actu interficiatur.

97. Quarta pars, occiderit, aut mutilauerit, de eo quidem qui de industria occiderit, aut mutilauerit, patet, ex cap. Si quis viduam, distinct. 50. & ex cap. 1. De homicidio. De eo vero, qui per insidias, & fraudem: ex cap. Periculose, De poenitent. distinct. 1. & ex cit. cap. 1. De eo porro, qui sine cum vulnere, siue alio modo, ut veneno, interfecerit, etiam si factum occultum sit, ex Concilio Trident. sess. 14. De reform. cap. 7. Ac demum de eo qui etiam iuste, ex cap. Aliquantos, distinct. 51. Intelligi potest vterque per hanc partem, eum esse ab hac irregularitate immunem, qui voluntate quidem interiore, etiam deliberata, & coniuncta cum exteriori conatu, occiderit, aut mutilauerit: sed de facto occisionem, vel mutilationem minime compleuerit: quia ex cap. Si aliquis, De homicidio, communiter recepta, t. ste Couarr. ad Clement. Si furiosus, initio secundae partis, num. 5. irregularitas non contrahitur, nisi homo actu interficiatur, vel mutiletur: ita ut quantumcumque, inquit idem ibidem ex deliberata valde voluntate occidendi hominem aliquem, armatus quis ei insidias, & necem intenderit, non sit irregularis, si ipsum non occiderit, nec ei membrum amputauerit, ex cap. vltimo 15. quaest. 1. ex cap. Sicut, 32. quaest. 2. & ex cap. Cogitationis, De poenitent. distinct. 1. Ac etiam, ut habet Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 222. quantumcumque vulnerauerit pluries, & plurimum, etiam cum magna sanguinis effusione, & abscidendo aliquas partes membrorum, dummodo non abscindat membrum, nec vulneratus moriatur, licet maneat inhabilis ad decenter celebrandum.

dum. Immo, vt habet quoque Nauarrus in sequenti numero 224. ita debilitet vt si Sacerdos sit nequeat celebrare.

Quinta pars, vel causam propinquam dederit, cur precedenti adiungatur, vt intelligamus: notandum est primo, quod notant Couar. ad citat. Clement. sub initium 3. partis, & Alphonsus à Castr. lib. 2. de lege penali, cap. 14. versu. Prima principalis conclusio, quia homini quatenus rationalis est, irregularitas imponitur: homicidium illud propter quod ea imponitur, debere esse actionem illius, quatenus rationalis est: atque adeo exerceri voluntate imperante, & ratione dirigente.

Notandum est secundo, voluntatem, vt in alias actiones suo imperio subiectas, sic & in actionem homicidij ferri, quandoque directe & per se: vt fit cum quis habet animum occidendi: quandoque vero indirecte, & per aliud, vt cum quis id vult, ex quo immediate, & per homicidium sequitur. Ad significandum igitur tam eum, qui indirecte, quàm eum qui directe volens homicidium, aut mutilationem membri, ea perpetrat, irregularem esse: ad eum qui occidit, vel mutilat, additus est (ex cap. De cetero, titul. De homicidio, inuicta eiusdem glossa communiter recepta, prout habet Couar. ad Clement. Si furiosus, 2. par. §. 4. num. 9. versu. Hinc etiam,) is quidam occisionem, vel mutilationem dederit causam propinquam: cuiuscunque ea sit generis, ex Nauar. in precedenti numero 219. Nempse siue sit efficiens: vt is, qui facit, iubet, mandat, vel iurat: siue materialis, vt is qui dat arma, vel deducit aliquem ad locum, vbi hostes sunt parati ad ipsum occidendum, vel mutilandum: siue formalis, vt is qui consilium, vel instruit interfectorem, vel mutilatorem: siue demum finalis, vt is qui eidem præmium, aut receptionem pollicetur. De quibus quatenus irregularitati subiciantur, parebit ex post dicendis.

Monet vero idem Nauarrus in eodem cap. 27. numero 21. causam propinquam, quoad præsens negotium, esse dictum vel factum sufficienter directum in occisionem, aut mutilationem ex ipso secutam. Dictum quidem, vel factum: quia homicidio dari potest causa propinqua, tam verbo, nempe mandando, consulendo, defendendo, seu dicendo in gratiam homicidij quam opere. Directum vero ad occisionem, vel mutilationem: quia vt rationem habeat causa propinqua, debet tale esse, quod ex se ad occisionem, vel mutilationem dirigatur, ac tendat, siue suapte natura, siue intentione operantis. Exemplum prioris est inflicto vulnere mortiferi, facta siue intentione occidendi: posterioris vero, gladium, aut venenum dare alicuius animo, vt quempiam interficiat.

Atque ex his intelligitur, cur irregulares non sint ensium, lanearum, sclopetorum, & aliorum id genus armorum artifices, qui ea faciunt, aut vendunt, vel donant bona intentione, & ad bonum usum pro iusto bello, aut pro cuiusque priuata defensione licita. Non sint, inquam, etiam si emens, aut dono accipiens, illis interficiat aliquos, aut mutilet. Sint vero irregulares, si illa faciunt, aut venalia habeant, vel donent mala intentione, vt pro bello iniusto, vel vt emens, aut dono accipiens necet aliquem. Similiter cur Pharmacopola non sit irregularis, si venenum absque dolo malo præparet pro quibusdam medicinis faciendis, aut pro coloribus diffundendis, illudque emens, vtatur eo, ad quempiam è vita tollendum. Idem vero sit irregularis, si idipsum venenum præparasset, & venale haberet ad homines necandos. Horum enim, & multorum aliorum similium ratio est: quod talis venditio, aut donatio non sit propinqua causa occisionis, vel mutilationis: nisi ex intentione operantis, qui ad has dirigat illas: sicut dirigere censetur, quando vult eas; aut quando eas tanquam illicitas, tenetur nolle.

Addit autem Nauar. in eodem numero 211. se posuisse particulam sufficienter, ad significandum, directionem, qua minima, inefficaxque actio ex se dirigatur in homicidium, vel mutilationem: non sufficere ad irregularitatem incurrendam: nec item directionem per quamlibet generalem intentionem: qualem habet is qui dat militi arma ad bellum iustum generaliter, aut qui hor-

tatur generaliter exercitum ad prælium iustum, & victoriam sine intentione speciali occidendi vel mutilandi. De qua re idem plenius in sequenti numero 215. 216. & 217.

Addit adhuc in eodem numero 211. Nauarrus, se posuisse particulam, inde secutam: quia irregularitas non incurritur, si ex tali causa data, vel non sequeretur actu occisio, aut mutilatio, iuxta antedicta in explicatione quartæ partis: vel sequeretur quidem, sed aliunde; vt, inquit illi, si is contra quem testatus sum, non ob meum testimonium, quod ex hypothesi, Iudex nihil fecit: sed alia de causa occideretur, vel mutilaretur, non incurrem ex eo irregularitatem, quia non dedi causam, ex qua sit secuta occisio, vel mutilatio.

Sextam partem, vt citius occideretur, vel mutilaretur, Nauar. adiunxit, ex D. Anton. tertia part. titul. 28. capit. 2. §. 5. nonnullisque aliis, quorum in numero 220. meminit. Ratio vero adiungendi est, quod neque is qui talem causam dat, possit fati referre lenitatem Christi, qui seipsum morti propter nos tradidit. In exemplum D. ipse Anton. proponit, si quis voluat infirmum, vt citius moriatur. Adde & si quis in eundem finem detrahat illi puluinar, aut aliud faciat, vnde sequatur vt citius moriatur, quantumcumque id faciat ex commiseratione; nimirum ne mortis angustiis diutius crucietur. Quod Couar. aliis citatis expressit ad Clement. Si furiosus, 2. par. §. 4. num. 3. sub finem: secus esset autem, si quis cum omni cautela, quæ communiter à prudentibus adhibetur, tale quid faceret, vt ager quietius iaceret, ex Caieta. 2. 2. quæst. 64. art. 8. Vide etiam Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 228. & 229.

Adde quoque pari ratione, si quis ei, qui plectendus est capite, dicat vt supponat caput ad excipiendum ictum, & ideo citius supponat. Item si quis dicat carnifici, vt aliquid aptet, quo citius is, qui morte plectitur, extingatur. Item si quis dum reus ad supplicium ducitur, consilium det capiendi viam breuiorem, quo illud subeat citius: aut solliciter accelerari executionem iustitiæ dicendo, verbi gratia, horam esse tardam, vel populum nimis detineri: aut si quis videns funem quo aliquis suspendendus est; non esse bene ligatum: aut gladium quo trucidandus, sit non bene secare, ea de re admoneat, & inde sequatur mors, quæ non erat, aut non tam cito erat secutura. Et multo magis si quis ipsemet exacuat gladium, aut aptet funem: quod ab omnibus concedi, notat Nauarrus in Enchiridio cap. 27. num. 217. sub finem. Item si quis videns eum qui suspendendus est, manus, aut pedes scalarum gradibus insere, id impediat, vt carnifex illi citius mortem afferat: aut si videns reum esse in bono statu animæ, manuum, aut pedum actu annuat carnifici, vt ipsum cito expediat: aut demum si videns carnificem non rite fungi suo munere, & per imperitiam diutius, aut grauius quam deberet, reum cruciare; illum instruat, vt se hoc, vel illo modo gerat. Quæ & huiusmodi alia diligenter cauenda sunt Sacerdotibus qui vocantur ad iuuandos eos, qui per corporis infirmitatem, aut ministerium iustitiæ, vicini sunt morti.

Quamquam ex recentiorum sententia (vt notat Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 7. sub finem,) dicens, vel faciens aliquid piuum, vt si carnifici dicat, Permittitur tibi facere officium tuum, quia ego iam feci meum in confessione, vel exhortatione, ab irregularitate excusatur, tanquam ille qui parum cooperatur: parum enim pro nihilo reputatur: vt si quis pangat asinum in quo insidens, ad furcam ducitur, vel reo dicat, vt ascendat alterum gradum schalæ, vel ob dedecus vitandum impetret à Iudice ne reus ducatur per plateam, ante domum parentum, quâuis per accidens ex via breuiori, sequatur aliqua mortis acceleratio: & sic de similibus. Addi potest adhuc in exemplum istius partis, quod idem Henriquez paulo superius habet, eos irregulares fieri, qui consilio, aut auxilio, sunt causa, vt citius terminetur lites criminalis, acceleraturque notabiliter mortis, aut mutilationis executio.

Septima pars extra casum infirmitatis. ponitur, eo quod is qui licite sibi, aut alteri membrum abscindi iubet vel permittit, sanis recuperanda causa, praesertim de consilio medici, non incurrit istiusmodi irregularitatem, ex c. Si quis a medico, & tribus sequentibus. dist. 55.

104. Ultima pars, circa necessitatem inevitabilem propriae vitae defendendae, confitatur per expressum textum in Clem. Si furiosus, de homicidio: cui adde cap. Quia res, dist. 50. Ea autem locum habet etiam si tali defensionem admittatur odium, & intentio vilescenti se, ut notat Henriquez lib. 14. cap. 3. §. 4. lit. O. & cap. 10. §. 2. in fine. Ratio vero est, quia defensio non desinit inde iusta esse propriae vitae; quamvis peccatum sit graue ex circumstantia talis affectus mali.

SECTIO POSTERIOR.

Ratio iudicandi quando occidens, aut mutilans hominem excusetur ab irregularitate ob inuitabilem necessitatem defendendae propriae vitae.

105. AD iudicandum autem num quis per talem necessitatem occiderit, aut mutilauerit, quaedam consideranda sunt; quae Maiolus persequitur lib. 5. cap. 48. a num. 6. Primum est: An fuga, vel clamore, aliove modo, quam interficiendo, aut mutilando aggressorem, vitam tueri poterit. Si enim potuit, in irregularitatem incurrit, iuxta cap. Suscepimus, de homicidio: & esse communem sententiam habet Couarr. ad Clem. Si furiosus, 3. par. §. unico, num. 4. Quod procedit, etiam nisi talis esset, qui non nisi inhoneste fugere potuit iuxta glossam primam citatam Clem. & communem quoque sententiam esse addit Couarr. Rationemque reddit, quod memorata Clementina liberet tantum ab irregularitate, cum mors aliter vitari non potest. Vnde quantumvis talis forte non tenebatur fugere ad vitandum peccatum: tenebatur tamen ad vitandam irregularitatem, ut post Panorm. ad cap. Olim primo, de restitutione spoliatorum sub finem num. 17. habet Nauar. in citato num. 211. & aliis in margine citatis Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 3. Si cui contrarium placeat, habebit a se Suarezium tom. 5. disput. 46. sect. 1. num. 6.

Dubitari vero potest, an si quis ita possit fuga consulere, ut tamen rationabiliter timeat se casurum, aut cursu ab hoste superato iri, teneatur nihilominus fugere ad vitandam irregularitatem. Videtur autem dicendum cum D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 2. §. 3. & Sylu. verbo Homicidium, 3. quest. 4. non teneri; quia cum probabiliter in ea re dubitet, nec qualitas temporis, & loci patiatur plene deliberare; non teneretur se tanto periculo exponere: sed potest, quod iura omnia concedunt, vim vi repellere: praesertim cum hostis commodius a tergo ferire possit, & ipsa fuga reddi ad occidendum audacior.

106. Secundum quod considerare oportet, est illud, quod ad excusandum ab irregularitate eum, qui occiderit, considerandum esse habetur ex cap. Significasti secundo, de homicidio, An scilicet quis occiderit ad defensionem propriae vitae seruato moderamine inculpatae tutelae, non quidem ad praeteritam iniuriam vindicandam: sed ad praesentem propulsiuam. Prout ad idem capitulum re. b. Tutela, notat glossa seruari, cum illud tantum sit, quo omisso violentia illata repelli non posset. Ideo vero istud considerandum est: quia ut loco citat. Syluester expressit: si quis potuit mortem euadere mutilando inuasorem, & occiderit ipsum, fiet irregularis: quia non seruaret moderationem inculpatae tutelae: nisi forte occideret praeter intentionem, adhibita diligentia in cauendo excessu eiusdem tutelae: quo casu excusaretur ab irregularitate iuxta memoratam glossam.

Addit Maiolus duo huc spectantia. Vnum est illam mutilationem, quae fieret ad defensionem propriae vitae, non inducitur in esse irregularitatem, ex saepe citata Clementina. Si furiosus. Alterum est quando quis potuit vitare mortem, non tamen mutilationem, nisi inuasorem occideret, ipsum in irregularitate incurrere occidendo.

Causa contrarium loco cit. tenet Syluest. post Cardinalem in eadem Clementina, quia; inquit, si occisio & mutilatio pares sint quoad irregularitatem incurrendam, pares quoque esse debent quoad illam euandam: praesertim cum mutilans in iure appelletur homicida, dist. 55. cap. Si quis absciderit. Idem ex aliis habet Henriquez in cit. §. 3.

107. Adde quoque tertium, ex communi Doctorum sententia, Couarr. sub finem supra memorati §. vii. c. p. Suscepimus, & cap. Significasti secundo, de homicidio: eum qui ad defensionem rerum suarum, alterum occidit, vel mutilat, irregularitatem incurrere, quia eam solummodo tunc quis euitat, cum mortem propriam (de qua Clementinam, Si furiosus loqui, patet ex glossa interpretatione ad verbum, Mortem,) aliter euitare non potest. Quia ratione adductus Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 213. generalius statuit, neque irregularitatem euitare eum, qui ad defensionem, etiam iustam, patris, & matris, & multo minus aliorum, aut sui honoris, vel bonorum siue suorum, siue proximi, aliquem occiderit, vel mutilauerit. Quae est communis sententia, ut ad Clement. Si furiosus, par. 3. §. unico, num. 5. annotat Couarr. ubi & multos refert qui illam sequuntur post glossam ad ipsam Clement. Si furiosus, re. b. Summ, ubi notat eam constitutionem ab irregularitate tantum excipere eum qui occidit aggressorem suum, non valens propriam mortem aliter euadere: ideoque non obtinere vim in eo, qui alterius mortem impediens, inuasorem occiderit.

108. Attamen Couarr. ipse contrarium sentit duplici nixu fundamento. Alterum est in eodem num. 5. quod quamuis occidit, vel mutilat Clementem, excommunicatio generaliter imposita sit: illam tamen non incurrit qui licite eum occiderit, vel mutilauerit. Quare irregularitatem generaliter impositam occidit, aut mutilat, non incurrit ab eo qui licite occiderit, vel mutilauerit. Alterum est in fine sequentis num. 6. quod, ut in principio eiusdem paragraphi docuit, homicidium commissum sine culpa irregularitatem inducat tantum, cum sit auctoritate publica, nunquam autem cura sit auctoritate privata. Quod utrumque Nauar. euenit. Primum quidem: quia maior excommunicatio imponitur tantum ob peccatum mortale: & ideo cum hoc abest, debet consequenter & illa abesse. Irregularitas vero incurritur potest absque vilo peccato: ita ut mala sit consequentia ipsam abesse, quia peccatum abest. Posterius vero quia aduersatur sententiae, & praxi communi, ac textui memoratae Clementinae: nec vlla sufficienti ratione confirmatur. Ceterum admitti posset Couarr. opinio, prout admittit Maiolus lib. quinto, cap. 48. num. 7. quando res quae defenduntur sunt aeternae necessitatis ad vitam propriae conseruationem: ita ut illis sublatis vita periculum plane imminet: quia tunc esset vitam propriam defendere: sicut & cum quis furem occidit, cui sine propriae vitae periculo parceri non potuit, ut sic notat Henriquez l. br. 14. capit. 11. §. 3.

109. Adde adhuc ex Nauar. in eodem cap. 27. numer. 112. versic. 2. non fieri irregularem eum, qui ut resistere possit aggressori, & vitam propriam seruare, aduocat socium a quo aggressor ipse occiditur: quia eodem iure quo potuit per se occidere, potuit & ad id socium aduocare sine irregularitate. Adde etiam potest pro quomultis auctoritatibus Henriquez in memorato §. 3. littera E, in margine, eum qui dum viget praeccepto iuris naturalis defendens Principem, occidit inuasorem auctoritate priuata, non valens aliter defendere, ab irregularitate excusari tanquam defendentem seipsum: cum quisq; sub praeccepto teneatur dum necessitas viger, pro Principis defensione vitam profundere.

110. Tertium quod considerare oportet, est: An defensio, quae fit in ea, de qua hic agitur, inuitabili necessitate, sit illicita. Nam ex Syluestro, in verbo Homicidium 3. quest. 4. dicto §. 3. & Tabiena verbo Irregularitas 2. num. 30. si illicita sit, & est illius, qui licite impugnatur, irregularitas incurritur. Et ita is qui a ministris iustitiae capitur ob scelera

REGINA
DE
PRAX
HODRI
E. V

CAPVT X.

De irregularitate ex homicidio fortuito.

S V M M A R I V M.

- 113 Triplex homicidium ex quo irregularitas contrahitur: quodq; fortuitum potest tribus modis committi.
- 114 Ex homicidio fortuito incurritur irregularitas vacando rei illicite.
- 115 Itemque vacando rei licite, si non sit adhibita in cauendo sufficientis diligentia: scilicet si sit adhibita.
- 116 Vacantem rei illicite non excusat ab irregularitate, adhibita in cauendo homicidio, vel mutilatione diligentia.
- 117 Qualem oportet esse rem illam illicitam.
- 118 Non est irregularis, qui alterum inducit ad perpetracionem criminis, propter quod est à Iudice affectus supplicio.
- 119 Oportet esse illicitam ratione periculi quod habet causandi homicidium, vel mutilationem.
- 120 Ex homicidio fortuito quod committitur vacando rei licite, oritur irregularitas, si defuerit diligentia in cauendo; non item si adfuerit.
- 121 Differentia inter eum, qui ex pietate, & eum, qui ex iniustitia datus rei licite operam, fortuito causam dat mortis, aut mutilationis.

una puniendus, incurrit in eam, si se defendendo occidat aut mutilet, etiam si aliter vitam propriam defendere non valeat, quam occidendo, vel mutilando alium. Ratio est: quia iura excipientia ab irregularitate ex homicidio, illum qui se defendit: intelligenda sunt delicta defensione, cum non faueant vitis. Addit Maiolus in cap. n. 8. idem esse iudicandum de eo, qui sua culpa se subiecerit tali necessitati: vt de eo qui rixam prouocauit, aut qui alienam domum ingressus est furandi, vel adulterandi causa: talem enim & quemuis similem, si ipse occidat, vel mutilet ad necessariam vitam propriam defensionem, contrahere irregularitatem: quod etiam sentit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 238. Syluester vero, & Tabienfis locis cit. contra sentendum putant, nisi ad sit illicita defensio: ita vt minime fiat quis irregularis, si se licite defendat: vt censetur facere, cum illicite inuaditur: vel in casu quem in exemplum proponit Nauarrus: cum in adulterio vir, vel consanguinei mulieris irruunt ad ipsum interficiendum: quod eis non licet. Quæ sane sententia defendi potest eo argumento; quod ius absolute loquatur de eo qui iusta defensione vitur ad vitam propriam tuendam, quando illum ab irregularitate eximit. Eam sequitur Henriquez lib. 14. cap. 10. §. 3. in fine, quam & exemplis illustrat in sequenti §. 4.

Quartum quod considerare oportet, est: An defensio sit periculum securi, an ipsum præuenit. Si enim is qui se defendit, prius occidit, quam per actus, & conatus aduersarii inualoris, sit in euidenti periculo vite constitutus, incurrit in irregularitatem. Nec enim ad hanc vitandam sufficere solam suspensionem, aut metum verosimilem, patet ex cap. Suscepimus. De homicidio, vbi irregulares decernuntur duo fratres, qui cum latrones ligasset domi, & alter profectus esset ad Iudicem, manente altero ad eos custodiendos; quos cum videret conari vincula dissoluere, timens occidi ab illis si soluerentur, præuenit ipsos occidendo. Et ratio esse potest, quod talis tunc non defendit se, constitutus in vite periculo, à quo aliter, quam occidendo se liberare non possit: sed tantum sibi cauet ab eiusmodi periculo. Quando autem propter actiones, vel conatus aduersarii inualoris, debeat quis censeri in eo vite periculo iam constitutus, vt ad illam conseruandam occisione, aut mutilatione inualoris, ne primus quidem ictus illius expectandus fuerit: certa regula definiri non potest, sed prout habet Panor. ad cap. Olim. De restitutione spoliatorum, nu. 16. relinquatur definiendum vii boni arbitrio.

Ceterum licet Maiolus in eod. cap. num. 11. significare videatur, quod congruenter Concil. Trident. sess. 14. De reform. cap. 7. is qui per inuitabilem necessitatem se defendendo occidit, aut mutilat, dispensatione cgeat, vt possit tam ad Ordines, quam ad beneficia quæcunque, & dignitates Ecclesiasticas promoueri: nihilominus tamen cum talis non incurrat irregularitatem vt ipsemet Maiolus in præced. num. 6. fatetur, & satis patet ex ante dictis: Concilium ipsum Trident. non videtur extendendum ad casum in quo committitur homicidium ad necessariam vitam propriam defensionem, cum moderatione inculpatæ tutelæ. Aut certe intelligendum esse; ad vitandum scandalum, & ad occurrendum scrupulis qui suboriri possent: statuere, vt antequam is qui tali modo se homicidium commisisse dicit, admittatur ad Ordines, aut beneficia, vel dignitates Ecclesiasticas; debeat per sententiam Episcopi ordinarii, aut si causa sub sit, Metropolitani, vel Episcopi vicinioris, declarari id ipsum homicidium commissum fuisse ad vitam propriam defensionem cum moderatione inculpatæ tutelæ. Vnde si factum sit occultum: & per eam necessitatem homicida inueniatur excusatus à mortali, is nec dispensatione, nec sententia declaratoria indigebit, vt etiam expressit Henriquez lib. 14. cap. 10.

§. 2. sub finem.

HACTENVS ea quæ in genere ad irregularitatem ex homicidio pertinent exposita sunt: deinceps particularia consideranda sunt, quæ reuocantur ad tria capita. Nam cum homicidium propter quod irregularitas incurritur committi possit; aut præter intentionem committentis: siue, quod idem est, fortuito: aut ex intentione eiusdem: hoc quæ, vel dicto, vel facto; omnis irregularitas ex homicidio: vel est ex homicidio fortuito, vel ex homicidio per dictum, vel ex homicidio per factum: vnde sit vt dicenda in particulari de irregularitate ex homicidio, ad aliquam talium pertineant; quas ideo sigillatim considerabimus.

Vt ergo ad primam aggrediamur: Homicidium fortuitum potest tribus modis committi: primo, dando operam rei illicite, id est, agendo aliquid quod ipsi agenti non conuenit, sed prohibetur est: vt constituto in maioribus Ordinibus chirurgia, ex cap. Sententia, Ne Clerici, vel Monachi. Secundo, dando quidem operam rei licite, sed cum aliqua culpa, propter non adhibitam eam quam debuit cautionem, & diligentiam, ad vitandum homicidium, vel mutilationem (quod bene Caieta. in particulari explicat 2.2. quest. 64. art. 8.) vt si laicus venando in loco vbi solent interdum esse homines, non circumspiciat diligenter antequam catapultam dispiodat, hominemque vel occidat, vel mutilet. Tertio, dando operam rei licite absque culpa; vt fit cum adhibetur conueniens diligentia, nec omittitur aliquid eorum, quæ seruari debent, ne contingat aliquid aduersum.

Atque primo modo occidens vel mutilans, incurrit irregularitatem, vt patet ex cap. Continebatur, De homicidio: vbi habetur exemplum de Diacono, qui ludens quodam ludo non conueniente sibi, dedit causam homicidio fortuito: & ex c. Suscepimus, cuius argumentum superius attingimus, & ex cap. Tua nos, eod. titul. vbi est exemplum de Monacho, qui cum peritus esset artis chirurgicæ, vsu pans officium quod suo statui minime conueniebat, incidit tumorem mulieri, quæ contra præceptum ipsius exposuit se vento, & inde mortua est. Idem iudicium esse notat Couar. ad Clemen. Si furiosus, par. 2. §. 4. nu. 3. de eo qui curam habens ægroti, dat ei aliquam portionem absque medicorum mandato, aut contra ipsorum prohibitionem, si inde ille moriatur. Idem quoque esse, si incaute vertat infirmum, aduertens periculum accelerandi mortem. Adde etiam idem de medico, aut chirurgo qui ex imperitia, aut negligentia mortali, infirmum occidit, vt aliis in margine citatis habet Henriquez lib. 14. cap. 19. §. 3.

Incurrit etiam qui occidit, vel mutilat secundo modo, ex

113.

114.

115.

do, ex cap. Presbyterum, & cap. Ad audientiam, De homicidio: in quibus decernuntur irregulares duo Presbyteri, qui verberantes causa correctionis, quod licitum est, non adhibita conuenienti diligentia, ad cauendum homicidium, vel mutilationem, dederunt verberato causam mortis. Tertio autem modo, occidens vel mutilans, irregularitatem non incurrit, ex cap. Dilectus, cap. Ex literis 1. & 2. cap. Significasti 1. cap. Ioannes, & cap. Quidam, De homicidio.

116. Ad pleniorē autem intelligentiam horum. Notandum est primo, cum Couar. in cit. §. 4. nu. decimo, ex communi sententia, illum qui primo modo homicidium fortuitum commiserit, nō excusari ab irregularitate, quantumuis adhiberit eam cautionem, & diligentiam qua adhibita non incurrisset alius qui dando operam rei licitæ, illud commisisset: vt Monachus, vel Ecclesiasticus aliquis iocando, aut saltando cum muliere grauida quæ ob id abortit, sc̄ru tam informato anima intelligente, incurrit in irregularitatem, per cap. Sicut ex tuarum, De homicidio: quantumcumque in eo loco, vel saltatione seruauit eam moderationem, quam seruans facit, propinquus, aut amicus honestus, cui licuisset cum ea iocari, vel saltare, non incurrisset, quod exemplum est Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 236.

117. Notandum est secundo, cum Soto, in lib. 5. de iust. & iur. quest. 1. art. 9. (quod approbant Nauar. in seq. num. 237. & Couar. in memorato num. 10. vers. Igitur his,) rem illicitam, cui dando operam committitur homicidium fortuitum inducens irregularitatem, debere talem esse quæ ex genere suo, causa mutilationis, aut homicidij esse solet: siue quæ sit actus habens in se periculum occidendi, aut mutilandi, vt hastiludium, & venatio aprorum, aliarumque ferarum, quæ fit armis, & canibus ferocibus: introductio meretricis in domum per tecta.

Vnde concludunt Soto & Nauar. errasse Syluestrum, cum dixit Clericum irregularitatem incurtere qui præsciendō alienam arborem, casu aliquem interemit, etiam si diligentiam adhiberit quæ ipsam præsciendentem propriam arborem, à culpa, & irregularitate excusaret. Licet enim occiderit vacans, & rei illicitæ: ea tamen res non erat talis, quæ ex suo genere esse solet causa homicidij. Concludit quoque Nauar. illud quod Caiet. dixit, Clericum irregularitatem incurtere, si venando occideret hominem: etiam si tantam diligentiam, quantum laicus, vt à culpa excusaretur, adhibuisset. Illud, inquam, contrahendum est ad venationem quæ armis exercetur: neque extendendum ad eam, quæ sua natura ad homicidium, vel mutilationem non dirigitur, vt venatio passerum, aut perdicorum, & alia huiusmodi, quæ sine armis fit.

Concludi etiam potest quod idem author habet in præced. num. 235. Eum qui per tecta domum suam introducit meretricem fieri irregularem, hæc decidens moriatur, vel abortiat sc̄ru iam informato anima rationali: non item si per viam planam introducat, & idem contingat: quia quantumuis vtrique introductio sit illicita: prior tamen est sufficienter ex se ordinata ad occisionem, vel mutilationem, non item posterior.

118. Concludi possunt adhuc multa similia, quorum nonnulla commemorantur in sequenti cap. 12. sect. penult. hæc autem in præsentiarum articulis sufficit, ex quibus de aliis iudicium formari potest. Tantum addemus, quod non non videatur in irregularitatem is incurtere, qui alterum induxit ad perpetratiōem criminis propter quod captus, morte mulctatur à Iudice: quia non censetur illum occidisse, sicut nec ipse criminofus censetur homicida sui, offerendo se Iudici puniendum: quia Iudex potestatem habet vitam auferendi criminofus ob peccatum commissum. Neque in eo peccatur contra iustitiam, contra quam est homicidium. Secus videretur vero si induceret ad aliquid, ex quo vel seipsum necandum induceret, vt Saul induxit armigerum suum primo Regum capite vltimo: quia inductus vere tunc esset homicida sui.

119. Notandum tertio cum Couar. in eodem loco, versu

secundo deducitur. Rem ipsam illicitam, cui vacando homicidium casu committitur, non esse causam sufficientem irregularitatis nisi illicita sit, quia periculosa, seu ratione periculi quod habet cauendi homicidium, vel mutilationem: adeo vt illicita tantum ex alia causa, quæ vacare talē nullam nec minimam haberet homicidij culpam, non posset constitui causa irregularitatis, quæ imposita est propter homicidium. Hoc Couar. illustrat aliquot exemplis: vnicum, vt breuitati consulamus, attingemus, quod tale est. Si laicus chirurgus peritissimus, in pœnam alicuius criminis, absq; vllō respectu ad periculum mortis, vel mutilationis à iudice prohiberetur vti suo officio; & ipse contra prohibitionem, eo vteretur ad aliquam incisionem peritissime factam: ex qua per culpam ægroti mors consecuta sit, is non erit irregularis: quia quantumuis ea incisio illi esset illicita: non tamen per prohibitionem quæ facta esset ob periculum homicidij, vel mutilationis.

Notandum quarto, Quia irregularitas non nisi ob factum voluntarium imponitur: nec illud quod homo vacans rei licitæ facit præter intentionem, fit voluntarium: si ipse faciendo, non neglexerit seruare quod debuit: sit autem voluntarium, si neglexit seruare quod debuit. Notandum, inquam, est, fortuitum homicidium tertio modo commissum, non esse quidem causam sufficientem incurrendæ irregularitatis: homicidium tamen commissum secundo modo, esse sufficientem, prout Soto lib. 5. de iust. & iur. quest. 1. art. 9. expressit. Qui & addit, non videri probable, vt dicta negligentia culpa si leuissima sit; sufficiat ad inducendam irregularitatem ex homicidio illicito: quæ cum imponatur tanquam pœna, debet culpæ propter quam imponitur proportione respondere, iuxta cap. Felicitis, De pœnis, in 6. Quod non videtur fieri, si irregularitas incuratur ob homicidium per leuissimam culpam admissum. Idem docet Couar. in cit. §. 4. n. 9. per cap. Quæritum, de pœnitentia, & remissionibus, post Panorm. ibidem, aliosque nonnullos. Quamuis autem Sylu. in verbo Homicidium 2. nu. 15. seu quest. 23. idem admittens, velit ipsum esse intelligendum, siue culpa sit in omissione, vt cum sine actu, ac sine aliqua procuratione, homicidium commissum est; siue sit in commissione, id est, cum actu, & aliqua procuratione est commissum: ipse tamen Couar. standum vult sententiæ Panorm. intelligentiæ de sola culpa in omissione. Pro se; adfert tum cap. Consultasti, 2. quest. 4. tum quod leuissima culpa contingens in commitendo, ad leuem culpam pertinet ex communi Iurisperitorum sententiâ: cuius ipse meminit in Epitome 4. Decretalium par. 2. cap. 6. §. 8. num. 13. rationemq; reddit, quod ex D. Thoma. 2. 2. quest. 79. art. 2. maior culpa sit quæ in facto, quam quæ in omissione committitur.

Aduerte autem aliam esse rationem eius, qui in opere licito, vt v.g. in custodia infirmi, diligentiam adhibere tenetur ex iustitia, prout is tenetur, qui custodit mercede ad id conductus: aliam vero eius, qui tenetur tantum ex charitate: vt is tenetur, qui pietatis tantum, vel obedientiæ causa gerit curam infirmi. Nam illum leuissima etiam culpa, siue fuerit in commitendo, siue in omitendo subicit irregularitati: vt cum Sylu. docet Couar. in prius citato num. 9. Hunc vero neque leuis culpa, sed sola grauis subicit, vt communem Summistarum sententiam esse ait ibid. Syluest. Quamquidem D. Anton. 3. part. tit. 28. cap. 2. §. 4. sub finem expressit: iniquens custodem infirmi, qui huic porrigit vinum, vel aquam, aut non bene custodit, si bona fide id fecerit, quantumcumque mors inde subsequatur, non debere angustari scrupulo in cursu irregularitatis: nisi culpa ipsius fuerit lata, & negligentia dissoluta: nempe si dimiserit vt iret lusum in platea; vel se vino ingurgitauerit, ita vt ex ebrietate non potuerit vigilare vel alias vacauerit rei illicitæ: vel dando prædicta contra medici prohibitionem.

CAP. XI.

De irregularitate ex homicidio contracta verbo.

SVMMARIVM.

- 122 Quando irregularitas ex homicidio contrahatur verbo.
 123 Diversa species mandati.
 124 Modi quibus irregularitas ex homicidio contrahitur mandando, & quando is qui iubet aliquem percuti, sit irregularis secuta morte, aut mutilatione.
 125 Legislator ferens legem de puniendo morte, aut mutilatione, non est irregularis, nisi in aliquo delinquente eam exequatur.
 126 Nonnulla alia obseruanda in iudicando, an irregularitas ex homicidio sit incurfa mandando.
 127 Irregularitas ex homicidio quando contrahatur defendendo verbo.
 128 Quatenus sint irregulares qui impediunt occisi, aut mutilati defensionem.
 129 Deferentes ad iudicem eos a quibus ipsi (non item alij) vexantur, aut bono communi nocent, excusari ab irregularitate per protestationem expressam, quod non querant poenam sanguinis.
 130 De teste, & alijs qui homicidio causam dant verbo, sufficienter ad irregularitatem.
 131 Aliquot casus in quibus etsi data sit aliqua causa mortis, non incurritur tamen irregularitas, eo quod non fuerit causa propinqua.
 132 Protestatio qua vitatur irregularitas, quando locum habeat, vel non habeat in conscientia.
 133 De eadem protestatione respectu aduocatorum & testium in causa sanguinis, itemq; Inquisitorum fides tradentium hereticos brachio seculari.
 134 Quid sit sentiendum de Clericis, qui intersunt executioni sententiae sanguinis.
 135 Consilium propter quod incurritur irregularitas, dari potest responsione, approbatione, & persuasione: ac quod eam non inducat responsio facta tantum causa cognitionis.
 136 Inducat autem ordinata ad executionem homicidij, vel mutilationis.
 137 Duplex differentia inter consuletem, & mandantem in incurrenda irregularitate ex homicidio.
 138 Quatenus ab irregularitate excusetur Confessarius, qui negat Iudici absolutionem nolenti iudicare secundum leges, quae poenam mortis, aut mutilationis imponunt.
 139 Approbatio homicidij, qua incurritur irregularitas.
 140 Ad quaestionem, An approbatio subsequens homicidium inducat irregularitatem: responsio negativa.
 141 Quatenus persuasione homicidij incurrat irregularitas.
 142 Quatenus ob datam persuasionem, causa mortis.
 143 Qui non incurrant, etiamsi persuasione dent causam mediatam, ex qua mors sit verosimiliter secuta.
 144 Irregularitas non incurritur dando causam mediatam, ex qua homicidium non est verosimiliter secutum.
 145 Responsio ad dubium: quando silens incurrat irregularitas ex homicidio.

De contractu mandando.

SECTIO I.

Mandatum aut est licitum, aut illicitum: & utrumque vel quo quis ipse mandat, vel quo alterius mandato cooperatur: est item aut expressum, aut tacitum. Mandatum licitum quo quis ipse mandat, declaratur exemplo illius, quo Iudex secundum allegata, & probata condemnat aliquem ad mortem, mandatum vero quo quis cooperatur, exemplo eius cuius eadem condemnatione affessor est Iudicis, aut est testis, aut notarius, aut alius qui attestations scribat aut sententiam, vel hanc legat cum publicatur. Mandatum autem il-

licitum quo quis ipse mandat, est omne mandatum homicidij, factum a priuata persona: Illicitum vero quis cooperatur mandato illicito, contingit scribendo literas, alis mandati, aut eas dictando aut transcribendo, aut legendo ei cui mandatum datur aut aliud huiusmodi faciendo. Mandatum denique expressum, esse illud, quo quis expresse alteri praecipit ut aliquem occidat vel mutilet, nomen ipsi indicat: sicut & illud esse tacitum, quo idem facit tacite. Cuius exemplum est apud legisperitos tritum, ut habet Couarr. ad Clement. Si furiosus par. 2. §. 1. nu. 3: quando quis passus iniuriam dixit filio, aut famulo, non regrediaris domum meam, donec ipse aliquid noui audiam de te: Talia enim verba indicant vltimendi animum.

Iam sicut mandando homicidium, operam subsecuto: ita etiam cooperando eidem mandato irregularitatem contrahit, D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 2. sub initium confirmat per citatum cap. Si quis viduam, iuncto cap. Sententiam, Ne Clerici vel Monachi: in quo tales cooperationes prohibentur Clericis: Similiter contrahi non tantum ob expressum, sed etiam ob tacitum mandatum Couarr. loco citato confirmat per cap. vlt. De homicidio in §. in quo is discernitur irregularis, qui mandat aliquem percuti, expresse prohibens ne occidatur vel mutiletur, si is cui datum est mandatum occidat vel mutilet percutiendo.

In quo genere tacite mandantium, congruenter cap. Sicut dignum §. Qui vero, De homicidio: Maiolus lib. 5. cap. 48. ponit detractores, susurratores, ac delatores qui dedita operam; eaq; intentione ut vulnera interueniant, disseminant discordias: & mutilationes aut homicidia inde sequuntur.

Eximit vero, eum qui ad effectum disciplinae, ut Iudicem, patrem vel magistrum, mandati aliquem percuti, si mandatarius terminos mandati excedens, mutilet aut occidat: nisi verba mandati talia fuerint, quae executori animum auxerint ad mutilandum vel interficiendum ut haec esse possunt: siue viuus siue mortuus per te det poenas condignas. Habet adhuc alia idem Maiolus, quae quoniam ad sanam antedictorum intelligentiam faciunt, breuiter percurrere tacitis authoribus quos tum ipse tum etiam Alphonsus a Vivaldo in 2. parte candelabri aurei, tractatu de irregularitate num. 249. & aliquot seq. citant.

Primum est, mandatum homicidij, vel mutilationis, quod fit per modum legis, aut edicti, vel statuti, non inducere irregularitatem. Vnde ob legem Principis, qua poenam mortis vel truncationis manus imponit aliquibus criminosis, ut falsarijs literarum sua: si, etiamsi eiusdem legis autoritate multiplicentur, illius conditor non sit irregularis, nisi illius executionem more Iudicis in aliquo particulari delinquente fieri mander. Ad cuius rei confirmationem, aliquot authoribus in margine li. era H. citatis, Henricus de lib. 14. cap. 12. §. 6. adfert: quod legislator eam statuens, censetur tantum generalis causa homicidij, vel mutilationis: sicut & adhortas milites ad fortiter pugnandum in bello iusto, aut praedicans morte dignos hereticos, fures, &c.

Adde quod Ecclesiastici habentes iurisdictionem temporalem, etiamsi nequeant per se exercere iudicium sanguinis, ex cap. Clericis, & cap. Sententiam, Ne Clerici, vel Monachi: possint tamen eadem iurisdictionem committere Iudicibus secularibus: generaliter mandando, ut iustitiam administrent secundum leges. Neq; inde incurrere in irregularitatem, constat ex cap. finali, Ne Clerici, vel Monachi, in 6. quantumcunq; talis commissionis auctoritate plectatur quis: ut notat glossa ad ante citatum cap. Clericis, verbo Iudicem. Adde iuxta praedicta capitula, & cap. Ex literis, De excessibus Praelatorum, incurfuros: si per se exercerent talem iurisdictionem: itemque si commissario suo dicant ut certum aliquem criminisum morte afficiat, aut mutilet: quia esset particularis causa talis mortis, aut mutilationis, ut alijs citatis in margine habet Henricus in citato §. 6.

Secundum est: si mandatarius repudiet mandatum, & postea mutata sententia ipsum exequatur, mandatorem effici nihilominus irregularem, quoniam ex ipsius mandato homicidium est nihilominus secutum.

Tertium est: mandantem homicidium effici irregularem, non solum si mandatarius illud statim committat, sed etiam si diu post: nisi prius ad eiusdem mandatarij notitia veniret

124.

125.

126.

facta à mandante sufficiens mandati reuocatio expressa, vel etiam tacita: qualis est, si mādans restituatur in pristina amicitia cum eo quem mandauit occidi. Ita in Enchir. cap. 27. nu. 23; habet Nauarrus.

Quartum est: vt ille qui mandauit homicidium immunis sit ab irregularitate, non sufficere mandati reuocationē, nisi ea fiat opportune: ita scilicet, vt ante homicidij operationem, ea ad mandatarium perueniat: atq; nisi mandator aduertens eum in animo occidendi persistere virtute accepti mandati: vt pote qui putet ipsi se reuocanti homicidium nihilominus gratum fore. Nisi, inquam, curet eidem mandatario persuadere, vt omnino desistat. Quod quidem curans bona fide quantum potest: si ille persistat in malo proposito (quia cōsebitur agere tantum ex odio particulari vel ex causa alia quam mandati) ipse mandans excusabitur ab irregularitate: quando quidem tale homicidium nullo modo sequetur ex ipsius mādato. Quæ excusatio locum habet etiam si eum, qui periclitatus non moneat, vt sibi caueat: quia non cooperatur secuturo homicidio. Ita alijs in margine citatis lit. O, notat Henriquez lib. 14. cap. 16. §. 2. Et in præcedenti cap. 12. §. 7. id ipsum ex eo confirmat, quod etiam si talis peccet contra charitatem: non tamen contra iustitiam, prout requiritur ad peccatum homicidij. Vnde sicut inde non contrahit obligationem ad restitutionem, ita nec irregularitatem incurrit.

Quintum est: qui dedit mandatum homicidij incurrere irregularitatem, non solum si occidatur is, quem mandauit occidi, verum etiam si occidatur mandataris, non autem ille quem mandauerat: nam & ipse suo mandato causa est talis homicidij.

Sextum est, vt eum qui homicidium, sic eum qui illud per quod ad homicidium facile perueniri potest mandat, secuto homicidio irregularitatem fieri: vt eum qui mandat in via trita bombardam discludi: vel manu armata accipere fundi possessionem. Quod deduci potest ex cap. vltimo, De homicidio, in argumento à minori ad maius.

Postremum est: ad tacitum mandatum homicidij irregularitatem inducens, illud reduci, quo Superior reum aliquem ad se adduci præcipit dicēdo, adducite eum viuum, vel mortuum: atq; reus ipse capientibus resistens, ab eis occiditur.

De eadem irregularitate ex homicidio contracta verbo: defendendo, seu dicendo in eam iam homicidij.

SECTIO II.

127. **D**efensione committitur homicidium per verba, cum quis alium ita verbis defendit, vt homicidium per se inde sequatur: prout accidit in causa sanguinis, patrocinando pro actore contra reum, qui sententia iudicis mutilatur, vel occiditur: aut pro reo contra actorem, qui ob imperitiam, aut negligentiam patrocinantis damnatus ad talionem, mutilatur vel occiditur quo utroq; defensionis modo irregularitatem induci, ex eo probatur, quod rationem quandam habeat accusationis, propter quam imposta est irregularitas, per cap. Sententiam, & cap. Clericis, Ne Clerici, vel Monachi: ac per illam regulam communem, Quod irregularis sit, qui dedit causam propinquam homicidio, aut mutilationi.

128. Quæ regula locum habet etiam in illo, qui aliquem verbo retrahit a defensione eius qui mutilatur, vel occiditur: si quidem retrahat malo animo, nempe vt ille occidatur: non autem si affectu pietatis, vt solent pater & mater filium retrahere, ne ipse defendendo mutiletur, vel occidatur, prout notat Tabiena in verbo Irregularitas 2. nu. 17. Ratio vero est, quod hac intentione retrahens, non velit homicidium, sed fugam homicidij.

129. Habet item locum eadem regula in ijs, qui pro defensione propria personæ, vel aliter vtilitatis suæ gratia; aut etiam propinquorum, quorum res reputentur quasi propria, inquit Henriquez libro 14. capite 11. §. apud secularem Iudicem querelam deponentes, aut eum qui iniuriam intulit offentes (ex Nauarr. capite 27. numero 226.) petunt emendam sibi fieri, & prouideri ne contra se talia de cætero præsumantur. Itemq; in delatoribus criminum vergentium in reipub.

forniciæ, siue facta iam sint, siue fieri paterebunt; in quo tamen casu (prout attingunt Nauarr. in præceden. numero 213. & Couar. ad Clement. Si furiosus, par. 2. §. 5. num. 4.) datur ab irregularitate excusatio, sicut in præcedenti, si ipsi siue querelam deponentes, siue delatores, expresse protestentur se non intendere poenam sanguinis, ex cap. Prælati, De homicidio in 6. In ijs autem qui querimoniam deponunt alienæ tantum vtilitatis causa: memorata regula habet locum: ita vt illi secuto homicidio, vel mutilatione, etiam si protestatione vtantur, in irregularitatem incurrant: prout communem sententiam esse Nauarr. habet in eod. cap. 27. num. 217. per citatum cap. Prælati, ponderando verbum, Suis. Admonet Henriquez in citato lib. 14. capite 11. §. 5. in principio, non esse necessarium protestationem prædictam fieri simul cum delatione: sed satis esse eam Iudici proponere antequam præferat sententiam. Illa autem Clericis indulgetur, vt in eodem cap. Prælati expressum est, ne ipsi à laicis impune vexarentur in suis personis, aut in suis rebus.

Habet adhuc locum eadem regula in teste, super cuius attestatiōe firmatur sententia sanguinis, etiam si inuitis testimonium tulerit. Ratio est, quam habet Henriquez in sequen. cap. 12. §. 9. quod testimonium sit per se de ijs ob quæ mors inferretur: vt pote influens in sententiam sanguinis, tribuendo illi veritatem iudicii.

Amplius eadem regula locum habet in eo qui malefactorum querentibus ad mortem, reuelat ubi sit: vel hoste aliquem insequente indicat quæ viâ fugerit: aut furis interfingua, seu notas tradit; aut viso latrone clamat ad esse latronem. Quando enim talis verosimiliter putare potuit ex illis suis indicijs securum ad mortem, aut mutilationem, & secuta est, si irregularis, tanquam is qui causam propinquam dederit: nisi forte excusaretur eo quod ad defensionem propria vitæ tale quid fecisset, prout intelligitur ex cap. Tu nos, De homic. §. ad vltimum. Addi potest quod alijs citatis habet Henriquez in sequenti §. 10. irregularem fieri Notarium, Aduocatum, aut Iurisperitum secuta morte qui Iudicē de causa, aut processu contra reum informat, aut registrum summat ad faciliorem Iudicis instructionem: quia talis informator, vel summissa secuto effectu, censetur cooperatus occidenti, aut mutilanti. Idem iudicandum esse vult de nuntio, cursore, & mādatorio, cui ex mandato Iudicis perinde creditur ac Notario. Imo idem quoque, de eo qui præuidens mortis, mutilationis periculum, literas, etiam si tanquam priuatus, scribit ad Iudicem vt capiat aliquem reum: ob quas fit vt ille hunc damnet morte.

Non habet autem locum memorata regula in eo qui in causa tantum ciuili accusat aliquem, qui cadens causa, contumax est, nec vult parere sententiæ Iudicis, & ideo morte mulctatur. Talis enim accusatio non est homicidij causa nisi remota: ideoque non inducit irregularitatem, prout deducitur ex cap. Postulasti, De homicidio. Quod idem potest iudicari (expressumq; est à Couar. ad Clement. Si furiosus, par. 2. §. 5. num. 3.) de eo qui accusat aliquem in causa criminali, quæ talis est vt mortem, vel mutilationem non mereatur: ipseq; accusans scit non mereri: sed per imperitiam, aut malitiam Iudicis morte damnatur accusatus. Nam talis accusatio, neq; ex sua natura, neq; ex intentione accusantis est causa propinqua homicidij.

Idem potest etiam iudicari de Episcopis, aut concionatoribus, eo quod delicta publicè, & nominatim obiurgant, inducti sunt Iudices ad exercendum iudiciū sanguinis. Pro quo facit quod habetur in historia tripartita lib. 10. capite 4. de D. Chrysostomo, quod cum Eutropium consulem publicè obiurgasset coram Arcadio Imperatore, hic ea remotus, illi caput ob crimina amputari iussit.

Cæterum circa ante memoratam protestationem aduertendum est: certum esse illum qui defert querelam de iudicio criminali, si non faciat eiusmodi protestationem etiam si nunquam intenderit mortem accusati, imo valde ei displiceat: irregularem esse, morte, vel mutilatione secuta. Non esse vero, si eandem faciat animo sincero, id est, interius in animo suo non intendens mortem, sicut exterius se non intendere protestatur: vtrumque enim habetur per cit. capite Prælati.

Verifatur autem in dubio an irregularis habendus sit in conscientia.

conscientia ille, qui exterius quidem protestatur se non intendere mortem; interius tamen in animo vere intendit. Nauar. enim in Enchir. cap. 27. numer. 226. putat irregulare esse; & se de facto sepe ita consuluisset. Fundamentum ipsius præter auctoritatem plurimum Canonistarum, quos refert, est: quod ille qui hoc modo accusat, causa sit mortis, & illa protestatio non sit ea quam ius requirit, cum non requirat fallacem, & mendacem: Couarr. vero ad Clemen. Si furiosus, 2. par. §. 5. numer. 2. quem sequitur Henriquez in libr. 14. cap. 11. sub finem, tenet sententiam contrariam, quam ut meliorem tueri possumus. Tum quia sola interioris voluntatis actio, non sufficit ad irregularitatem, ut Nauar. non negat. Tum quia ut eximatur quis à numero illorum qui dando causam homicidij incurrunt in irregularitatem, satis est per memoratum cap. Prælati, ipsum uti protestatione ea de qua agimus. Ad quam nihil referre, an consentiat cum interiori voluntate protestantis, an dissentiat, confirmatur ex eo, quod pœnæ legi interpretatione, restringendæ sunt potius quàm ampliandæ: & contra, privilegia amplianda potius, quàm restringenda. Inde enim sequitur ius quod statuit hanc irregularitatem protestatione vitari, nõ esse restrictione contrahendam ad eam protestationem quæ fit voce simul, & interiori intentione, sed esse ampliatione extendendum ad eam quæ fit absq; interiore intentione, præsertim penitus occultata. Neque est quod quis dicat periculum cui reus exponitur obitare tali restrictioni, vel ampliationi: neq; enim illud imputandum esse accusanti, sed ipsi reo qui se illi exposuit: argumentum cap. Postulasti, De homicidio. Quod autem Nauar. ait ius nõ exigere protestationem fallacem: ita verum est, ut pariter verum sit nec veracem exigere particulariter, quia absolute exigit protestationem, ut protestatio est: nihil determinando de veraci, aut fallaci.

Si quæras, An aduocatus exercens suum officium in causa criminali, per eandem protestationem fiat immunis ab irregularitate. Respondet loco citato num. 5. Couarr. ex communi sententia, non fieri immunem, quando patrocinatur aduersus reum, sicut nec eum, ut idem ibid. vers. 13. addit, qui in causa criminali dicit testimonium, propter quod mors, aut mutilatio inferitur. Ratio vero est, quod tales præbeant causam homicidij proximam, ex qua ipsum de se, saltem ut plurimum, sequitur: ita ut protestatione intentio interior non possit sufficienter celari. Secus est vero de Aduocato, qui patrocinatur pro reo accusato. Ipse enim per dictam protestationem, imò & sine ea, tiam si Clericus sit, ex eo sem. auctore, fit immunis ab irregularitate, quantumcumq; ac ulator pœnæ talionis damnatus, mutilatione, aut morte mulctetur: nisi ipse patrocinando petat accusatoris calumniam puniri talione: isq; sententiæ Iudicis occidatur, vel mutiletur: quia in tali casu ille rationem subiret accusantis in causa sanguinis quem non iuuat protestatio.

Addit in sequen. 6. Couar. ab irregularitate immunes fieri Inquisitores fidei per eam protestationem, quâ secundum cap. Nouimus, De verborum significatione, hæreticos post ipsorum damnationem tradentes Iudici seculari, rogant ne illos mutilent, aut morte afficiat. Quinimo sine tali protestatione immunes esse privilegio speciali, quo possunt simpliciter damnare hæreticos, & per sententiam declarare quod incurrerint pœnas, ut horitate Pontificum, & legum impositas. Nõ autem pœnas ipsas quæ sunt sanguinis, mandare executioni immediate: adeo ut aliquem morte afficientes, aut mutilantes in irregularitatem incurrant.

His addenda est solutio dubij, An Clerici qui interfunt executioni pœnæ mortis sint irregulares: quam tradit Angelus Homicidium 1. num. 23. & Armilla verbo Irregularitas, num. 20. Estque fieri irregulares per cap. Ex literis, De excessibus Prælatorum: si præsentem præstent aliquid auctoritatis in ea executione: ut censetur Prælati iurisdictionem temporalem habentes, qui ad sunt tanquam ij quorum auctoritate ea pœna infligitur: itemq; Clerici, qui interfunt custodia illius qui punitur morte, ne liberetur ab illa. Sin autem interfunt executioni sententiæ mortis ex sola curiositate, non fieri irregulares: quamuis in maioribus Ordinibus constituti aut beneficiarij, secundum receptâ sententiam peccent, ex Nau. in Enchir. cap. 27. num. 214. Videri potest de his Molin. De iust. & iure tract. 3. disp. 8. nu. 13.

De irregularitate contracta verbo, Consulendo.

SECTIO III

SVperest ut dicamus de consilio: quo etiam ad incurrendam irregularitatem sufficienter, homicidium committitur. Tribus modis igitur, ut notatum est à D. Anton. 3. par. tit. 28. c. 2. §. 2. tale consilium dari potest: responsione, approbatione, & persuasione. Responsione datur, cum quis interrogatur an alicui in certo aliquo casu ultimum supplicium, aut mutilatio debeat. Quæ quidem fieri potest; aut quando quis interrogat tantum causa cognitionis, id est, tantum ut sibi scientiam eius rei comparet: ut, An hæreticus comburendus sit: aut quando quis interrogat causa executionis, id est, quia paratus est exequi quod fuerit responsum: v. g. An debeat extremo supplicio afficere criminofum, quem tenet in carcere. Atq; priori responsionis genere nõ contrahitur irregularitas. Hoc enim est, quod post Pat. v. Angelus Irregularitas 1. n. 4. & Sylu. Homicidium 3. qu. 5. d. c. 4. tradunt, non incurri irregularitatem quando crimen nõ imminet puniendum, etiam si respondeatur ipsum mereri mortem. Et ita, quem admodum Maiolus expressit lib. 2. c. 9. sub finem, ij qui componunt tractatus, commentarios vel consilia criminalia, quibus instruit Iudices de modo procedendi in infligendis pœnis corporalibus, aut Principibus consulunt ut certis criminibus irrogent pœnam mortis, aut mutilationis, non incurrunt irregularitatem: quantumcumq; iuxta eam instructionem exerceatur iudicium sanguinis: nisi iniquâ docuerint, aut consulerint, & Iudex eorum sententiam secutus inique occiderit, vel mutilauerit, ex Tabiena Irregularitas 2. n. 10.

Posteriori vero genere responsionis, irregularitas contrahitur: ita ut oporteat rem mature considerare antequam respondeatur: & ex qualitate personæ, ac ex modo interrogandi, & ex alijs circumstantijs conijcere quo fine interrogetur: ne videlicet, ut habet Rosella Homicidium 4. n. 9. propter responsionem directam, vel indirectâ, interrogans intelligat quod debeat eum sanguine punire. Istud Couarr. ad Clemen. Si furiosus par. 2. §. 2. n. 1. confirmat per cap. Si quis viduam, dist. 50. & per cap. 2. De Clericis pugnantis in duello, & per cap. Sicut dignum, De homicidio §. Clericos. Et ad illius declarationem statuit, pluribus auctoribus allatis, irregularitatem ex consilio contrahi, quando ille cui datum est, non erat alioqui facturus homicidium: aut etiam, quod idem probabiliter addendum putat, esset quidem alioqui facturus, sed per id consilium euaserit deterior, & obstinatio ad faciendum. Nam constitens homicidium, aut mutilationem ei qui erat alioqui facturus, neq; ex eo consilio euasit deserens, non contrahit in de irregularitatem: quod locis citatis Angelus & Syluester expresserunt. Et confirmatur, quia quod nihil in talem effectum influit, non censetur ei causam dedisse.

Atq; Couar. ipse bene aduertit consulentem distingui in 2. ad mandante, qui fit irregularis ex mandato homicidij, quantumuis mandatarius sine mandato illud alioqui commissurus fuerit: quoniam ratione mandati accepti, censetur illud causa mandatis committere. Cui differentia addi potest alia: quod cum mandans reuocatione mandati possit euitare irregularitatem, prout ante tradidimus in nu. 126. communiter tamen, nõ possit consulens reuocando consiliu, nisi efficaciter ei cui dedit persuadeat contrarium, & teneat omnes alias vias quibus executio prohiberi potest; ita ut (quod loco cit. D. Anton. expressit) secuto homicidio: si aduertat illius perpetrationem pendere ex suo consilio, debeat se existimare irregulare: non item si probabiliter putet ipsum aliunde pendere: & maxime si occisor testetur se non occidisse propter ipsius consilium.

Talis vero differentia ratio est, quod mandatum detur, & exequendum sit gratiâ eius qui mandauit: vnde hoc ipso quod reuocat suum mandatum, cessat causa data occisionis: consilium vero detur, & exequendum sit non gratiâ consulentis, sed gratiâ illius cui consilium datur, qui non ita facile dimouetur de sua opinione per simplicem reuocationem: imò sepe nec permultas rationes: ita ut reuocato consilio adhuc maneat ratio occidendi: in alijs vero que in memorato num. 126. retulimus, inter se conueniunt mandans, & consulens homicidium, vel mutilationem.

Hoc occurrit dubij, An si Iudex confiteatur se nolle mor-

135.

136.

137.

138.

te punire Reum qui secundum leges meretur mortem: Cōfessarius dicens se non posse ipsum absolueri nisi morte puniat, irregularitatem incurrat. Cui respondendum videtur, quod ex recentiorum sententia attingit Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 4. lit. B. in margine, non incurrere: declarando tantum eidem Iudici, ad quid ex officio, & iure teneatur: quod si facere nō sit, ipsum tanquam violatorem legum, ex quarū præsripto sub mortali tenetur iudicare, non possit absolueri. Nam Cōfessarius debet ex officio absolutionem negare, non habenti propositum faciendi quod tenetur sub mortali. Credibile autem non est, quod Ecclesia irregularitatem imponat Sacerdoti qui ex suo officio tenenti declarat id, ad quod secundum ius sub peccato tenetur, ob officium quod gerit. Neque id est, cooperari occisioni, sed super ea cognitionem veritatis proponere in casu in quo non potest absque peccato celari. Quod si opus sit negationis prædictæ rationem reddere, id fiet dicendo ipsi Iudici: debes facere quod leges præcipiunt, & secundum eas aduersus reos agere. Non vero dicendo suspende, aut interfice, quoniam malum est si talis criminofus euadat impunitus, ex cuiusmodi dicto irregularitatem incurri, habetur ex cap. Ex literis, De excessibus Prælatorum.

139. Approbatione autem, datur consilium homicidij, prout D. Anton. loco cit. expressit, cum quis audiens aliquos velle facere homicidium, siue ipsius, siue alterius nomine, approbat: præmium, aut liberationem, aut receptionem, aut quamlibet aliam defensionem illis promittendo, aut gratum tibi fore homicidium significando, quod ex Nauar. in cap. 27. n. 219. est dicitur. *causam finalem homicidij*: aut cum in consilio de morte alicuius tractatur, consentit quis cum alijs. Qua de causa irregularitatem contrahi, si mors sequatur, ex eo patet: quod talis approbatio non fit sine intentione homicidij perpetrandi.

140. Si quæras, An approbatio homicidij, quæ ipsum subsequitur, & rati habitio dicitur, inducat etiam. Inducere respondent Rosella Homicidium §. n. 2. & Syluest. eodem verbo quæst. 7. dicto 5. Couar. vero ad Clemen. Si furiosus, 2. par. §. 1. n. 4. prius proposita Felini ad cap. Sicut dignum, De homicidio, non nullorumque aliorum opinione; rati habitio inquam, homicidij inducere irregularitatem, vbi ipsum perpetratum esset nomine illius qui ratum habet: non item vbi ipsum perpetratum esset nomine alterius: asserit absolute, non inducere irregularitatem: quoniam ea non contrahitur nisi in casibus expressis in iure, ex cap. Is qui, De sentent. excommunic. in 6. Nusquam autem ius Pontificium expressit rati habitio committi homicidium, ex quo ratum habens sit irregularis. Idem sentiunt Tabiena Irregularitas, 2. §. 7. & Armilla eod. verbo, n. 22. Si opponas rati habitioem mandato comparari, & æquipollere, extra regulam rati habitioem, De regulis iuris in 6. Respondet Couar. eam regulam vniuersæ locum habere, quoties non requiritur specifica iuris determinatio: seu in iure specialiter determinatum esse casum, sicut esse debet casus in quo irregularitas incurritur, per citatum cap. Is qui. Non sequitur ergo si committens homicidium fiat irregularis, pariter illud ratum habentem fieri irregularem: quia istud posterius non est perinde ac illud prius, in iure expressum, prout ad irregularitatem incurram requiritur. Si vrgeas per cap. Cum quis, De sententia excommunicationis in 6. ratum habentem Clerici percussorem facere suo nomine, incurrere in excommunicationem Canonis, Si quis suadente Diabolo, 17. quæst. 4. Idem author respondet, nondum aliquid tale quoad irregularitatem constitutum esse ab Ecclesia de ratum habente: vnde cum irregularitas non incurratur nisi in causa à iure expresso: non esse quempiam censendum irregularem ob rati habitioem. Quæ sententia tanquam mitis, simul & probabilis teneri potest, sicut tenet Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 10. littera R.

141. Persuasio denique datur consilium homicidij, cum quis alicui persuadet, vel ipsam occisionem, vel illius causam, seu aliquid ad eam sufficienter ordinatum: vt fit cum quis alicui, qui ab alio prouocatus est iniurijs, persuadet, vt tueatur suum honorem. Quatenus autem irregularitas incurratur tali genere consilij intelligitur ex distinctionibus quas tradit Tabiena in verbo Irregularitas 2. §. 10. Consiliū, inquit, est de morte, vel de causa mortis. Ac de morte rursus, vel im-

minente; ita vt consilium ipsum causa sit executionis: vel non imminente, ita vt sit causa tantum cognitionis: prioris que modo inducit irregularitatem secuto homicidio, vel mutilatione: nō item posteriore, per eadem quæ ante dicta sunt de responsione num. 135. & 136.

De causa mortis vero, vel consilium est dolosum, seu quomors intenditur: vt si Titio persuadeatur emere catapultam, qua creditur suum inimicum interfecuturus: sicque siue causa sit immediata, siue mediata, secuto homicidio inducit irregularitatem, per cap. Si quis viduam, distinct. 50. vel non est dolosum, vt pote absque intentione homicidij datum secundum iura: tuncque vel non imminet periculum mortis ex causa super qua consilium datur: & ita non contrahi irregularitatem probatur: quia ex consilio de morte non imminente, minimè contrahitur, ex præced. numero 135. vel imminet periculum, tuncque vel causa mortis super qua datur consilium est mediata: vt oppugnatio castri, vel est immediata, displotio bombardæ. Si que est mediata, incurritur irregularitas, si verosimile fuit ex tali causa mortem secuturam: quia ipse consulens debuit tunc de eo cogitare, ideoque negligentia saltem facit ipsum obnoxium irregularitati.

Excipiendus est tamen is qui in iusto bello hortatur milites vt fortiter, magnoque animo præsertim ad repertendam victoriam, liberandamque patriam: dummodo hortetur absque intentione speciali mortis, vel mutilationis cuiusquam: quod plene tractatum videri potest apud Nauar. cap. 27. nu. 215. & duobus sequentibus. Non autem is qui hortatur in bello iniusto etiam tantum pulsando tympani, aut tubam, prout expressit Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 7. littera B. in margine; & ratio est, quod concurrat ad homicidium iniustum. Excipiendi sunt item Prælati, qui contra inferentes vim rebus Ecclesiæ implorant brachium seculare hortando, nō quidem vt occidant, vel mutilent: sed vt Ecclesiam ab hostium oppressione liberent. Esti verosimile sit inde securitas cædes. Ita colligitur ex cap. Postulasti, De homicidio: & docet D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 2. §. 1. ex quo ad verbum idem habet Tabiena in sequenti §. 24. Excipiendi sunt adhuc ex Felino ad cap. Sicut dignum, De homicidio, num. 10. Inquisitores fidei, tradentes Iudici seculari damnatum à se, quantumuis certi omnino sint de futura morte. Quod idem ex Hostiensis refert Tabiena in præcedenti §. 9.

Si vero causa fuit mediata, nec verosimile fuit mortem secuturam, non incurritur irregularitas. Quod Tabiena expressit ibid. §. 11. propositione sexta; & illustrari potest duplici exemplo: quorum prius est, si Titius Petrum fugientem manus hostium, qui ipsum occidere tenent, persuadent ne fugiat, eo quod putet se cohibere posse eosdem hostes, quia sunt ipsi affinitate, vel familiaritate valde coniuncti: vel apud eos auctoritate multam valere potest. contingatque Petrum, eo quod subliteris, occidi: Titius ex tali homicidio non efficitur irregularis. Posterior est, si quis videns puerum ad aquantem in flumine equum dantem signa voluntationis in aqua, eundem puerum hortetur, vt statim descendat, eo quod iudicet illam ea ratione facilius euasurum, si ille descendens submergatur, non erit iste, qui descensum consuluit, irregularis.

Si autem causa mortis super qua datur consilium, sit immediata, & mortis imminente: aut tale consilium datur pro defensione fidei, vel Ecclesiæ: vt hortando ad martyrium: aut pro defensione patriæ, vel oppressorum extra causam fidei. Atque prior modo, non inducere irregularitatem ex Innocentio, Horiensi D. Antonino, & Rosella referens Tabiena, confirmat in verbo Irregularitas 2. §. 10. & 15. ex cap. Pro membris, 23. quæst. tertia, & ex cap. Omni timere, in sequenti quæst. 8. Infertque quod habetur ex Felino per cap. Ad abolendam, De hæreticis, sub finem, ab irregularitate excusari Inquisitorem fidei si infert, vt Iudex secularis puniat hæreticum pœna mortis. Tale consilium enim pertinet ad defensionem fidei. Posteriori modo vero ex Hostiensis, & Innocentio habet Tabiena in eod. §. 15. consulentem incurrere in irregularitatem, si verosimiliter sciat inde secuturam mortem, eaque sequatur. Verum locus excusationis esse posse videtur ob naturalem obligationem subueniendi patriæ periclitanti: vt & Principi, ex præced. nu. 109.

145. Hæc; de irregularitate ex homicidio, quæ dicto contra- hitur dixisse sufficiat. Sed antequam ad eam veniamus quæ contrahitur factò, exponendum est dubium, An quis solo silentio (quod committi posse homicidium habetur ex cap. Ephesij, dist. 43.) possit irregularitatem incurere. Distinctione vero utendum est: si enim tractetur de alicuius occisione inter pares, aut fere pares; alijsq; iudicantibus ipsum esse occidendum, unus eorum tacet, is tacendo, quia silentium in ipso non est causa mortis, non incurrit in irregularitatem, etiamsi contra charitatem peccet mortaliter, non impediendo suo sermone, si potuit. Ita Nauar. in Enchir. capit. 27. nu. 23. 4. contra Syluest. Quamquam tamen ex Couarr. ad Clemen. Si furiosus, par. 2. §. 2. num. 8. versu Quinto: si ipse tacens, esset is propter quem tractatur de occisione: nimirum quia eam illatam alij volunt vindicare, iucurreret irregularitatem tacendo: eo quod talis taciturnitas exprimeret interiorum consensum ipsius, quo alij ad peragendum homicidium confirmarentur. Quos id molientes gratia ipsius tenetur impedire omni ratione qua potest: alioqui censetur dedisse causam homicidio.

Sin autem tractetur inter eos, quorum alij sunt superiores, alij inferiores, id est, quorum alij in alios auctoritatem habent, siue publicam, siue priuatam: & superioribus in mortem conspirantibus inferior tacet: ex suo silentio non incurrit irregularitatem, ut nec obligationem ad restitutionem, prout probatur argumento à maiori: nempe, quod nec æqualis tacens incurrit alijs æqualibus conspirantibus, cum non violet iustitiam. Inferioribus vero conspirantibus superior tacens si sit persona publica, quæ ex iustitia tenetur impedire tale homicidium, suo silentio incurrit irregularitatem: sicut & iustitiæ ministri, qui contra iustam obligationem sui officij omittunt defendere eum cui mors, aut mutilatio intentatur: per ea quæ alijs in margine citatis, tradit Henriquez lib. 14. cap. 12. §. 7. & notabuntur in sequenti cap. sect. vltima. Si vero sit talis persona quæ non nisi ex charitate idem homicidium impedire tenetur: etiamsi non impediendo peccet mortaliter, non incurrit tamen irregularitatem, prout in eadem sectione vltima exponetur. Quod tamen iuxta Couarr. loco cit. sic moderandum est: ut si in illius gratiam, vel illius auctoritate, & favore freti, de occidendo tractent, homicidiumque moliantur, incurrat irregularitatem suo silentio: quia dat causam homicidij æquivalentem verbo, sufficienter inclinanti voluntatem alterius ad occidendum.

CAP. VII.

De irregularitate ex homicidio, contracta factò.

SVMMARIVM.

- 146 Varij modi quibus factò incurritur irregularitas ex homicidio.
- 147 Non incurrit irregularitatem qui dat arma sua alicui à quo defendatur, vel qui seipsum defendit ab iniussore.
- 148 Nec incurrit qui dat ad vsu licitum: secus vero qui ad vsu illicitum.
- 149 Ut committens homicidium, vel mutilationem, sic & ei auxiliium dans irregularis est, nec excusatur ex eo, quod det bonum sine.
- 150 Excusatio est, cum in bello iusto pugnavit, aut talis reipub. necessitas vrget, ut si quis non pugnavit, hostis illam vastaret.
- 151 Duarationes quibus hoc probatur.
- 152 De eo qui dat occasionem mortis, aut mutilationis, quando in irregularitatem incurrat, aliquot casibus propositis declaratur.
- 153 De casu in quo rixando occasio datur: aut domi alendo feram.
- 154 De eo in quo datur, exercendo chirurgi, aut medici officium.
- 155 De eo in quo datur castigando subditum.
- 156 De eo in quo datur ludendo, aut agendo aliquid periculosum, aut rixando cum grauida.

Valerij Par. III. Tom. 3.

- 157 De eo in quo datur voiferando, aut infantes habendo secum in lecto.
- 158 De eo in quo datur colludendo.
- 159 Ratio cur in talibus, & alijs similibus casibus irregularitas incurritur.
- 160 De cooperante occisioni, vel mutilationi, ac primum de eo qui deliberate.
- 161 Quid tenendum, cum multi non de communi consilio aliquem aggrediuntur, & quid de insigente vulnere lethale ei, qui ab alio occiditur.
- 162 Quid tenendum, quando plures plura vulnera inflixerunt vni, & necitur ex quo sit mortuus.
- 163 Quid de eo qui animo occidendi percussit aliquem qui ab alio occisus est.
- 164 Quid de eo qui alicui vulnus inflixit, non quidem lethale, ex eo tamen non ob aliquam causam interuenientem mortuus est.
- 165 Quatenus irregularitas incurrat in pugnando in bello iusto.
- 166 Quando omnis defensio, irregularitatem non inducat, & quando inducat.
- 167 Ratione, & exemplis declaratur quando inducat.
- 168 Quatuor conditiones quas concurrere oportet ad contrahendam irregularitatem ex defectu defensionis: & nonnulla inde deducta.
- 169 De obligatis ad defensionem ex officio publico, aut mercenaria conventionione.
- 170 De advocatis, aut Procuratoribus deserentibus patrocinium Rei ei: aut medicis, vel chirurgis negligentibus curam egri: & id genus alijs contra delictum ipsorum ex iustitia.
- 171 Statutum Concilij Tridentini de dispensatione in irregularitate ex homicidio.

146. **V**T homicidium committi, sic irregularitas contrahi factò potest primo quidem materialiter: vel dando alteri arma ut aliquis occidat: vel deducendo aliquem in locum ubi occidendus est: prout vsuuenit ei qui comitatur Iudicem tanquam Notarius, aut satellites, vel cultos damnati ducti ad mortem, ex Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 217. patetq; ex cap. Aliquantos, dist. 51. Secundo vero, effectiue, nempe occidendo, vel mutilando per seipsum. Tertio, dando sufficientem occasionem mortis, vel mutilationis. Quarto, cooperando in alicuius occisione, vel mutilatione.

De irregularitate incurra factò, materialiter.

SECTIO I.

147. **D**E hac, quod eum qui dat arma, notanda sunt aliquot propositiones ex Nauar. in Enchir. cap. 27.

Prima est in num. 212. Si quis iniussus ab altero cui se resistere posse diffidit, det arma sua tertio à quo defendatur, si hic iniussorem occidat, illum non esse irregularem, qui arma dedit: quia sicut potuit per se occidere in illa extrema necessitate, sic potuit per alium. Attamen quia in tali casu non liceret occidere nisi cum moderamine inculpatae tutelæ: difficultas esse potest. An si in hoc casu ille, cui arma data sunt, occidat sine eo moderamine, is qui dedit fiat irregularis. Cui occurrendum est, probabile videri non fieri. Ratio est: quia danti arma in tali casu, liceret per seipsum occidere propter inuitabilem necessitatem, quam ob defectum virium & industrie diffidens se vitare posse, licite ad suam defensionem adhibet tertium dando ei arma: quibus si perperam vtatur, non est imputandum danti: in cuius potestate non est amplius eorumdem armorum vsus, postquam illa alteri tradidit eo sine. Imputandum igitur est iniussori qui dantem redegit in eas auggultias, ut ad vitæ conseruationem dare cogeretur.

Secunda propositio est in eod. nu. 212. Si quis contra naturalem obligationem det ea intentione arma proximo, ut occidendo defendat se contra aggredientem, secuta morte aggressoris, taliter dantem effici irregularem: quia sicut occidendo per se alterius aggressorem sum irregularem, ita etiam sum occidendo eundem per alium.

148. Tertia, quam in sequenti num. 215. 216. & 217. Nauar. tractat, est. Eum qui dat arma alicui absq; speciali intentione, ut occidat vel mutilet: sed tantum intentione generali, ut præ-

liando vincat: aut se defendat, non esse irregularem ex secuta occisione, vel mutilatione in iusto bello, aut iusta defensione. Hanc ex eo confirmat, quod de iure canonico irregularitas non incurritur assistendo iuste preliantibus, ex cap. Igitur, & duobus sequentibus, 23. quæst. 8. etiam si quis assistat armatus, argumento cap. finalis, De Clerico percussore; atque percutiat propria manu: dummodo tamen ipse propria item manu non occidat, aut mutilet, iuxta cap. penul. De homicidio.

Incurritur autem irregularitas, per cap. Quod in dubijs, De penis, & cap. Sicut dignum, §. vltim. De homicidio, ab ijs, qui in bello iniusto, in quo sunt homicidia, aut mutilationes, adhortantur ceteros ad pugnam, vel ipsos pugnantes qualitercunque adiuvant, prout habet Panormit. ad cap. Petrio, De homicidio. Incurritur etiam ab illis qui in eodem bello suis manibus pugnant, etiam si neminem occidant, vel mutilent, vt communem sententiam esse notat Couar. ad Clemen. Si furiosus, 2. par. 6. 3. sub finem num. 2. Quæ cum ita sint, intelligitur traditam propositionem congruere ijs, quæ iure canonico constituantur de irregularitate. Ex ea enim differentia inter eum qui licite prelianti auxilium præbet, & eum qui illicite preliantem adiuvat, aperte constat sic esse distinguendum inter eum, qui ad vsum licitum, & eum qui ad vsum illicitum dat arma alteri: vt ille inde secuto homicidio, non incurrit irregularitatem; nisi ea intentione dederit, vt homicidium, vel mutilatio committeretur: hic vero incurrat. Videri potest Henriquez alios in margine citans libr. 14. cap. 12. §. 4.

De incurfa facto, effectiue.

SECTIO II.

149. DE eo qui effectiue committit homicidium, vel mutilationem; notandum est, iuxta cap. Si quis viduam, dist. 50. ipsum irregularitati similiter subijci, siue percussione, siue veneno, siue alia quavis ratione occiderit, aut mutilauerit. Subijci item auxiliantem; v.g. eum, qui homicidam associat; vt ipsum, si sit opus, defendat, quantumuis nihil aliud faciat: imo ipsi homicidæ quantum potuit dissuaserit perperationem homicidij, ex D. Anto. 3. par. tit. 28. c. 2. §. 5. Itemque vendentem, vel commodantem scalas, funes, enses, sclopetas ad suspendendum, strangulandum, iugulandum, configendum, aut aliquod membrum præscindendum, quemad. expressit Nauar. in Enchir. cap. 27. n. 217. & alij communiter tenent. Quamquam, vt loco cit. notat D. Anto. per cap. De occidendis, 23. quæst. 5. excusarentur, qui darent, vel commodarent indifferenter ad quemcunque vsum: scilicet eo modo, quo ordinariè solent vicini vicinis.

Illud ipsum vero à Nauar. traditum, communiterque receptum, aduerte sic esse verum, vt non excusetur quis ab irregularitate, quocumque bono fine is cooperetur in homicidio: adeo vt referente ipso Nauar. ibid. ex D. Anton. in eodem §. 5. & communi sententia, irregularis sit ille etiam qui ex zelo fidei, & animo consequendi indulgentias, fert ligna ad comburendum hæreticum. Intellige viuum, quia, vt idem auctor subdit, quando hæreticus ante strangulatur quam comburatur, irregularis non fit qui ligna detulit, nec item quando viuus quidem comburitur, sed ipso iam mortuo, eadem ligna delata conceperunt ignem, ita vt nihil sint cooperata ad mortem. Nec item ab irregularitate excusatur is, qui in bello iusto militibus cooperatur cum speciali intentione occisionis, vel mutilationis, vt v.g. dicendo occidite, percutite, displodite bombardas: vel si quis militi ad occidendum aliquem arma petenti, det, aut vitro offerat, sequaturque; inde homicidium, aut mutilatio, argumento cap. Petrio, De homicidio.

150. Aduerte autem ex communi sententia, teste Couar. ad Clemen. Si furiosus, par. 2. §. 3. num. 2. quod Clericus occidens alium in conflictu belli, non sit irregularis; si Romanus Pontifex, qui potest super omni irregularitate dispensare, permiserit ei vt propria manu pugnet. Porro quod idem ibidem addit contra Caiet. 2. 2. quæst. 40. art. 1. non esse irregularem Clericum, qui in bello iusto propria manu pugnano occideret, vel mutilaret in casu, in quo si non pugnet, ciuitas, vel exercitus euertetur ab hoste: tunc ipse non satis confir-

mat, non omnino tamen caret probabilitate, ob duas rationes præcipue.

Altera est, quod quamuis per cap. Clerici, & sequens, 23. quæst. 8. & capit. Ex multa §. finali De voto, & voti redemptione, non sit licitum Clerico, saltem constituto in maioribus Ordinibus, pugnare propria manu: nec item iuxta cap. Sententiam, Ne Clerici, vel Monachi, munere Capitanei fungi: siue vt ibidem habet textus, balistarijs, & alijs viris sanguinum præponi: nihilominus, vt Caiet. ipse ibidem ex intuitu docet, in memorato casu potest, imo tenetur, præsertim si contra infideles agatur, proprijs manibus pugnare, bombardas dirigere, si eius rei peritus sit, & alius qui id facere valeat, desit: & sic de alijs id genus: quia lex positua non extenditur ad casum in quo dispensaret legislator si præsens adesset. Qualis casus esse censeri potest is, quem pro necessitatis grauitate, vir bonus rationabiliter præsumit talem in sua conscientia. Iam sicut lex est positua, per quam Clericus peccato obnoxius fit pugnano proprijs manibus in bello: sic est & illa, per quam fit obnoxius irregularitati, si in bello occidat, vel mutilet. Quare sicut in proposito casu non peccaret occidens, vel mutilans hostem: ita probabile est nec incurere irregularitatem.

Altera ratio est quam habet Dominicus Barneæ 2. 2. quæst. 40. art. 2. dub. 4. vbi dictam sententiam probabilem esse fateatur, quod cum homo teneatur salutem patriæ anteferre suæ vitæ propriæ, quam pro illa dum necessitas exigit, debet profundere: certe ius liberans ab irregularitate occidentem, vel mutilantem, ob necessariam defensionem vitæ propriæ, censeri quoque potest liberare occidentem, vel mutilantem, ob necessariam defensionem salutis patriæ. Adde quod, vt idem Barneæ attigit, ex tali homicidio dici non possit irregularitas incurri, nisi per defectum lenitatis. At cum adest necessitas defendendæ patriæ, maxime in causa religionis, non tam occiditur, aut mutilatur ex defectu lenitatis, quam ex excessu feruoris charitatis: qualis fuit in Phinees occidente Israelitam fornicantem cum alienigena. Qui quidem Phinees ex eo facto non est iudicio diuino habitus indignus ministerio altaris, sed dignus cum sua posteritate sempiterno sacerdotio. Eandem sententiam alijs in margine citatis sequitur Henriquez libr. 14. cap. 12. §. 3. lit. E, & cap. 13. §. 1. lit. I, quam & nos sequi possumus, vt mitiorem, & satis in praxi tutam, cum bonos aulicos habeat, & satis bonis rationibus nitatur. Nulla autem dubitatio est, quin ea locum habeat, cum quis ad necessariam defensionem salutis patriæ occiderit, aut mutilauerit non valens aliter, id est, nisi occidendo aut mutilando, vitam propriam seruare.

De incurfa, dando occasionem homicidio, vel mutilationi.

SECTIO III.

151. DE eo qui dat sufficientem occasionem mortis, aut mutilationis, quando in irregularitatem incurrat, non potest melius explicari, quam propositis aliquot præcipuis casibus, ex quibus de cæteris ferri potest iudicium; quales sunt sequentes sup. pti ex Sömmularijs, partim in verbo Homicidij, partim in verbo Irregularitas, & ex Nauar. in Enchir. cap. 27. partim num. 227. & duobus sequentibus, partim num. 235. & sequenti.

152. Primus est, in quo irregularitatem incurrit is, qui illicite rixatur, aut certat cum alio, si amici ipsius superuenientes, etiam ipso non consentiente, occidant, vel mutilent. Quod idem iudicandum est ex eodem Nauar. num. 231. dum quis iniuriâ afficitur, si amici superuenientes eum qui iniuriam inferunt mutilent, vel occidant rogati, vel iussi ab ipso affecto iniuriâ, aut saltem ipso sciente, & non contradicente: nisi forte casus esse in quo vitam aliter tueri non posset: aut ad ipsius defensionem occisio, vel mutilatio nullatenus fieret: non vero si ipso nesciente, aut ipso contradicente ex cap. Petrus, De homicidio. Cuius explicationem persequens Couar. ad Clemen. Si furiosus, par. 2. §. 2. num. 8. eadem tradit. Videri etiam potest Henriquez libr. 14. cap. 13. §. 4. vbi (litera L) ex recentiorum opinione admonet non esse irregularem eum, qui ex illicite causam dedit tantum remotam, & quantum

tum potuit prohibuit ne corrixans occideretur, aut mutilaretur a superuenientibus.

Secundus casus est, in quo irregularis illo, qui domi bestiam ferocem alit, vel custodit: & est in culpa soluendo, vel tenendo solutam, si illa occidat, vel mutilet aliquem: non item, cum ipse non est in culpa: vt si fera casu tantum aliquo dilaberetur.

Tertius est, in quo irregularis efficitur chirurgus, vel medicus, cuius dolo, ignorantia, vel negligentia, aut audacia transgrediendi regulas suae artis, vulneratus aliquis, vel aeger moritur: non efficitur vero si nulla talis ipsius culpa interueniat. Efficitur similiter irregularis ille, qui cum non habeat peritiam, euellit telum corpori alicuius infixum; indeque sequitur vt moriatur citius, quam aliqui mortuus esset. Vbi aduerte quod quamuis irregularitatem incurrat is qui Iudicem adiuuat in exequenda iusta mortis poena; non incurrere tamen eum qui adiuuat chirurgum ad iuste secundum aegroti membrum: quia Iudicis sententia est ad vindictam, & punitionem malefactorum: & secatio membri aegroti, est ad eiusdem salutem; pro illaque imponitur iure irregularitas, noua autem pro hac, nisi ex fecantium culpa aegrotus moriatur.

Quartus est, in quo excusatur ab irregularitate Praelatus subditum, magister discipulum, pater filium, dominus seruum castigans, si id circumspicere faciat, quantumuis mors inde sequatur: secus si non faciat circumspicere. Vbi aduerte Episcopum irregularem fieri, si aliquem iuste mittat in carcerem, qui breui, id est, intra decem dies moriatur ob nimiam carceris humiditatem, fetorem, vel squalorem, vel alimentorum subtractionem. Non fieri autem, si moriatur post plures dies: neque is carcer plus est aptus ad mortem inferendam, quam carceres communes: quia sicut potest quis licite se carceri tradere ad poenitentiam peragendam: sic etiam potest illum Praelatus ob ipsius criminem: nec tenetur ei meliorem domum dare, quam sit carcer communis.

Quintus est, in quo excusatur ab irregularitate is, qui honesto ludo licite ludit cum altero, si inde mors inopinato sequatur; non autem si ludat illicite.

Sextus est, in quo ite excusatur ab irregularitate is, qui domum, vel tectum reficiens: ne quid incommodi transeuntibus eueniat, signa fixit ante domum, & aliquid proiecturus tempore congruo clamans ante monuit: atque aliquis nihil curans transiit nihilominus: qui lapide aut ligno tactus occiditur, vel mutilatur. Si autem signo, aut dicto non praemonuisset debite, irregularis esset.

Septimus est, in quo irregularis fit ille, qui ex agro futes vel alia animalia expulsum, lapidem iecit, & puerum interfecit; si quidem non satis circumspicere iecerit; secus si adhibuerit diligentiam circumspicendo, & admonendo, aut locus fuerit solitarius; quia, vt notat Panormitan. ad cap. Ex literis 2. De homicidio, qui proicit aliquid ad locum priuatum, & per quem nemo transire conuenit, non tenetur clamare.

Octauus est, in quo faltans, aut iocans, cum grauida, vnde sequitur vt ea abortiat, foetu iam animato, efficitur irregularis, tanquam vacans rei illicitae, & cum periculo homicidij coniunctae. Id quod plenius Suarez tractat in tomo quinto disput. 45. sect. 6. praesertim num. nono, & duobus sequentibus.

Nonus est, in quo irregularis est ille, qui conspicatus furem vociferatur talem adesse, si eo animo vociferatus est, vt occideretur, vel mutilaretur, aut credens quod superuenientes vicini eum occisuri, aut mutilaturi essent, aut tradituri Iudici occidendum, vel mutilandum secuta morte vel mutilatione. Neque excusabitur protestatione, quod non querat illius mortem, aut mutilationem ex communi sententia, teste Couarru. ad Clement. Si furiosus, par. 2. §. 5. num. 3. Et ratio est, quod talis protestatio Clericum liberet ab irregularitate, quando in iudicio fit coram seculari Iudice: non item quando extra iudicium, vt patet expendenti textum in cap. Praelatis, De homicidio, in 6.

Decimus est, in quo irregulares sunt, qui habentes secum puerulos in lecto, nec adhibentes necessariam diligentiam,

ne quid aduersi patiantur, si aliquis casu suffocetur; nam illos homicidij reos esse, vt & eos qui grauidam abortire fecerint, foetu iam animato, decernitur in cap. Consultuisti, secunda, quae est. 4. Monet autem Henriquez lib. 14. lib. 15. sub finem. in hac re sinelata, & mortali culpa non incurri irregularitatem: sicut nec alias ex delicto: additque causas, propter quas licet infantem tenere in eodem lecto, quae omnes reducuntur ad necessitatem, vel ipsius infantis, vel eorum parentum.

Vndecimus est, in quo mittens puerum ad fluuium, vel puteum vbi submergitur, fit irregularis, etiam si eum monuerit vt caueret, prout addit D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 2. §. 4. nisi forte casus talis esset, in quo nihil poterat rationabiliter de periculo cogitari.

Postremus est, in quo, vt plenius explicat Panormitan. ad cap. Exhibita, De homicidio, irregularis est ille, qui pueritiam excedens, ludendo impegit lapidem alicui, qui declinare volens alij lapidi illisus est, ac mortuus. Secus si fuit adhuc puer, nec lapis magnus fuit, neque illius inflicto grauis: quandoquidem talis ludus est licitus pueris; non item excedentibus pueritiam. Irregularis vero non est is, qui ab aliquo impulsus, vel declinans percussione, impellit alium, & occidit: nisi id fecerit in fraudem, aut nisi potuerit praevidere periculum, & euadere aliter. Similiter irregularis est, ita insequens aliquem, vt is graue periculum timens, fugiat & in puteum, vel in flumen ex fuga decidens, moriatur, non item est, si insequeretur causa ludi non prohibita, & sine signis magnae offensionis.

Quorum omnium & aliorum pene infinitorum similitum ratio est, quando cumque datur occasio causae remotae homicidij vel mutilationis, si id fiat vacando rei illicitae, aut non adhibita diligentia, curaque debita, vt nihil tale, vel quid aliud aduersum accidit, irregularitas incurratur, secus inde homicidij, vel mutilatione: non autem si vacando rei licitae, & debita diligentia, adhibita absque vlla intentione occidendi, vel mutilandi. Cuius rei confirmationem iam proposuimus in praecedenti cap. 10. deducique potest ex cap. Clerico, & cap. Hi qui arborem, & duobus sequentibus, distincte 30.

De incurfa cooperando occisioni, aut mutilationi.

SECTIO IV.

IN confesso est apud omnes, vt notat Couar. ad Clement. Si furiosus, par. 2. §. 2. num. 2. Eum esse irregularem qui in occidendo, vel mutilando, aliis vere cooperatur, vel talem fert opem, qua cessante nec praestita, occisio, vel mutilatio nequaquam secuta esset. Pro quo textus est in cap. Sicut dignum, De homicidio, §. Illi autem, & in cap. Foelicis, De poenis in 6. Et ratio est, quod talis vere sit causa propinqua siue homicidij, siue mutilationis. Sunt autem nonnulli casus in quibus an locum habeat dubium esse potest, quos in eodem §. Couar. persequitur.

Primus est: si plures consulto, deliberataque voluntate eundem hominem aggressi fuerint, & is ex vnico tantum vulnere accepto, mortuus sit. In quo casu omnes illi in irregularitatem incurere communem sententiam esse idem author num. 3. ait. Et ratio est, quia quamuis ex hypothesi vnus tantum infligerit vulnus, caeteri tamen impediendo ne taliter se defendere posset, censentur vere cooperari.

Secundus est, si eundem multi simul aggrediantur, non quidem deliberato consilio, sed casu aliquo (vt fieri potest cum quis plures offendit, & singuli, vt causam suam agant, nullo inter se communito consilio, ipsum eodem tempore forte aggrediuntur) ac costet quodnam ex omnibus vulneribus lethale sit, & quisnam illud infligerit. In tali casu enim, solus is qui lethale vulnus infligerit, in irregularitatem incurere ex communi sententia, ibidem Couarru. addit: quia solus tenetur de homicidio, & reliqui non nisi de percussione.

Tertius est: si quis vulnus infligit alicui, qui occiditur a tertio, antequam secutus esset eiusdem vulneris euentus. In quo casu ex eodem auctore in sequenti num. 4. certum

Hhh 4 est per

est per cap. Significasti, 2. De homicid. irregularem esse non modo eum qui occidit, sed etiam eum qui inflixit vulnus, si de hoc constet, quod lethale fuerit. Non esse vero si constet non fuisse lethale. Quod si dubitetur an lethale fuerit, necne: quorundam sententiam fuisse refert, non incurri re irregularitatem. Sed sententia contraria est tutior, & probabilior: nam dum in dicto cap. Significasti, Pontifex non excusat ab irregularitate Canonicum qui fossorio non percussit sacril. gum. ab alio paulo post occisum, nisi vulnus inflictum ab ipso, lethale non fuisse constat: indicat non fore excusandum si dubitaretur, ubi ad rem ex eodem auctore, ut vulnus dicatur lethale non esse opus, ut tale sit ex quo mortem secutura, esse certum sit omnino: sed sufficit quod ut plurimum mors ex eiusmodi vulnere sequi solet.

162. Quartus est: si quis à pluribus vulneretur, & tandem ex vulneribus illius moriatur, nec constet ipsum potius ex vno, quam ex alio vulnere mortuum esse: aut certe vnum tantum vulnus lethale accepit, nec apparet à quo ex pluribus, qui cum ipso conflixerunt illud accepit. In quo etiam casu in sequen. num. 5. idem Couar. existimat (et si plerique, quos ipse refert, sint in contraria sententia) eos omnes esse irregulares, quia cum dubium est de facto, pars tutior semper est sequenda, iuxta cap. Ad audientiam, & cap. Significasti, primo & secundo, De homicidio. Quod tamen Henricus lib. 14. cap. 3. §. 4. lit. E in margine, bene aduertit interpretandum esse itante dubio ante factam diligentiam. Secus est enim si post illam, aut per bonam rationem, aut per sapientis consultationem, iudicium practice deponatur. Secus est item in foro exteriori: quia ex lege Absentem. ff. De penis, Satis est impunitum relinqui factum nocentis, quam innocentem damnare.

163. Quintus casus: si quis occidendi animo aliquem percussit. In quo casu, An percusso, ita ab alio occiso, percussor ille irregularitatem incurrat idem Couar. num. 6. dubium esse ait. Quia enim Summus Pontifex in memorato cap. Significasti, 2. sicut ad excusandum ab irregularitate Canonicum, cuius in casu 3. mentio habita est, requirit ut percussor non infligerit lethale vulnus, sic etiam requirit ut non percussit animo occidendi: ideoque glossa *in idem ad verbum habuerit*, negat excusationem si animo occidendi percussisset. Sed Couar. ipse post Panormitan. in idem capitulum, & nonnullos alios, quos refert, sentit talem non fieri irregularem, nisi habendo voluntatem occidendi, opem vel auxilium, aut fauorem occisoribus dederit, iuxta cap. Sicut dignum, §. ultimo, De homicidio. Quæ sententia mitior quidem est, non tamen caret difficultate: quoniam verba illa dicti cap. Significasti, *Et si percussor voluntatem non habuerit occidendi, neque in eius studio, consilio, vel mandato percussit alij contra illum*: videntur aperte significare, quod Pontifex loquitur de voluntate absolute, & secundum se. Non autem prout coniunctum habet studium, fauorem, &c. Nisi interpretemur illa verba, neque ipsius studio &c. addita esse explanationis gratia: nimirum ad iudicandum se loqui de voluntate occidendi coniuncta cum studio, consilio, vel mandato, ex quo secuta sit occisio.

164. Sextus est: si quis vulnus non lethale inflixit alteri, qui ex illo moritur ob imperitiam medici, et malum regimen corporis, ab ipso feriatum. In quo casu, post nonnullos alios per ipsum relatos docet Couar. num. 9. cum qui inflixit, in irregularitatem incurrisse: quia ex tali vulnere mors secuta est, tanquam ex causa propinqua, quam qui dat, est irregularis, ex cap. De cetero, tit. De homicidio: neque impedit interuentus imperitiae medici, vel mali regiminis. ut patet ex cap. Tua nos, De homicidio, ubi ab irregularitate non excusatur Monachus, qui peritus artis chirurgicæ, omni diligencia quam debuit adhibita, per cupiditatem non per pietatem ferro tumorem in gutture aperuit mulieri: quæ contra ipsius præscriptum exponens se vento, inde occubuit.

Quamquam tamen ut idem auctor monet, si vulnus inflictum, adco leue fuisset, ut nullo vel modico medicamine, percussus posset sanus euadere: sed vulnere appositum esset venenum, ex quo mors sequeretur: non videtur vulnerans iudicandus irregularis: cum ex veneno potius, quam ex

vulnere moreretur vulneratus. Aduerte vero ad hoc ut percussor in irregularitatem incurrat, nihil referre, quod percussus aliquo post intervallo, aut intra breue tempus interit ex vulnere: nihil item referre, siue ex vulnere proximo, siue ex febris, aut alia infirmitate ex eo proveniente interierit, iuxta cap. Presbyterum, De homicidio: siue etiam postquam conualuit, & iterum in infirmitatem incidit, ut glossa vltima ibidem habet, & patet ex cap. Ad audientiam, eodem titulo.

Cæterum cum dubitatur an vulnus causa fuerit mortis, requirendum est, & sequendum medicorum iudicium: ut communem Doctorum vtriusque iuris consensum esse Couarruias ait.

His addendum est ex eodem auctore in sequenti §. 3. num. 2. ne quidem Clericum etiam in sacris Ordinibus constitutum propria manu pugnantem, quantumuis in eo peccaret, vacans rei illicitæ, in bello iusto in quo multi occiduntur, aut mutilantur, effici irregularem, si neminem ipsemet in eo, vel occiderit, vel mutilauerit. Quod probatur ex cap. Petito, De homicidio: ubi Pontifex cuidam Presbytero, qui cum aliis aduersus Saracenos conflixerat respondet: si de interfectione cuiusquam in illo constituta conscientia ipsum non morderet, à ministerio altaris reuenter abstineret: definiens simul irregularitatem incurrere occidendo, vel mutilando in bello iusto (quod communem sententiam esse, ibidem refert Couarru.) & significans non incurri, percussor in eo sine occisione, vel mutilatione: quod expressit D. Anton. 3. parte titul. 28. cap. 2. versus finem, & deduci potest ex cap. penultimo & vltimo, De Clerico percussore.

De Irregularitate & homicidio per omissionem.

SECTIO VLTIMA.

166. Quia homicidij opem quo tammodo præstat, quisquis cum debeat, & possit defendere eum, qui occiditur, non d. fendit: ex cap. Non in inferenda, & cap. Ostendit, 23. quest. 3. & cap. Periculose, De penit. dist. 1. & cap. Sicut dignum, De homicidio, §. Illuciat: videndum adhuc est, quo modo is qui cernens aliquem occidi, non defendendo ipsum si potest, in irregularitatem incurrat.

Hoc autem Nauarrus cap. 27. num. 231. & 232. ac Maiolus lib. 5. De irregularitatibus, cap. 48. §. 5. explicant: iniquentes tamen omissionem non inducere irregularitatem (etiam si peccati mortalis reum constituat) in eo qui non nisi ex charitate defendere tenetur: sicut nec inducit obligacionem ad restitutionem, iuxta communem, ut idem Nauarrus habet cap. 24. num. 7. sententiam. Ratio vero est: quia ex tali omissione non dicitur quis verbo, vel facto ad homicidium concurrere, prout necesse est ad incurrandam irregularitatem. Inducere autem irregularitatem in eo qui defendere tenetur ex iustitia, vel ratione sui officij, siue publici, id est, quod habet in Republica: siue privati, id est, quod habet in familia, vel ratione contractus iniiti ad talem defensionem.

167. Probat, quia tunc ommissio non est nuda, sed cum subtractione dolosa adiumenti quod quis habet ad suam defensionem: cuiusmodi subtractionem inducere irregularitatem loco citato, num. 3. probat Maiolus cum autoritate Clementis Alexandrin. lib. 1. Stromatum circa medium, tum variis exemplis. Nam, inquit, si cæcus pontem transiens, tu clam auferas tabulam, ut ille cadat incautus, si occiderit, tu eris irregularis ex ipsius morte, vel mutilatione propter illam subtractionem. Similiter si loco suspecto de incursum hostium, arma alicui dolose, etiam si facias per iocum (tanquam vacans rei illicitæ) liges, vel surripias, ne possit se defendere, & ab illis occidatur, vel mutiletur. Item si alicui noctu eunti cum lumine per locum periculosum de præcipitio, lumen ipsum extinguas, & ille præceps ruens occidatur, vel mutiletur. Denique, si non ad tibi cauendum; sed dolose ut mors, vel mutilatio facilius sequatur, volenti domum tuam ingredi ad declinandam aduersariorum inppetum, fores occludas, & occidatur, aut præcipitato in flumen, volenti ad liberandum apprehendere remum, vel

funem,

finem, vel scilicet pham, hæc retrahas, & submergitur. Adde si susceperis onus nunciandi alicui, ut sibi caueat ab aliquibus qui mortem machinantur, malitiose id non adimpleas, & ille incautus occidatur.

In istis enim omnibus non minus sufficiens causa homicidij, cum speciali intentione datur, quam cum aliquis volens defendere eum qui occiditur, auertitur malitiose, ut homicidium facilius sequatur. In eo casu autem irregularitas incurritur, ut communiter post D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 2. §. 1. admittitur, iam q. antea docuimus. Ergo & in illis memoratis. Consequenter patet: quia ommissio ipsa defensionis debita eandem cum illa auersione habet malitiae rationem: si quidem paria sunt: malitiose nolle defendere illum quem tenentis ex iustitia: & impedire volentem eum defendere: in utroque enim casu, subtrahitur proximo adiumentum, quod ei ad suam defensionem suppetit.

Aduertendum autem cum Maiolo quatuor condiciones concurrere debere, ut is qui non defendit, irregularis fiat secuto homicidio, quod vitatum esset. Prima est, ut possit defendere. Secunda, ut ex iustitia obligatus sit defendere. Tertia, ut possit sine rerum, aut honoris notabili dano. Quarta, ut sit illi manifestum perpetrari homicidium: unde multa in particulari idem Maiolus deducit.

Primum est: quando quis in priuata persona videns aliquem occidi, non defendit per negligentiam, aut ignauitiam, aut aliquam perpleuitatem, aut certe quia non vult se alienis iurgijs immiscere, non incurrit irregularitatem: etiam si commode, ac tuto defendere potuisset. Imo (quod habet Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 232. post D. Anton. circa princip. cit. tit. cap. 2.) etiam si desiderio & delectatione mortis alterius, defensionem ommitteret. Nam talis ommissio nuda est: nisi forte adiunctos habeat aliquos externos actus, ex quibus homicida sentiret eundem omittentem suauolentem sibi esse, indeq; audacius delinqueret. Etenim tunc vacando rei illicitæ daretur causa homicidij; ex qua secuto eo, irregularitas incurreretur.

Secundum est: Quando is qui defendere potuit, est publica persona habens auctoritatem & iurisdictionem, malitiose non defendit aliquem dum occiditur, incurrit in irregularitatem: quia talis ommissio est cum subtractione subsidij ex iustitia debita.

Tertium est: quando quis mercenaria conuentione obligauit se ad alterum defendendum, & malitiose non defendit, dum occiditur, incurrit similiter: sicut & ille qui obligatur ex subiectione, ut filius ad defendendum patrem, & mancipium ad defendendum dominum. Non incurrit autem si promissione tantum iactatoria, aut liberali quadam defendendi oblatione, se obligasset: dummodo tamen absit dolus quo faueret homicidio.

Quartum, quando quis ex officio, aut per specialem contractum, aut per iuramentum obligatur ad assumendam custodiam viarum publicarum, ut viatores possint tuto iter facere, si malitiose non defendit aliquem, dum in ipsa via occiditur, est quoque irregularis. In quibus tribus corollariis (quorum eadem est ratio) aduerte repeti illa verba, dum occiditur, quia ommissio defensionis, quam hic dicimus inducere irregularitatem, non est ea qua quis negligit præuenire, & auertere pericula homicidij: sed qua homicidio manifeste instante, dum ipsum est in fieri, malitiose non defendit eum, qui occiditur. Vbi aduerte adhuc, quod idem Maiolus admonet: ut quis alterum defendisse censetur, non esse opus ut ipsum à morte eriperit omnino: sed egerit siue verbo, siue facto quidquid potuit, ut mors impediretur.

Quintum est: si Aduocatus, vel Procurator susceptum à se criminosi patrocinium dolose deserant, & ob eam defensionem ille damnatur, puniaturq; morte, irregulares sunt. Similiter & testis qui se examinari permittens, reticet dolose quæ dicenda sunt de veritate facti ad defensionem Rei. Item Notarius qui dicta testium, & alia ad defensionem Rei facientia occultat, vel amittit dolose: ideoq; Reus ipse morte puniatur.

Sextum est: quicumq; ex officio tenentur reuelare Iudici facinorosa perpetranda: siue ex pacto, siue ex iuramento ad id obligentur: si scientes aliquem homicidij tractatum, hunc

dolose non reuelent, homicidiumq; perpetretur, irregulares sunt tanquam subtrahentes auxilium Iudicis, quos occisus ad mortem vitandam habebat.

Septimum est: Medicus qui publico aut priuato stipendio conductus, malitiose non vult alicui ægro adhibere curam, ad quam ex officio suscepto tenetur, est irregularis, si ob desertam talem curam æger moriatur. Idem iudicandum est de eo, qui videns aliquem in necessitate constitutum, cui ex aliqua particulari obligatione tenetur necessaria ministrare; & malitiose hæc subtrahit: quorum defectu mors est secuta: verbi gratia, si medicus, vel minister ægroti alimentum, aut medicamentum, cuius defectu mors secuta est, malitiose detraxerit. Similiter si pater filio, aut dominus seruo, vir vxori in tali necessitate malitiose non vult succurrere, cum satis facile possit. Quod idem sentiendum est de alijs qui omittendo, subtrahunt morienti quæ illi ex iustitia debentur, & vitæ conseruanda adiumenta fuissent.

Equam finem faciamus addendum est, in Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. De reform. quadruplex distingui homicidium illicitum inducens irregularitatem: vnum per industriam, alterum per insidias, tertium casu: dum quis vel vacat rei illicitæ sufficienter ordinatæ ad mortem: vel vacat quidem rei licitæ sed sine debita diligentia, prout in præcedentibus tractatum est: quartum defendendo se, non seruato moderamine inculpate relex. Statui autem ibidem: in irregularitate ex homicidio primæ vel secundæ speciei, siue publico, siue occulto, nunquam esse dispensandum. Vnde Papa quantumuis in ea dispensare possit (ut plenius tractat Couar. ad Clement. Si furiosus, par. 2. §. 3. num. 3.) id tamen rarissime facit, & cum certis moderationibus de quibus idem author in fine sequentis, num. 4. Præterea idem Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. dans Episcopo facultatem dispensandi in omni irregularitate proveniente ex delicto occulto, expresse excipit eam quæ provenit ex homicidio voluntario. Sicque iam certum est illud, de quo prius dubitabatur: nempe quantumcumque homicidium sit occultum, non posse Episcopum in eiusmodi irregularitate dispensare. Neque (ut Couar. in citati num. 4. notat) qui contrarium senserunt, amplius audiendi sunt. In irregularitate vero ex homicidio tertie & quartæ speciei, statui in prius memorato cap. 7. (prout illud accipit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 239.) dispensandum esse quidem: sed dispensationem committendam esse Ordinario: qui non nisi veritate prius diligenter explorata, & comprobata dispensare queat. Cuiusmodi statuto significatur Papam non debere facile per se dispensare in tali irregularitate: quasi de defectum intentionis occidendi, vel necessitatem defendenda vitæ, iure illi dispensatio quodammodo debeat: sed negotium debere Ordinario committere, qui de tota causa plenius cognoscere poterit. Aduerte vero obiter solum Papam dispensare posse non modo in homicidio voluntario illicito, sed etiam in licito, etiam si occulto, quemadmodum expressit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 217. in fine.

CAPVT XIII.

De noua specie irregularitatis ex iteratione baptismi.

SUMMARIUM.

- 172 Quomodo talis irregularitas contrahatur.
- 173 ille qui per vim absolutam rebaptizatur, ab irregularitate excusatur: non ita ille qui per vim conditionatam, nisi hac excuset à mortali.
- 174 Rebaptizans sit irregularis, nisi illum excuset ignorantia inuincibilis.
- 175 In dubio, ex baptismo sub conditione, non incurritur irregularitas ex iteratione baptismi.
- 176 Qui non baptizandi sub conditione.
- 177 Quando excusetur ab irregularitate baptizatus sub conditione extra casum dubij.
- 178 Non incurritur irregularitas ex iteratione sacramenti Confirmationis, vel Ordinis.

179 Irregularitas suscipientis baptismum in ægritudine.
180 Irregularitas baptizatorum ab hæreticis.

172. **E**Vm qui bis, aut sæpius baptizatus fuerit irregularem esse constat ex cap. Confirmandum, distinct. 50. & cap. Afros, distinct. 98. & ex cap. Qui in qualibet, 1. quæst. 7. & cap. Qui bis, ac sequen. De consecrat. distinct. 4. Quod extendi etiam ad illum, cui id per ignorantiam contigerit, patet per prædicti cap. Qui bis, textum expressum. Quem nihilominus locum habere tantum cum ignorantia fuerit crassa, ita ut per probabilem, seu inuincibilem rebaptizatus excusetur ab irregularitate post Scotum in 4. distinct. 6. q. 8. docent Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 246. & Couar. ad Clement. Si furiosus. initio primæ partis, num. 8. circa medium. Vbi addit sententiam eorum, qui contrarium tenent, admitti posse in eo qui postquam rescivit, ratam habuit rebaptizationem in se factam. Id quod admittunt D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 6. §. 3. & Sylu. in verbo Irregularitas, quæst. 4.

173. Extendi quoque ad eum qui per metum etiam cadentem in constantem virum, permiserit se rebaptizari, deduci videretur ex cap. Eos quos, de consecr. distinct. 4. iuncta ipsius glossa ad verbum, *Seu coactus*: excusante tantummodo eum qui id pateretur absolute coactus: ita ut is censendus sit irregularitati obnoxius, qui rebaptizatus fuit coactus coactione tantum conditionata, seu proposita aliqua conditione, verbi gratia dicendo si non patiaris te rebaptizari statim occideris, quod est exemplum antememoratæ glossæ. Quamquam tamen sententia recentiorum est, ut Henriquez refert lib. 14. cap. 4. §. 3. lit. L. in margine, quando metus mortis sinentem se rebaptizari excusat à culpa mortali: ut quædo id non cedit in obprobrium Christianæ religionis: eundem quoque excusare ab hac irregularitate, quæ est peccati pœna, seu de numero eorum, quæ incurruntur ex delicto.

174. Eum etiam qui rebaptizauerit, irregularem esse habetur ex cap. 2. De Apostatis. Excipi autem debet ille qui per ignorantiam inuincibilem id fecerit: quia communis consensus est, ut notat Couarru. loco cit. talem ab irregularitate excusari, nec ipsum debere angî serupulo, habetur ex cap. Placuit, de infantibus, De consecratione distinct. 4. Eam vero ignorantiam Nauar. in citato num. 246. ait, contingere ei qui adhibita diligentia debita, scire non potuit, an qui offertur baptizatus sit, necne: ut accidit iuxta idem cap. Placuit, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui baptismum esse eum, qui offertur, sine dubitatione testentur; nec ipse oblatus per ætatem idoneus est de traditis sibi sacramentis respondere.

175. Adde in eiusmodi dubio iuxta cap. 2. De Baptismo: baptizandum esse sub hac forma: Si baptizatus es, non te baptizo: sed si non baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Tuncque ex D. Anton. loco cit. etiam si ille qui sic baptizatur, iam alias baptizatus vere fuisset non incurteretur irregularitas ex iteratione baptismi: neque à baptizato, neque à baptizante v. notat Sylu. loco cit. Et ratio est: quia, ut habetur, De consecr. dist. 1. cap. 1. Solemnitate, 1. non monstratur esse iteratum, quod nescitur esse factum. Idque procedit etiam si addita sit conditio tantum mentalis: imo & illa omiſsa, quæuis proceatur, quando post factam sufficientem diligentiam baptizaturus manet dubius, an is qui sibi offertur iam sit baptizatus: quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum, prout dicitur in cap. Veniens, sub finem. De Presbytero non baptizato. Eandem doctrinam habet Henriquez in cit. cap. 4. §. 4. vbi & addit, eum non fieri irregularem, qui metu graui compulsus, rebaptizatur externa prolatione sine animo rebaptizandi, etiam si non addat conditionem. Ratio est, quia sicte non serio baptizatur, & per consequens nec vere rebaptizatur, neque alter vere est rebaptizatus.

176. Hic monendum est: eum qui scitur natus ex parentibus Christianis, & educatus inter Christianos, qui infantes recenter natos baptizant, etiam si a re dicta attestato nequeat haberi de illius baptismò (quia credendus est baptizatus, nisi euidentibus argumentis contrarium forte probeatur, ex citato cap. Veniens, item in fine) non esse baptizandum: ne quidem sub ea, quæ proposita est, conditionali forma. Idem etiam Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 246. iudicandum

esse vult de infante, quem obstetrix baptizauerit: ut scilicet Parochus re tota, prout tenetur diligenter inuestigata: & cogitato quod illa recte baptizauerit, ipsum non baptizet, ne quidem sub eadem conditionali forma: sed tantum alia omnia, quæ in solemnî collatione baptismi usurpari solent, suppleat.

177. Quamuis autem in Catechismo ad Parochos edito iussu Concil. Trident. cap. De Baptismo, non longe à fine, habeatur nunquam fas esse sub prædicta conditionali forma baptismum ministrare alteri, quam ei de quo, re diligenter perquisita, dubium relinquatur ad baptismum rite perceptum: administrantemque se contaminare sacrilegio, & in irregularitatem incurere: Nauarrus tamen ibidem existimat illos, qui tale quid fecerint bona fide, quantumuis non excusentur à peccato ob indebitam diuini ministerij executionem: nihilominus excusari ab irregularitate proueniente ex iteratione baptismi: quia tunc baptismus non iteratur de facto, iuxta cap. Presbyteri, dist. 68. Et patet: quia conditio præterito, vel de præsentî (cuius generis est ea quæ per dicta verborum formam exprimitur) si falsa sit cessare facit actum. Nec etiam iteratur tunc baptismus ex intentione baptizantis, cuius intentio per talem verborum formam expressa, non fuit baptizare iam baptizatum.

178. Porro idem Nauar. in sequen. num. 247. existimat quidem cum D. Anton. irregularitatem incurri ex iteratione aliorum Sacramentorum imprimentiur characterem, hoc est, Confirmationis, & Ordinis: sed Couar. in supra citato num. 8. versu. Sed & aliud: pro vtraque parte authoribus citatis contrariam sententiam approbat. post Alphons. à Castro in lib. 1. De lege poenali, cap. 7. documento 3. & post vtrumque Suarez tom. 5. dispur. 42. sect. 2. Idque merito, cum mitior sit, optimoque nitatur fundamento: nempe quod irregularitas incurritur tantum in casibus iure expressis, ex cap. Is qui, De sententia excommunicationis in 6. nec possit assignari ius inducens talem irregularitatem. Id quod Nauar. ipse non obscure significauit dicens talem opinionem aptiorem videri iuri scripto.

Neque dici potest quod etiam si ius expressam mentionem faciat tantum de iteratione baptismi, ob identitatem tamen rationis extendi debere ad iterationem sacramentorum, quæ similiter imprimunt characterem. Namque ut recte ait Alphonsus à Castro, cum pœnæ Ecclesiasticæ non sint ad pœnam tantummodo, sed frequenter ad medicinam: in illis imponendis magis habetur ratio pronitatis hominum ad peccata, quam grauitatis peccatorum; adeo ut graues interdum impostæ sunt leuibus peccatis, & leues, aut nullæ grauibus. Sic ergo cum pessimorum quorundam hominum hæreses olim fuerint iterando baptismò, sicut adhuc hodie est Anabaptistarum, & de Confirmationis, aut Ordinis sacramento iterando, nulla hæresis in publicum prodierit, factum est ut ad reprimendam rebaptizatorum, & rebaptizantium audaciam pœna irregularitatis sit à iure aduersus eos constituta: non item aduersus illos, qui bis confirmati, aut ordinati fuissent: quia non erat opus ibi apponere medicinam, vbi nullus apparuit morbus.

179. Ad istud genus irregularitatis reuocari potest ea, cuius D. Anton. in cit. cap. 6. §. 2. meminit, imposta ei qui in ægritudine quasi necessitate compellus, baptismum suscipit: ex cap. Si quis, distinct. 57. Vbi ratio redditur, quod fides non sit illi voluntaria, sed ex necessitate; & deinde additur, posse talem in duobus casibus promoueri: prior est, si post baptismum fides, & vita ipsius fuerit probata. Posterior si hominum idoneorum raritas id exigat. De quibus videndus est Suarez in præced. sect. 1. num. 6. Pariter dici posset reuocari eas quæ incurruntur suscipiendo sicte baptismum, aut baptismum ipsum diu differendo; aut suscipiendo illum per vim conditionatum. Posset, inquam, nisi tales irregularitates, eadem ratione recitentur, quæ prædictum est ab Alphonsò à Castro reiciam, quæ constituitur ex iteratione Confirmationis, vel Ordinis.

180. Restat monendum, quod habetur ex cap. Quia in qualibet, 1. quæst. 7. baptizatos ab hæreticis, etiam si verum baptismum acceperint irregulares esse: interpretatione benigna cum glossa, ibidem ad verbum, *Ex eius casu*, restringi debere ad eos qui in adulta ætate ab hæreticis susceperint baptismum: aut

ad summum, & eos qui cum in infantia baptizati essent ad hereticis, in adulta aetate illis confenserunt, vel fidem rectam impugnant. Illos enim infantes, qui cum baptizati fuerint ab hereticis, adoleuerunt in Catholica fide, posse ad Ordines promoueri, patet ex cap. Placuit, & sequen. i. quaest. 4.

CAPVT XIV.

De decima specie irregularitatis ex delictis circa Ordines.

SUMMARIUM.

- 181. Sciens se censuram irretitum, si Ordinem aliquem suscipiat, aut susceptum exerceat, sit irregularis, nisi eum ignorantia probabilis excuset.
- 182. Irregularitas non incurritur ex violatione minoris excommunicationis, aut prohibitionis Superioris sub poena excommunicationis latae sententiae.
- 183. Quis dicatur alicuius Ordinis opus proprium exercuisse.
- 184. Violatio suspensionis ab officio iurisdictionis, aut ab officio temporis, aut a perceptione sacramentorum, non inducit irregularitatem.
- 185. Inducit autem violatio suspensionis ab officio Ordinis, vel ab officio simplici, ac violatio interdicti tam localis, quam personalis.
- 186. Suspendio ab Ordine intelligenda est generaliter respectu omnium Ordinum, etiam minorum, atque Episcopatus.
- 187. Quid sit sentiendum de eo qui per censuram prohibitus: aut non prohibitus quidem, sed prohibitus facit coram se celebrare.
- 188. Quis dispenset in hac irregularitate.
- 189. Irregularitas accipientis plures Ordines simul.
- 190. Irregularitas ordinati ab Episcopo, qui Episcopatum renunciant, aut qui censura irretitus est, aut hereticus, aut schismaticus.
- 191. Irregularitas promoti per saltum, aut exercentis actum Ordinis, quem nondum accepit.
- 192. Laicus exercet aliquem actum Ordinis: aut alia diuina faciens, etiam censura irretitus, non sit irregularis, quidquid peccet.

tantum quando ignorantia fuerit facti: ut quando celebranti nullo modo venit in mentem se censuram irretitum esse: sed etiam cum fuerit iuris, id est, qua quis inuincibiliter ignorat se propterea quod censura irretitus celebrat, in irregularitatem incurrere. Pro quo facit tum quod in eod. cap. Apostolica dicitur generaliter; *Nos reddit ignorantia probabilis excusatus*; tum quod istud genus irregularitatis sit ex delicto: quo fit, ut sicut ignorantia inuincibilis non modo facti, sed etiam iuris, excuset a delicto, quia tollit voluntarium, excuset quoque ab ea irregularitate, quae causatur tantum ex delicto. De qua re Vgolinus, tabula prima De censuris, cap. 14. §. 1. num. 12. vbi, & admonet eum qui probabiliter credit se nulla censura irretitum, minime fieri irregularem si diuina celebret: quantumvis de illa, non nunquam moueatur aliquo scrupulo: fieri autem, si dubitet se irretitum, & postea inueniatur irretitus.

Secundum est: violationem minoris excommunicationis sufficere quidem ad peccandum: non tamen ad incurrendam irregularitatem, ex cap. Si celebrat, De Clerico excommunicato ministrante. Quod idem est dicendum de violatione cessationis à Diuinis ex communi sententia, teste Couar. ad cap. Alma mater, par. 2. §. 2. num. 3. vbi pro ea multos auctores adfert: vt & Nauar. in eod. cap. 27. num. 188. Itemque de violatione ipsius irregularitatis, vt idem Nauar. confirmat. in sequenti num. 194. Fundamentum vero praecipuum est, quod ob nullam talem violationem ius irregularitatem specialiter imponat: vnde consequens est per cap. Is qui, De sententia excommunicationis in sexto, nullam inde contrahi. Adde, quod nec cessatio à diuinis, nec irregularitas comprehendatur censuræ nomine, vt illius violatione cenferi possit irregularitatem inducere, tanquam comprehensa generali nomine violationis censuræ Ecclesiasticae.

Tertium est: Quamuis Maiolus in lib. 3. De irregularitatibus, cap. 18. putet irregularem esse eum qui suscipit Ordinem, vel exercet susceptum contra prohibitionem Superioris, si id prohibuerit sub poena excommunicationis latae sententiae: vel si facta est prohibitio intuitu alicuius criminis, quod mereatur suspensionem: contrarium tamen videri probabilis. Quia cum illa facta est prohibitio sub poena excommunicationis latae sententiae, non incurrit in excommunicationem dum transgreditur, sed postquam transgressus est (debet enim causa praecedere effectum) fit vt quando quis in tali casu prohibitionem transgreditur, suscipiendo, vel exercendo Ordinem: sicut nondum est excommunicatus, ita necdum tanquam excommunicatus obnoxius sit irregularitati incurrendae; sed tantum post completam illam transgressionem, per quam incurrit in excommunicationem: qua irretitus si Ordinem suscipiat, aut susceptum exerceat, sit irregularis. Praeterea prohibitio facta à Superiore sine intentione suspendendi, vt accidit in posteriori casu proposito, etiam si magnam habeat similitudinem cum suspensione: cum tamen non sit vera suspensio, non facit obnoxium irregularitati: vt nec cessatio à diuinis facit, etiam si magnam conuenientiam habeat cum interdicto.

Quartum est, ex Vgolino sumptum De censuris tabula 1. cap. 14. §. 1. num. 10. dici quem aliquod Ordinis opus proprium ex officio exercuisse; quando opus ipsum tale fuit, quod a solo eo, qui eod. Ordine initiatus fuerit, exerceri valeat. Sic igitur Episcopus confirmans, Ecclesias aut altaria consecrans, aut Ecclesias ipsas pollutas reconcilians, etiam sine solemnitate caeremoniarum, & ornamentorum: itemque Sacerdos Missam dicens, aut Extremam unctionem conferens, dicitur ex officio actum Ordinis exercere: & ita de caeteris; quae non nisi ab habente Ordinem cuius sunt actus, exerceri queunt. Quando vero exerceri quoque possunt à laicis, tunc intelliguntur exerceri ex officio, cum exercentur adhibitis caeremoniis, & vestibus iis, quibus consuevit ornari ille, qui tanquam Ordine initiatus illa exercet: velut cum quis canit Epistolam ornatus dalmatica, & manipulo, aut canit Euangelium ornatus stola.

Atque hinc intelligitur transgressione suspensionis ab officio iurisdictionis, non incurri irregularitatem: quando quidem ius hanc imponit tantum violanti suspensionem ab offi.

AL
IS

ALIQUOT propositionum explicatione continentur Aea quae huc pertinent, tradita à Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 241. & quatuor sequentibus. atque à Summariis in verbo, Irregularitas: quae Suarez late persequitur tom. 5. disput. 4. sect. 3. & sequentibus.

Prima igitur est: Eum irregularem esse, qui sciens, aut sci re debens se maiori excommunicatione irretitum esse, aut interdictum, aut suspensum saltem ab Ordinibus, aliquem eorum suscipit: aut alicuius opus proprium ex officio exercet. Ad cuius confirmationem Nauar. ipse adfert cap. 1. De eo qui furtiue Ordines suscepit; & cap. Cum illorum, De sententia excommunicationis. ex quibus expresse quidem habetur tantummodo irregularitatem imponi ob violationem maioris excommunicationis; sed per cap. 1. De sententia, & re iudicata, & cap. item 1. De sententia excommunicationis, utrobique in 6. propter violationem suspensionis ab Ordine ab officio: & per cap. Is qui, & cap. Is cui, De sententia excommunicationis, item in sexto, propter violationem interdicti, (intellige actum Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 243. siue generalis, siue particularis, & siue personalis, siue localis) impositam quoque esse patet: ita vt ex Couar. ad Clemen. Si furiosus, 1. parte, initio paragraphi primae tradita propositio nulla ulterius egeat probatione: sed potius oporteat quaedam proponere, quae faciunt ad plenam eius intelligentiam.

Quorum primum est: per cap. Apostolicae, De Clerico excommunicato ministrante, ab irregularitate excusari eum, qui ignorantia probabili, se aliqua censura irretitum esse ignorauit: non item eum, qui ignorauit, ignorantiam tantum crassa. Ad quod faciunt quae tradit Suarez tom. quinto, disput. 4. sect. 4. num. 9. & 10. Procedit autem non

ab officiis Ordinibus, quæ diuinarum nomine significantur in cap. 1. De sententia & re iudicata. Videndus est Vgolinus in supra citato §. 1. num. 15. Intelliguntur etiam multa alia, qualia sunt quæ idem in duobus præcedentibus, & quinque sequentibus numeris annotat: nempe irregularem non effici Clericum diuina officia exequentem, si nulla censura irretitus sit: aut irretitus sit quidem, sed officia, quæ exercet, sint tantum secularia: vt officium Magistri, Procuratoris, Scribæ publici, aut etiam sint diuina, non sunt tamen alicuius Ordinis, vt benedicere mensæ, canere responsoriū. Aut quamuis sint alicuius Ordinis, ea tamen non exercet solemniter, & ex officio, sed vt laicus: de quo idem author plenius *ibidem* num. 20. Addens in 21. (quod eodem fundamento nititur) censura irretitum non effici irregularem, quantumuis peccet, audiendo diuina officia: id enim non est illa exercere: pro quo tantum irregularitas hæc imponitur, per cap. 1. & cap. Is cui, De sententia excommunicat. in 6. Imo, vt idem in sequenti num. 22. subiungit. nec suspensus à perceptione sacramentorum, sit irregularis violatione eiusdem suspensionis, quia susceptio sacramentorum non est actus Ordinis, cum sit laicis communis cum Clericis. Quod tamen patitur exceptionem in ipso sacramento Ordinis hoc nomine, quod cum alicui prohibentur actus Ordinis, prohibetur eorum susceptio: quia consequente prohibito, censetur prohibitum antecedens: vt prohibito matrimonio censetur prohibita sponsalia, ex lege Oratio, ff. De sponsalib.

Quintum est, ex eodem autore in sequenti num. 23. & 24. suspensum tantum à quibusdam diuinis, non effici irregularem exercendo alia diuina, à quibus non est suspensus: nec item eum qui diuina exercet, à quibus se putat suspensum esse, nec reuera est.

185. Sextum est, suspensum simpliciter ab officio, prout ac particulariter suspensum ab officio Ordinis, irregularem fieri eiusdem suspensionis violatione: quoniam ea continetur, tam quæ est ab officio Ordinis, quam quæ ab officio iurisdictionis. Aduerte vero obiter, quod Henriquez habet lib. 14. cap. 7. lit. V. celebrando in Ecclesia polluta non incurri irregularitatem istiusmodi, quia pollutio non est censura.

186. Septimum est, illud quod supra num. 18. attigimus, irregularem fieri excommunicatum, vel suspensum, vel interdictum, qui exercuerit solemniter officium proprium Ordinis: procedere etiam quoad officia minorum Ordinum, prout communem sententiam esse habet Nauarrus in Enchir. cap. 27. num. 163. in quam multos refert Vgolinus in cit. §. 1. sub finem numeri præcedenti & eam confirmat ex cap. 2. De Clerico excommunicato: ponderando verba, Si quis Presbyter, aut alius Clericus: nam particula, Si quis, est generalis: & non in Clericus dicitur tam de minoribus, quam de maioribus, iuxta illud quod in cap. Cum contingat, De ætat. & qualitat. statuitur, quem constitui in numero Clericorum per primam tonsuram.

Addit idem Vgolinus in sequenti num. 2. illud ipsum procedere etiam, quoad officia propria Episcopatus: qualia sunt christiana consecrari, baptizatos confirmare, Ordines consecrari, & consecrari Ecclesias, aut altaria. Ratio ipsius est, quod talia sint diuina, quæ ex officio proprio exercet Episcopus. Is autem officia sua diuina in suspensione exequens in irregularitatem incurrit, per cap. 1. De sententia & re iudicata, & per cap. 1. De sententia excommunicationis, §. Caucant, vtrobique in 6.

187. Octauum est, ex glossa ad Clemen. 2. De privilegiis, verbo, Celebrari: similiter irregularem fieri illum, qui ligatus aliqua censura, qua prohibetur interesse celebrationi Missæ, hanc facit coram se celebrari, vel qui non est quidem tali censura ligatus, sed ea ligatum facit coram se celebrare. Quorum prius eadem glossa infirmat per cap. Illud, in fine, De Clerico excommunicato ministrante: in eoque multi Doctores illam sequuntur, quorum meminit Vgolinus in eod. §. 1. num. 11. Posterius vero non videtur certum: cum per extrauagantem, Ad euitanda scandala (de qua egimus in l. libro, cap. 9. sectione posteriore) nullam prætextu cuiuscumque sententiæ Ecclesiasticæ, vitare teneamur in diuinis, nisi notorium percussorem Clerici, aut alia censura irretitum nominatim denunciatum.

188. Cæterum quod in hac irregularitate præter Papam possit quoque Episcopus dispensare, si ea fuerit occulta, aut si ea affectus ingrediatur religionem, satis patet ex dictis in præced. cap. 3. Addendum est vero ex cap. Cum illorum, De sententia excommunicationis, cum Regulari posse Abbatem ipsius (quo nomine comprehendendi Priorem, aut alium Prælatum quocumque nomina designatum, notat glossa *ibidem* ad verbum Abbatem) posse dispensare cum eo qui ex ignorantia scie iuris, siue facti deliquerit, nec factum sit graue.

Reliquæ propositiones.

189. Secunda propositio est: Irregularem esse eum, qui contra patriæ consuetudinem (secundum quam alioquiagens excusari posset, vt in Enchir. cap. 25. num. 71. & cap. 27. nu. 247. ex D. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 16. §. 16. notat Nauarrus) quatuor Ordines minores, & Subdiaconatum vno, eodemque die suscepit furtiue: id est, inscio, seu non aduertente Episcopo. Pro quo facit cap. 2. De eo qui furtiue Ordinem suscepit. De irregularitate enim intelligendum esse, argumento est, quod habeat Episcopus posse cum tali dispensare in executione minorum Ordinum non susceptorum furtiue: sique religionem intrauerit, vitæque, & mores ipsius exegerint, posse Abbatem in aliis Ordinibus cum eodem dispensare. Hæc enim irregularitatem indicant: cuius est dispensatio, non autem cenurarum.

Idem esse iudicium de eo, qui eodem die duos maiores Ordines suscepit: ratio à maiori docet, prout in eodem num. 247. notat Nauarrus: habeturque ex sequenti cap. 3. eodem tit. Ex quo item habetur, si ab Episcopo prohibitum sit sub pena excommunicationis, ne quis ad duos Ordines suscipiendos se ingerat, cum eo qui se ingesserit dispensari non posse, nisi per Papam: aut si religionem ingressus sit, per Episcopum: idque postquam pro eo crimine iniunctam penitentiam ipse peregerit, & laudabiliter conuersus fuerit. Adeo vt quod ex prius cit. cap. 2. dictum fuit absolute, in hac irregularitate dispensari posse per Episcopum in executione Ordinis non suscepti furtiue, & per Abbatem in omnibus Ordinibus cum eo, qui religionem intrauerit, intelligi debeat extra calum in quo ab Episcopo ordinante prohibitio sub pena excommunicationis facta est, ne duo Ordines eodem tempore suscipiantur.

190. Tertia propositio est: Initiatum sacris Ordinibus ab Episcopo, qui abdicauit se Episcopatu suo, tam quoad locum quam quoad dignitatem, irregularem esse: cum quo tamen si probabiliter ignorauerit abdicacionem, possit proprius Episcopus dispensare, ex cap. 1. De ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatu renunciauit.

Si opponas ignorantiam probabilem, quemlibet ignorantem excusare ex toto, sicut à peccato: ita & à pena peccati: id eoque talem, tanquam immunem ab irregularitate non egere dispensatione. Respondetur cum glossa vitima *ibidem*; propterea egere dispensatione, quod ordinatus sit ab eo, qui cum non haberet executionem sui officij, non potest illam ordinato conferre. Hanc propositionem locum habere etiam in eo: qui de licentia sui Episcopi sic ordinaretur, omnium sententiam esse notat Nauarrus in cit. num. 247.

Quarta propositio est: Eum, qui ab Episcopo excommunicato suspensus, interdicto, schismatico, hæretico, deposito, aut degradato ordinatur, irregularem esse. Hanc idem *ibidem* subiungit. Confirmat autem ex eo, quod talis Episcopus, dummodo sit denunciatus talis esse, id est, excommunicatus, &c. (de non denunciato enim propter extrauagantem. Ad euitanda scandala, cuius ante meminimus, alia est ratio) non habeat executionem: quam proinde alteri dare non potest. Episcopus autem posse dispensare cum eo, qui probabiliter ignorauerit denunciationem, intelligitur ex cap. 2. De ordinatis ab eo, qui Episcopatu renunciauit, & ex cap. Statuimus decretum, cum sequenti, prima quæst. 1. Eadem habet Henriquez ex aliis quos in margine citat lib. 14. cap. 6. §. 6.

191. Quinta propositio est: Ordinatum per saltum, hoc est, accipiendo Ordinem superiorem ante inferiorem: vt Diaconatum ante Subdiaconatum, irregularem esse, vt satis si-

CAPVT XV.

De undecima specie irregularitatis ex heresi. & duodecima, ex infamia.

S V M M A R I V M.

- 193 Quod heretici, & eorundem credentes, receptatores, defensores & fautores sint irregulares.
 194 Duplex genus infamiae, & ex quo incurritur irregularitas.
 195 Tres species infamiae, ex qua incurritur irregularitas.
 196 Quando praei Papam Episcopus in tali irregularitate dispenset.
 197 Irregularitas qua contrahitur ex ignominiosa alicuius artis professione.
 198 Tres conditiones, quibus moderanda est talis poena.
 199 Quid sit sentiendum de aleatoribus.

HÆRETICOS irregulares esse confirmant D. Anton. 3. par. tit. 28. in titio sexti capitis, per cap. Ventum est, l. quaest. 1. Angelus Irregularitas, l. num. 28. & cum eo Syluest. eodem verbo, quaest. 5. per cap. Saluberrimum, eadem causa, quaest. 7. Nauarrus demum, vt ceteros omitam, in Enchir. cap. 27. num. 205. per cap. Si quis omnem, ead. quaest. 7. & per cap. 2. De hereticis in 6. §. Hæretic. In quo nihil quidem expresse dicitur de Ordinibus, sed tacite in latis indicantur per beneficium Ecclesiasticum, & officium publicum (intellige seculare, velat iudicaturæ, notariatus, & similia: prout glossa ibidem interpretatur) quandoquidem ad reddendum aliquem in republ. Christiana non indignum beneficio Ecclesiastico, vel officio seculari, non est opus tam multis, quam ad reddendum non indignum officio Ordinis: quod est longe dignius, quodq; beneficium Ecclesiasticum respicit tanquam illud cuius exercendi causa instituitur atque confertur. Videndus est Suarez disput. 43. sect. 1.

Ex eodemque *ibidem* addendum, talem irregularitatem habere locum in hæretico per accidens occulto, seu qui signum externum dederit suæ heresis, sed ita latens, vt non sit, qui aduersus eum in iudicio testari possit. Id quod non obstat quin irregularitas incurrat, patet ex eo quod de eiusdem ratione sit, vt sicut imponitur, ita & incurratur ipso iure, nec opus sit sententia hominis. Quamquam tamen in contrarium habet Henriquez lib. 14. cap. 4. §. 6. occultum hæreticum, aut apostatam non prolati esse irregularem. Cui fauet illud cap. Ad abolendam, §. 2. De heret. Quicumque manifeste fuerit in hæresi deprehensus, & citatum cap. Saluberrimum; quod agit de abiuratione solemnique in scriptis fit: atque in memorato §. Hæretici, aperte supponitur notitia criminis, sine qua nequit impleri quod præscribit. Quæ possunt esse fundamentum sufficiens ad moralem probabilitatem.

Porro idem quod de hæreticis per memoratum paragraphum hæretici statuendum est (prout bene declarat Suarez in sequenti sect. 2. num. 5.) De eorundem credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus, & de filiis ipsorum vsque ad secundum gradum, id est, ad filios & nepotes, vt glossa interpretatur, in paterna linea: & vsque ad primum in materna. Intellige si ipsorum parentes ex hac vita tales, hereticos inquam, aut hereticorum credentes, receptatores, defensores, aut fautores, decessisse comprobentur, iuxta cap. Statutum, eod. tit. & libro.

In hac irregularitate, sicut & in aliis, quæ ex defectu animi proueniunt, solus Papa dispensat, ex Nauar. in cit. num. 205. Quod verum esse quantumcumque hæresis sit occulta existimat Suarez in citata sect. 1. sub finem, congruenter suæ sententiæ paulo ante propositæ. Ex quo in sequenti sect. 3. aduertit: de apostata à fide, idem quod de hæretico esse maiori ratione sentiendum. Atque ad dubium; An si quis exterius tantum, metu aut alia passione adductus, retinensque interius fidem, incurrat in talem irregularitatem, esse affirmatiue respondendum per cap. Præbyteros, distinct. 50. vbi dicitur eos, qui ex timore immolarunt idolis, aut alio fi-

gnificatur in cap. Sollicitudo, distinct. 52. & in cap. vnico, De Clerico per saltum ordinato, dum dicitur esse cum eo vtendum misericordiam, seu dispensandum ab Episcopo. Quæ de re aduertit ex Nauarro in sequenti num. 242 cum tali; postquam ante dispensationem solemniter, & serio exercuit, siue superiorem Ordinem ad quem per saltum ascendit, siue inferiorem quem prætermisit, solum Papam dispensare posse. Antequam autem exercuerit, posse Episcopum dispensare cum ipso ad susceptionem Ordinis omitti; & ad exercitium & illius sic & alterius male suscepti, siue quem scienter, siue ignoranter susceperit: ac etiam ad susceptionem Ordinis superioris, si inferiorem susceperit ignoranter, id est, putans se iam esse ordinatum alio, quem omisit, cum nondum esset. Eadem ex aliis (quos in margine citat) habet Henriquez in præced. §. 3. Videri quoque potest Suarez tomo 5. disput. 42. à num. 5.

Sexta propositio est: Irregularem fieri Clericum exercendo Ordinem quem nondum habet, ex cap. I. De clerico non ordinato ministr. Intelligenda est autem ex Nauar. in citato num. 242. cum duplici moderatione. Altera est, vt exercuerit non ioco, sed serio, tanquam initiatus ipso Ordine: prout vsuuenit ei, qui canit Epistolam cum manipulo; aut qui fingens se Sacerdotem, baptizat cum solemnitate consueta, aut confessiones audit. Videndus est Henriquez in eod. cap. 6. num. 2. Altera est, vt exercuerit solemniter, id est, cum apparatu, eodemque modo quo solet, Ordinis susceptione ad tale exercitium consecratus.

Aduerte vero, quia executio minorum Ordinum permiffa est non ordinato, perinde ac ordinato, ex D. Thoma in 4. distinct. 24. quaest. 2. art. 2. in fine: non ordinatum irregularitatem minime ob illam incurere ex D. Anton. 3. par. tit. 28. in principio. Et ratio est, quod talis non peccet, excusante ipsius Ecclesiæ consuetudine: cui non obstitit consecratio personæ ad eos actus exercendos, sicut nec consecratio loci ad Missæ celebrationem, non impedit, quominus Superioris permiffione eadem celebratio in loco non consecrato peragi possit.

Iam quod D. Anton. loco citato statuit non modo clericum, sed etiam laicum, si cum solemnibus apparatu exerceat actum alicuius Ordinis quo caret, in irregularitatem incurere tali exercitio (quod etiam Nauar. loco cit. sentit) etiam si vt tutius, probati potest: contrarium tamen, quod est mitius teneri potest; sicut tenent Angelus, in verbo Irregularitas, l. n. 38. & Rosella, Irregularitas 2. in principio, & Couar. ad Clem. Sifuriosus, l. par. §. 1. num. 1. Henriquez in cit. cap. 6. §. 1. Namque memoratum cap. I. De clerico non ordinato ministrante, prout inscriptio indicat, expresse loquitur de clerico. Neque est, quod quis dicat ob identitatem, vt vocant, rationis, extendi ad laicos: quoniam licet ea identitas sit ex parte grauitatis criminis: non tam ex parte pronitatis hominum ad illud. Qui enim de facto aspirant ad superiores Ordines iam initiati minoribus, magis solent propensi esse ad illos exercendos, quam cæteri, qui ne prima quidem tonsura sunt initiati.

Adde obiter ex Vgolino De censuris, l. 1. cap. 14. §. 1. n. 13. Eum, qui clericus non est, si censura irretitus faciat diuina, non incurere irregularitatem, quæ imponitur per cap. Si quis Episcopus in Concilio, l. quaest. 3. & per cap. 1. & cap. Is cui, De sentent. excommunic. in 6. Nam ea imponitur diuina facienti ex officio, quod laicis conuenire non potest, vt pote talis officij omnino expertibus.

In hac autem specie irregularitatis, solum Papam dispensare, excepto quod Episcopus possit ad exercendum Ordinem susceptum, habet ex Panorm. ad cap. 1. De clerico non ordinato ministr. Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 243.

Plures irregularitates ad antedictas à Maiolo adiunguntur, quæ incuruntur per indignam Ordinis administrationem: sed quia non nituntur sufficienti testamento, vt videre est apud Suarezium tomo quinto, disput. 42. sect. 5. in iis memorandis non immorabimur.

**

mili ligno negauerunt fidem, non posse ad forum ministerium accedere.

Ceterum qui putant schismaticos perinde irregulares esse, ac hæreticos, per cap. 1. De schismaticis, & cap. Qui contra, 24. quæst. 1. non videntur audiendi: quia cum in illo priori capitulo, solum sit sermo de ordinato à schismatico: & in hoc posteriore, tantum imponatur poena ciuilibus perturbanti pacem Ecclesiæ, nullo sufficienti fundamento niti videntur. Quæ de re plenius Suarez in cit. sect. 2. §. Quarto extenditur. Plenius quoque in sequenti 3. explicans quod prædictum est, hanc irregularitatem incurrere; non tantum patres, sed etiam filios.

194. Quod attinet ad irregularitatem ex infamia notandum est duplex esse genus infamiae: vnum quod ex vitæ merito, amoreque in Christum exoritur apud impios: cuius meminit D. Paulus cum in posteriori ad Corinth. cap. 6. ait: Oportere vt exhibeamus istos Dei ministros per gloriam & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam. Ex hocque non indignus, sed maxime dignus efficitur quis sacris Ordinibus, vt indicat illud Actorum quinto: Ibant Apostoli gaudentes à conspectu consilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine IESU vntum eliam pati. Alterum genus est, quod ex turpitudine exurgit apud graues & honestos viros, & hoc inducit irregularitatem, per cap. Infames, 6. quæst. 1. & regulam § 7. iuris in sexto, Infamis portæ non pateant dignitatum.

195. Eiusque, ex Panorm. ad cap. Testimonium, De testib. nu. 6. tres sunt species. Prima est infamia facti quæ incurritur quoties apud bonos, & graues viros infamatur quis ex aliquo facto: iuxta glossam ad cap. Infames, 3. q. 7. verbo Infamia: & notauit Angelus verbo Infamia, num. 2. & Syluest. eodem verbo, quæst. 1. quorum ille bene monet dicta paucorum, vel leuium hominum non facere talem infamiam, quamdiu apud bonos, & graues non fuerit opinio læsa.

Secunda infamia est iuris ciuilibus: quæ, vt iidem authores docent (& patet ex proxime citato cap. Infames, §. Porro) incurritur aut per Iudicis ordinarij sententiam, qua quis de crimine damnatur: aut ipso facto in casibus, in quibus iure cauetur, quod ea incurratur ipso facto. Hos autem esse, Angelus & Syluest. eoque in eodem verbo, q. 5. referunt. Primus, cum Imperator militi aufert insignia, vel mittit aliquem in exilium. Secundus, cum quis exercet improbum scenus, exigens vsuras vsurarium.

Tertius, cum quis deprehenditur in adulterio. Quartus, cum quis contrahit simul cum duabus, vel simul habet duas sponsas. Quintus, cum quis lenocinium exercuit, vel filias, aut neptes prostituit. Sextus, cum quis locauit operas suas, vt pugnet cum fera.

Tertia infamia est canonica: quæ, vt iidem quoque authores habent, causatur ex quocumque peccato mortali, iuxta prius citatum, cap. Infames, 6. quæst. 1. (ex quo glossa ad verbum, Fures, id ipsum infert) amplectiturque eam, quæ est iuris ciuilibus: quia omnes qui sunt infames secundum leges ciuiles, sunt etiam secundum canones, ex cap. Omnes vero, 6. quæst. 1. Et ita ex secunda, perinde atque ex tertia infamie specie irregularitas contrahatur. Contrahi quoque ex prima specie, Angelus & Syluest. in verbo, Infamia, num. 3. & hic num. 6. probant, per cap. Tantis Daniel distinct. 81. & cap. Omnipotens Deus, De accusationibus. Sed aduerte requiri in ea re vel sententiam Iudicis declaratoriam, seu qua quis condemnatur de illo crimine propter quod in iure ciuili, vel canonico notatur infamia; vel euidenciam facti, qua ipsum nulla tergiversatione celeri possit, aut saltem notorium sit maiori parti vicinij, vel collegij, aut loci in quo ille degit. Et enim nemo perdit ius famæ nisi per sententiam Iudicis, aut per propriam confessionem in iudicio, aut per euidenciam facti.

196. Ceterum ex Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 204. in tali irregularitate solus Papa dispensat: nisi quod Episcopus dispensando super delicto ad quod ipse facultas dispensandi se extendit, consequenter tollat infamiam ex tali delicto prouenientem per glossam, ad cap. Domino, distinct. 50. verbo, Atque ignominiam, & ad cap. Euphemium, verbo, Infamiam, 2. quæst. 3. Idque est quod Syluester sibi vult in verbo Infamia, quæst. 1. inquiring Episcopum indirecte tantum dispensare super in-

famia in casibus sibi à iure permissis: vt cum quis condemnatus est de adulterio (super quo & aliis criminibus minoribus Episcopus posse dispensare, habetur ex cap. At si, De iudiciis, §. De adulteris: vbi glossa ad verbum, Dispensare, id late explicat) efficitur infamis: atque Episcopus cum eo dispensans super tali crimine, consequenter indirecteque (non autem principaliter, & directe) dispensat in infamia proueniente ex illo. Addit Nauarrus quandoque per penitentiam iustam, & emendationem vitæ, irregularitatem ex infamia tolli: tunc scilicet, cum tollitur ipsa infamia: quia omnis res per quacumque causas componitur, per eandem dissoluitur.

197. Porro vt infamiam, sic quæ illi proxime accedit ignominiosam alicuius artis professionem, omnemque personam vilitatem inducere irregularitatem, monet Maiolus lib. 3. De irregularitatibus, cap. 1. iuxta glossam ad cap. Nihil, De electione, verbo, Suspendatur, & argumento cap. De seruatorum, & cap. Admittantur, distinct. 54. In quorum prioribus sub finem habetur, quod iuxta sacros Canones vilis personam manens, sacerdotij dignitate fungi non potest. Cui simile est quod dicitur in cap. Inter dilectos, De excessibus Prælatorum, §. Nos igitur, in fine: personis vilibus, & indignis portas dignitatis patere non debere, iuxta legitimas sanctiones.

In quatuor personarum numero congruenter cap. Pro dilectione, De consecr. distinct. 2. idem Maiolus numerat. Primo, histrionem; mimum, ioculatorem, cytharedum, saltatorem, gladiatorem, stadij cursorem, & consimiles, qui mercedis gratia ludibrium sui faciunt. Quod quidem iuxta Sylu. in verbo, Infamia, quæst. 5. extendendum est ad eum, qui semel tantum eiusmodi artem aliquam exercuerit. Secundo, numerat illum, qui vilem ignominiosamve ducit vxorem: nempe repudiatam & eiecitam, meretricem, aut ancillam suam, aut publicis spectaculis mancipatam. De qua re habetur expressus textus in cap. Si quis viduam 2. distinct. 34. Et ratio attingitur in cap. Si quis viduam 1. eadem distinct. quod maritus vxoris vitium, id est, vt ibidem glossa finalis interpretatur, defectum contrahat, ex illiusve vilitate, & ignominia vilis, ignominiosaque efficiatur. Tertio, numerat carnificem, seu macellarium, & tabernarium, quem vtrumque pro virili persona haberi secundum sanctiones Ecclesiasticas, patet ex Clem. 1. De vita & honest. Clericorum. Itemque emundatorum cloacarum, expurgatore pellium & similes exercentes officia, quæ vilia sunt, & horrorem adferunt, prout tangit glossa ad eandem Clementinam, verbo, Macellariorum.

198. Verumtamen ex eodem Maiolo, illud suum monitum temperandum est tribus conditionibus. Prima est vt tantummodo habeat locum in iis qui talia officia exercuerunt: non autem in ipsorum prole, quæ illa non exercuerit: quoniam ignobilitas parentum proli, si ipsa est laudabilis, nihil obest quoad Ordines: in quibus piscatori Petro, fabri filio, non Augusto succeditur, vt habet glossa ad cap. Quoniam vetus, 24. quæst. 1. verbo, Ignidia. Secunda est: vt non habeat locum in eo, qui ad edomandam superbiam talia officia exercuerit, cum inde aptior, magisque idoneus efficiatur ad gerendam animarum curam. Sic Alexander Carbonarius, cum carbonariam exerceret vir doctissimus, oppletus illis fordibus, quæ caars inducere solet, electus est in Episcopum, vt D. Gregor. Nyssenus scripti in vita Gregorij Thaumaturgi. Tertia, vt non habeat locum in mechanicis, qui nihil faciunt turpe, seu quod horrorem incutiat, vt futores, sartores, fabri lignarij, vel ferrarij, & huiusmodi alij, vt argumentum est, quod D. Paulus fuerit futor tabernaculorum, ex cap. 18. Actorum.

199. Postremo numerat aleatores, quos Ecclesia ita auersatur, vt eos tanquam viles, & indignos ab omni Ecclesiastico beneficio obtinendo excludat, per cap. Inter dilectos, De excessibus Prælatorum: ex quo glossa ad cap. Clerici officia, De vita, & honestate Clericorum verbo, Ad aleas, probat, eum, qui publicæ aleatoris, à promotione repellit, seu irregularem esse.

CAP. XXVI.

De vltima irregularitate ex delicto quocumq. enormi
& notorio.

S V M M A R I V M.

- 100 Species irregularitatis que à nonnullis constituuntur sine
sufficiendi fundamento.
101 Qui peccat solum venialiter committendo crimen propter
quod irregularitas imposta est, ab ea excusatur.
102 Ratio in contrarium eam solutione.
103 Cur in irregularitate ex delicto locus excusationi esse possit:
non item in irregularitate ex defectu sine delicto.
104 Culpa quidem leuis Theologica ab irregularitate excusatur,
non tamen leuis iuridica.

PRÆTER memoratas hæc tenent, aliæ à quibusdam irregu-
laritates referuntur, prouenientes ex certis specialibus
delictis: vt ex simonia, ex sacrilegio, ex blasphemia, aliisque
nonnullis. Sed id sine fundamento fieri Suarez tomo 5. dis-
put. 43. sect. 4. bene ostendit in sequenti §. à num. 4. adhuc
reiciens illud quod per cap. vltimum, De temporibus ordi-
nationum, Nauar. in Enchir. præsertim cap. 27. num. 248. in-
ducit speciem irregularitatis ex quouis notorio relicto enor-
mi; Nam vt ille argumentatur in eo Capitulo, non omnium
in genere; sed tantummodo quatuor in particulari sit men-
tio: nempe homicidij, periurij, adulterij, & falsi testimonij.
Deinde id ipsum cap. facile potest admittere eam benignam
interpretationem, qua dicatur non imponere speciale ali-
quod impedimētum canonicum, qualis est irregularitas, sed
tantum exigere prouidentiam Prælati Ecclesiastici in coer-
cendis criminosis notoriis depositione dignis: de quibus de-
terminare in particulari, committitur arbitrio Superioris,
ex Panorm. ad cap. At si. De iudiciis, num. 33. Ille autem in arbi-
trando iuuabitur inspectione qualitatum; quas idem Pa-
normitan. in seq. num. 34. annotat reddere crimen mortale
depositione dignum. Prima est, si cōiunctam habeat incor-
rigibilitatem. Secunda, si irregularitatem propter illud spe-
cialiter impositam. Tertia, si publicum sit, & scandalosum.
Quarta, si diu continuatum. Quinta, si enorme, seu valde
abhorrens à norma rectæ rationis. Sexta, si in se habeat infamiam
iuris.

Supereft ad antedicta addendum, irregularitatem à iure
impositam ob peculiare aliquod delictum: non incurri ab
eo qui in tali genere delicti deliquerit solum venialiter. Id
quod Nauar. habet in Enchir. cap. 27. num. 249. §. 7. post So-
tum in lib. 5. De iustitia & iure, quæst. 1. art. 9. sub finem: quibus
assentitur Henriquez, lib. 14. cap. 3. in princip. aduersus Caiet.
in verbo, Irregularitas, quia irregularitas est pœna valde gra-
uis; vt pote quæ omnis Ordinis vsu priuat inhabilem; facit
ad beneficij Ecclesiastici acquisitionem, vt Nauar. in præce-
denti §. 6. ostendit: per illud præsertim, quod beneficium de-

tur propter officium, ex cap. finali. Descriptis in 6. inha-
bilibus; ad vñm, sit & ad alterum ei annexum: Quod tunc
ita sit, culpa tantummodo venialis puniendâ non est irregu-
laritate: quandoquidem pœna proportionatâ debet delicto;
& vindicta ex æquo excessui responderè, ex cap. Felicitis, De
pœnis in 6.

Ad fundamentum autem Caiet. quod propter peccatum
veniale incurratur minor exco. incommunicatio, quæ pœna ma-
ior est; Nauar. respondet negando esse pœnam maiorem:
quia sicut minor exco. incommunicatio; passiuæ sacramentorum
participatione priuat, sic etiam irregularitas priuat eorundem
participatione actiuæ; neq. magna ex parte, aliter quasi
per Papam tolli potest: cum minor exco. incommunicatio possit
auferri per quemcumque Sacerdotem Confessor. vñm legiti-
mum, quod ipse etiam Caiet. expresse docet in verbo Absolu-
tio, cap. 2. §. Libertas in fine. Sic ergo colligitur cum quis in
eo propter quod imposita est irregularitas ex delicto, deli-
querit solum venialiter: (& multo magis cum ob ignorantiam
inuincibilem, aut aliam causam, nullatenus deliquerit) ipsum à ta-
li irregularitate excusari. Ab ea vero, quæ ex defectu sine deli-
cto prouenit, nemo excusatur.

Quod vtrumque recte confirmat Alphonsus à Castro in
lib. 2. De lege pœnali, cap. 14. conclus. 1. & 2. principali. Ra-
tioque præcipua est, quia irregularitas ex delicto ita prohibi-
tum est, procedit necessario ex aliquo peccato mortali.
Ergo vbi non præfuit tale peccatum; nec fuit irregularitas.
At vero, quia irregularitas ex defectu sine delicto, procedit ex
operatione, vel certa qualitate personæ, quæ manet etiam
cum ignorantia inuincibili; illa per hæc minime tollitur.
Sic quia ignorantia inuincibilis, qua quis in vxorem ducit
ab alio corruptam, non impedit in eo rationem bigamiæ; id
est, quin vere sit maritus viduæ; ita nec impedit irregu-
laritatem à iure impositam ob bigamiam: cum non ob-
stet quin perseueret causa, quam irregularitas institutio-
ne iuris, necessario sequitur. Sic etiam quantumuis spu-
rius inuincibiliter ignoret conditionem suæ personæ, ob
quam est à iure imposita irregularitas: subiicitur tamen ir-
regularitati, quia sicut per talem ignorantiam non definit
tali conditioni subiici, ita nec subiici irregularitati; & sic de
cæteris.

Aduerte vero obiter antedictum (quod scilicet irregula-
ritas ex delicto non incurratur, vbi fuerit tantum veniale)
non aduersari ei, quod in præced. cap. 10. notab. 4. habitum
est, irregularitatem ex homicidi fortuito, incurri ex leui et-
iam culpa. Nam ibi sermo non est, vt hic, de culpa Theolo-
gica, sed de culpa iuridica, quæ est effectus diligentæ debi-
tæ: quam qui omittit in eo cauendo, quod de se alteri mor-
tem adferre potest, mortem ipsam indirectè velle intelli-
gitur: quod est mortale, atque deo sufficiens cau-
sa irregularitatis ex homicidio
fortuito.